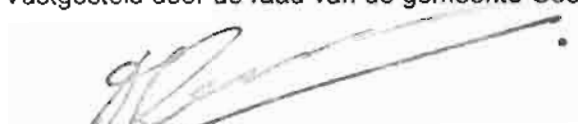
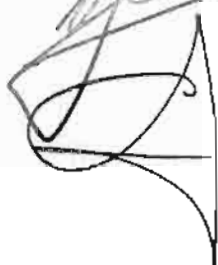

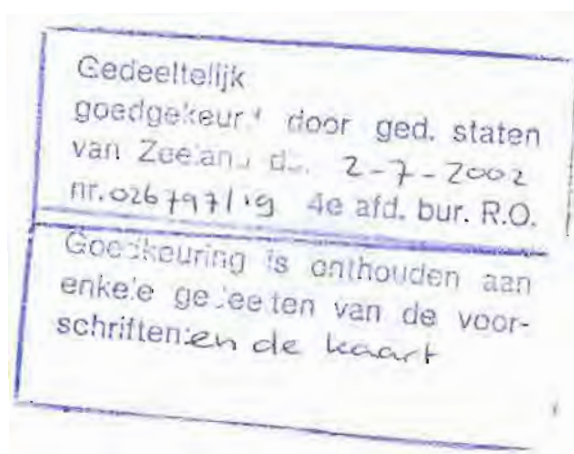
Vastgesteld door de raad van de gemeente Goes bij besluit van 20 december 2001,

, voorzitter

, secretaris

1870

1870

1870

1870

Toelichting

TOELICHTING

behorende bij het bestemmingsplan "Landelijk gebied" van de gemeente Goes.

INHOUD

1.	INLEIDING.....	3
1.1	Noodzaak van het bestemmingsplan.....	3
1.2	Karakteristiek van het bestemmingsplan.....	3
1.3	Plansystematiek.....	3
1.4	Opzet.....	4
2.	ONTSTAANSGESCHIEDENIS.....	5
2.1	Geomorfologie.....	5
2.2	Cultuurhistorie.....	5
3.	INVENTARISATIE EN BELEID.....	7
3.1	Algemeen ruimtelijk rijks- en provinciaal beleid.....	7
3.2	Landschap en cultuurhistorie.....	8
3.2.1	Beschrijving landschap.....	8
3.2.2	Beschrijving cultuurhistorische elementen.....	11
3.2.3	Beleidskader.....	13
3.3	Natuur.....	13
3.3.1	Beschrijving.....	13
3.3.2	Beleidskader.....	17
3.4	Waterhuishouding.....	19
3.4.1	Beschrijving.....	19
3.4.2	Beleidskader.....	21
3.5	Landbouw.....	22
3.5.1	Beschrijving.....	22
3.5.2	Beleidskader.....	24
3.6	Recreatie.....	25
3.6.1	Beschrijving.....	25
3.6.2	Beleidskader.....	26
3.7	Wonen.....	27
3.7.1	Beschrijving.....	27
3.7.2	Provinciaal beleid.....	27
3.8	Infrastructuur.....	27
3.8.1	Beschrijving.....	27
3.8.2	Beleidskader.....	28
3.9	Milieu.....	31
3.9.1	Geluidhinder.....	31
3.9.2	Relatie milieu en landbouw.....	32
3.9.3	Beleidskader.....	34
3.10	Kernrandzone.....	34
3.10.1	Beschrijving.....	34
3.10.2	Beleidskader.....	35
3.11	Overige functies.....	35
3.11.1	Beschrijving.....	35
3.11.2	Beleidskader.....	36

4.	GEMEENTELIJK BELEID	37
4.1	Inleiding	37
4.2	Streefbeeld landbouw	37
4.3	Streefbeeld natuur	42
4.4	Streefbeeld landschap	45
4.5	Streefbeeld recreatie	47
4.6	Streefbeeld wonen	48
4.7	Streefbeeld verkeer	50
4.8	Streefbeeld water	52
4.9	Streefbeeld milieu	52
4.10	Streefbeeld kernrandzone	55
4.11	Streefbeeld overige functies	56
5.	PLANBESCHRIJVING	59
5.1	Uitgangspunten	59
5.2	Leeswijzer bij de voorschriften	59
5.3	Plankaart en detailfunctiekaart	60
5.4	Agrarische doeleinden, klasse F en klasse L (AF en AL)	60
5.5	Overige bestemmingen in de gebruiksruijnte	65
5.6	Raamwerk-bestemmingen	66
5.7	Dubbelbestemmingen	67
5.8	Algemene bepalingen	67
6.	GEMEENTELIJK HANDHAVINGSBELEID	69
6.1	Inleiding	69
6.2	Het landelijk gebied als basis	69
6.3	Handhaving en handhavingsinstrumenten	69
6.4	Gemeentelijk handhavingsbeleid landelijk gebied	70
6.5	Nadere uitwerking	71
7.	MAATSCHAPPELIJKE TOETSING	73
7.1	Overleg	73
7.2	Inspraak	73

Bijlagen:

1. Inventarisatie van monumentale boerderijen
- 1a. Antwoordnota bestemmingsplan "Landelijk Gebied" (los bijgevoegd)

1. INLEIDING

1.1 Noodzaak van het bestemmingsplan

Volgens de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) zijn gemeenten verplicht om een bestemmingsplan voor het buitengebied op te stellen. In de gemeente Goes vigeren momenteel het bestemmingsplan "Buitengebied" vastgesteld in 1978, de facetherziening hiervan uit 1994, en het bestemmingsplan "Natuurgebieden" vastgesteld in 1992. Bovendien is een facetherziening vastgesteld voor mestopslagplaatsen. Een deel van de plannen is verouderd en voldoet daardoor niet meer aan de eisen van de tijd. Tevens is er sprake van een verbod van het beleid. In het kader van de actie actualisering bestemmingsplannen buitengebied worden gemeenten aangemoedigd om hun bestemmingsplannen voor het buitengebied te herzien. De gemeente Goes heeft besloten deze integrale herziening van het bestemmingsplan buitengebied te starten. Het plangebied van het onderhavige bestemmingsplan "Landelijk gebied" omvat vrijwel het gehele buitengebied van de gemeente.

Het ruimtelijke beleid dat middels een bestemmingsplan gevoerd wordt, moet gebaseerd zijn op landelijk en provinciaal beleid. Met betrekking tot het Rijksbeleid wordt met name ingegaan op de Vierde Nota op de Ruimtelijke Ordening Extra (VINEX) en op het milieubeleid op rijksniveau. Voor het overige wordt er van uitgegaan dat het Rijksbeleid voldoende in het streekplan voor Zeeland tot uiting komt. Voorts zijn ook een aantal meer sectorale provinciale en gemeentelijke beleidsnota's van belang. Vanwege de ruimtelijke component van de vele verschillende beleidsvelden, vormt de ruimtelijke ordening het integratiekader. In dit bestemmingsplan wordt het vigerende beleid ten aanzien van het landelijke gebied dan ook op een integrale manier benaderd en toegepast op de gemeente Goes.

1.2 Karakteristiek van het bestemmingsplan

Een bestemmingsplan voor het buitengebied van een gemeente heeft als beleidsinstrument een eigen karakteristiek, die specifieke eisen stelt aan de planvorming. Het is doorgaans geen "uitvoeringsplan", zoals bijvoorbeeld bij een nieuw woongebied, dat gericht is op het realiseren van ingrijpende veranderingen, maar veeleer een plan dat zich richt op het beschermen van bestaande specifieke functies en bijzondere waarden. Als gevolg van de vaak grote druk op het landelijk gebied vanuit een veelheid van belangen ligt het accent op het tegengaan van ongewenste ontwikkelingen. Een duidelijke gemeentelijke beleidsbeschrijving in hoofdlijnen voor het landelijke gebied kan daarbij niet gemist worden. Beleidsuitgangspunten van provincie en Rijk vormen daarbij belangrijke bouwstenen. Het bestemmingsplan voor het buitengebied kan zodoende bij uitstek worden gekarakteriseerd als een juridisch planfiguur met een sterk beleidsmatig karakter.

1.3 Plansystematiek

De toe te passen systematiek in het bestemmingsplan vindt haar oorsprong in een aantal uitgangspunten waaraan het nieuwe plan moet voldoen. Centraal daarbij staat de bruikbaarheid. Dit is te vertalen in een aantal begrippen die elk op een bepaalde manier invloed hebben op de vormgeving van het plan.

Het plan moet duidelijk zijn. Om die reden is gekozen voor een benadering volgens de principes van de cascoplanning. Bovendien is vanwege de vereiste duidelijkheid gekozen voor een zekere scheiding tussen het milieubeleid en het beleid voor de ruimtelijke ordening.

Het plan moet de huidige gebruikswaarde koppelen aan de toekomstwaarde; dit wil zeggen dat het huidige gebruik moet kunnen meegroeien met toekomstige mogelijkheden. Daartoe wordt op verschillende manieren flexibiliteit in het plan aangebracht, zodat toekomstig beleid hierin kan doorwerken.

Om deze plansystematiek te kunnen toepassen is het van groot belang hiermee rekening te houden bij het opstellen van beleid. Dit kan door te werken volgens de principes van de cascoplanning.

De achtergrond van cascoplanning is: "datgene scheiden wat niet duurzaam kan samengaan".

Bij cascoplanning worden vormen van ruimtegebruik onderverdeeld in hoogdynamische en laagdynamische gebruiksfuncties, ondergebracht in respectievelijk de "Gebruiksruimte" en in het "Raamwerk". Cascoplanning gaat er vanuit dat een zekere mate van scheiding van sterk in dynamiek verschillende functies vaak effectiever is dan verweving. Door de scheiding is duidelijker welke keuzen worden gemaakt.

Als voorwaarde voor het bestaan van de hoogdynamische vormen van grondgebruik geldt dat zij de mogelijkheid moeten hebben zich voortdurend aan te passen aan de veranderende omstandigheden. Voor deze hoogdynamische "gebruiksfuncties", met name de landbouw, is flexibiliteit van belang. Bij toepassing van cascoplanning zijn deze functies gelegen in "gebruiksruimten" en beslaan grote aaneengesloten delen van het grondgebied. Daartegenover zijn vormen van laagdynamisch grondgebruik (meestal natuur) die juist een grote behoefte aan stabiliteit hebben. Stabiliteit in gebruik leidt, ecologisch gezien, tot grotere variatie als voldoende gradiënten in de vorm van milieuverschillen aanwezig zijn. Als gebieden met lage dynamiek gekoppeld kunnen

worden, kan de stabiliteit nog verder toenemen en tevens de robuustheid worden vergroot. Hierdoor kunnen ook de natuurlijke kwaliteiten (bijvoorbeeld diversiteit als gevolg van betere soortenuitwisseling) en de landschappelijke verscheidenheid toenemen. Bundeling tot een zo goed mogelijk samenhangend zogenaamd "raamwerk" biedt de beste voorwaarden. In het beheer van dit raamwerk kunnen laagdynamische landbouwvormen een rol spelen (extensieve veehouderij, ecologische landbouwvormen en ander stabiel agrarisch gebruik).

Door middel van cascoplanning is een patroon op te bouwen van hoogdynamische functies in 'gebruiksruimten' en een bundeling van laagdynamische functies in het 'raamwerk'. De inhoud van het beleid per sector wordt sterk bepaald door de keuze of een functie behoort tot de gebruiksruimte of tot het raamwerk.

1.4 Opzet

In hoofdstuk 2 wordt de ontstaansgeschiedenis van het plangebied beschreven. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 het grondgebruik in de gemeente beschreven, alsmede het Rijks- en provinciale beleid dat hierop van toepassing is. Het gemeentelijke beleid wordt in de vorm van streefbeelden beschreven in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 wordt de bestemmingsregeling toegelicht. Voorts wordt in hoofdstuk 6 uitgewerkt op welke wijze de handhaving van dit bestemmingsplan wordt georganiseerd. Tot slot worden de resultaten van het overleg volgens artikel 10 Bro en de inspraak weergegeven in hoofdstuk 7.

2. ONTSTAANSGESCHIEDENIS

2.1 Geomorfologie

In de gemeente Goes liggen relatief jonge afzettingen aan de oppervlakte. Zij dateren uit het holoceen en zijn dus afgezet na de laatste ijstijd. De geomorfologische opbouw van het gebied wordt bepaald door een aantal ontwikkelingen sindsdien.

In het holoceen steeg de temperatuur en begon de zeespiegel te stijgen. Veel land overstromde. Dit duurde voort tot ongeveer 4500 jaar geleden. Zeeland bestond toen uit een soort waddengebied met aan de zee kant een strandwal met duinen. Achter de strandwal is een dik veenpakket gevormd. Het veen lag hoger dan het zeeniveau. Door middel van kleine stroompjes en krekken vond een natuurlijke ontwatering plaats.

Vanaf 500 voor Christus sloeg de zee bressen in de aanwezige duinenrij waardoor eb en vloed konden doordringen in het veengebied. Zo ontstond een dikke laag zeeklei op het veengebied, met krekken die langzaam dichtslibden met zavel en zand. De grotere geulen bleven open waardoor er een eilandenrijk ontstond.

Door een sterke inklinking vanaf het begin van de jaartelling kwam het klei- op veengebied lager te liggen dan de verzande geulen, de kreekresten. Waar deze afzettingen nog aan de oppervlakte liggen, wordt Oudland genoemd. Deze oude eilanden kan men nu nog terugvinden als de laagst gelegen delen in het zuiden van de gemeente (de polder De Breede Watering en De Poel). Het heeft een karakteristiek patroon van afwisselend laag gelegen poelgronden en hoog gelegen kreekruiggronden.

De overstromingen tussen 1014 en 1134 na Chr. hebben geleid tot nieuwe geulenstelsels en kleiafzettingen. De Goessche Polder en het Kattendijks Poelgebied zijn bij de overstroming van 1134 onder water komen te staan. De Deessche Watergang is een overblijfsel van deze overstroming. Het land dat toen werd gevormd wordt Middelland genoemd. Het Oudland en Middelland vormen samen het Kernland, dat in het zuiden en oosten van de gemeente ligt.

De slechte landbouwkundige kwaliteit van veel laaggelegen kernlandgronden werd veroorzaakt doordat zij lang in het laatste schorstadium hebben verkeerd. Deze gronden staan bekend als kleiplaatgronden en liggen ten oosten en zuidoosten van Goes.

Het land dat vanaf de 13e eeuw door inpoldering op de zee is gewonnen, wordt Nieuwland genoemd. Nieuwland komt in het noorden en westen van de gemeente voor. Hierin kunnen drie typen worden onderscheiden, de langgerekte aanwassen, de min of meer ronde opwassen en de ingepolderde krekken. De aanwassen zijn opgeslibd langs de dijken van de bestaande polders. Het afgezette slib vormde zogenaamde schorren die werden ingepolderd. De naam voor de op deze manier ontstane kalkrijke zeekleigrond is schorgrond.

Opwassen, zoals het voormalige eilandje Oost-Beveland, zijn ontstaan als zandplaten te midden van getijdegeulen met snelstromend water. Deze platen zijn dikwijls bedekt met een dunne laag zavel of klei. Men spreekt bij deze gronden van plaatgronden.

De getijdegeulen zijn ingepolderd. Vanwege hun lage ligging staan ze tegenwoordig nog direct onder invloed van het zilte grondwater. Plaatselijk komt het grondwater tot in het maaiveld. Deze gronden worden kreekbeddinggronden genoemd.

Buitendijks ligt een strook grond die niet is ingepolderd. Deze buitendijkse gronden langs het Veerse Meer en de Zandkreek verkeren thans in een zogenaamd rijpingsproces, een proces dat alle bedijkte zeekleigronden eens hebben doorgemaakt.

2.2 Cultuurhistorie

Omstreeks 2500 voor Christus ontstonden de eerste vaste nederzettingen op de hoger gelegen gronden in het veen. Nadat vanaf 500 voor Christus door nieuwe geulen het water werd afgevoerd ontstond een groot aantal nederzettingen. Rond het begin van de jaartelling steeg de zeespiegel en klonk de klei in door kunstmatige ontwatering. Hierdoor vonden nieuwe overstromingen plaats en de mens moest zich terugtrekken. Dit duurde tot omstreeks 800. De eerste bedijkingen vonden plaats rond 1000 na Chr. (zie figuur 1.)

Vanaf 12e eeuw

In de 12e eeuw werd begonnen met systematische ringbedijkingen rond het kernland. Om de bedijkte gebieden te kunnen ontwateren werden gaten in de dijken gemaakt. Door de kunstmatige ontwatering klonk het land verder in, met uitzondering van de kreekruiggen.

Op de hoger gelegen kreekruiggen werden ringdorpen gebouwd zoals 's-Heer Arendskerke, Wissekerke, 's-Heer Hendrikskinderen en Kloetinge. Onder de kreekruiggen was zoet water aanwezig, wat akkerbouw en fruitteelt mogelijk maakte. De laaggelegen poelgronden vervulden de functie van hooi- en grasland vanwege hun slechte ontwatering.

Vanaf de 12e eeuw werd het veen gedeeltelijk onder de klei van de huidige polder De Breede Watering weggegraven voor de winning van zout en brandstof. Hierdoor werden de hoogteverschillen tussen de kreekruiggen en de poelgronden vergroot.

Het ontstaan van het Nieuwland voltrok zich in vier fasen. Reeds voor 1216 werd een eerste onderdeel van het latere eiland Wolphaartsdijk bedijkt. Dit is de huidige Oud-Sabbingepolder.

12^e eeuw

14^e eeuw

17^e eeuw

19^e eeuw

20^e eeuw

Figuur 1. Ontstaansgeschiedenis

Vanaf 14e eeuw

Vervolgens zijn halverwege de 14e eeuw de hieraan grenzende Zuiderlandpolder en de Oosterlandpolder aangelegd. In die tijd zijn ook het verzande haventje en de spuikom aan de zuidzijde van Wolphaartsdijk ingepolderd (de zogenaamde Fredericuspolder) en werden de Ankerverepolder en de 's-Heer Arendskerkepolder aangelegd.

De zuidelijk van deze polders gelegen Stelpolder, Oude-Nieuwlandpolder en Noordzakpolder zijn een eeuw later ontstaan. Vervolgens zijn tussen 1547 en 1700 de zes Kraaijertpolders bedijkt, waarvan er vier (de Oude-, de Nieuwe-, de West- en de Noord-Kraaijertpolder) gedeeltelijk op het grondgebied van de huidige gemeente Goes liggen.

Na verschillende pogingen tot inpoldering zijn uiteindelijk in de 17e eeuw ook de Oost-Nieuwlandpolder, Heerenpolder, Westerlandpolder, Nieuw-Sabbingepolder en de Westkerkepolder ontstaan. Nadien zijn deze polders nog enkele malen overstroomd, maar steeds weer op de zee herwonnen.

Tenslotte is in de 19e eeuw de tussen het Oudland en de polders rond Wolphaartsdijk gelegen Schenge ingepolderd. Als eerste zijn de schorren en opwassen tussen de Oost-Bevelandpolder, het Oudland rond Goes en de polders rond Wolphaartsdijk bedijkt. Dit werd de Wilhelminapolder. Een van de drie haventoeegangen tot Goes is overgebleven en gekanaliseerd. Aan de monding werd een sluis, het Goesse Sas, gebouwd. Van oost naar west is de Schenge vervolgens verdeeld in de Perponcherpolder, de Broederpolder, de Zusterpolder en de Schengepolder, waarbij de haven Ankervere bij 's-Heer Arendskerke verdween. Gelijktijdig werd het eiland van Wolphaartsdijk vergroot door de aanleg van de Zuidvlietpolder en de Egbert Petruspolder om een gevaarlijke stroom langs de Oosterlandpolder te beteugelen.

Vooraf de oudste Nieuwlandpolders werden bewoond. Hier werd kleinschalige akkerbouw gecombineerd met fruitteelt. De schorren werden gebruikt voor beweiding. De overige nieuwlandpolders werden vooral gebruikt voor de akkerbouw.

20e eeuw

In de 20e eeuw is de strijd tegen het water voortgezet. In 1953 overstroomde nog een deel van de omgeving van Oud-Sabbinge. Het overtollige water was echter al binnen een maand verwijderd en heeft daardoor geringe ruimtelijke gevolgen gehad. Als reactie op de watersnoodramp werd in 1960 de Zandkreek afgedamd en een jaar later ook het Veerse Gat. Hierdoor verloor het buitendijks gebied van Wolphaartsdijk zijn getijde-involed. De buitendijkse gronden in het destijds ontstane Veerse meer zijn voor een deel beplant met bos.

In de jaren '80 werden de deltawerken voltooid. Als sluitstuk werd de Oosterscheldekering aangelegd, waardoor de Oosterschelde als getijdewater kon blijven bestaan, maar in geval van nood kon worden afgesloten.

De ruilverkavelingen in het gebied Kapelle-Wemeldinge, Wolphaartsdijk en de Poel-Heinkenszand hebben het landschap zijn huidige vorm gegeven. In grote lijnen kunnen oude structuren nog herkend worden, maar de kavels zijn vergroot, de wegen en sloten dikwijls rechtgetrokken en door de verbeterde afwatering is meer land als bouwland in gebruik genomen. Veel drinkwaterputten zijn verdwenen en reliëfrijke graslanden zijn verloren gegaan door egalisatie en de verbeterde ontwatering.

3. INVENTARISATIE EN BELEID

3.1 Algemeen ruimtelijk rijks- en provinciaal beleid

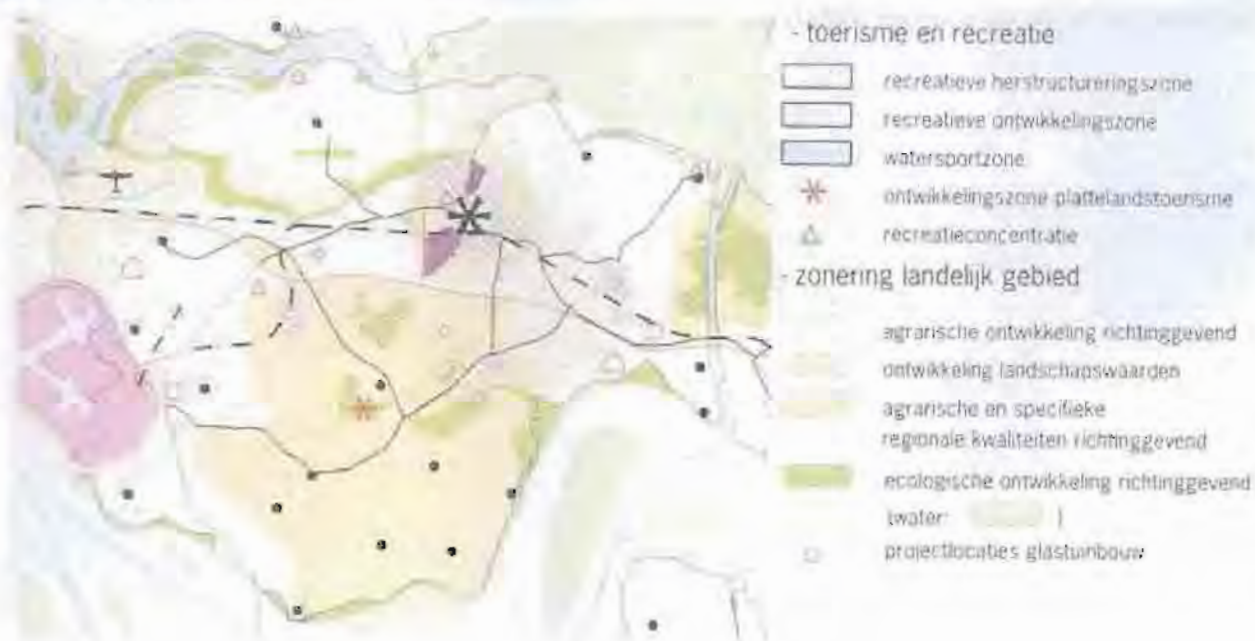
Vierde nota over de ruimtelijke ordening extra (VINEX, 1993)

Het ruimtelijk beleid van het Rijk voor het buitengebied staat verwoord in de Vierde nota over de ruimtelijke ordening extra. Hierin valt de gemeente Goes onder de gebieden met een zogenaamde 'bruine koers' waar ontwikkeling van landbouw plaatsvindt in een ruimtelijk mozaïekpatroon met andere functies. Grondgebonden landbouw zal zich optimaal moeten kunnen ontwikkelen. Op lokaal niveau kunnen zich geconcentreerde productiecomplexen ontwikkelen. Waar ook andere functies aanwezig zijn, vindt ruimtelijke afstemming tussen functies plaats. Er is geen duidelijke verweving van functies. De bestaande verscheidenheid binnen de ruimtelijke structuur van deze gebieden moet worden behouden. In het mozaïekpatroon worden landschappelijke verbindingzones behouden of ontwikkeld. Natuurkerngebieden, recreatie- en bosgebieden moeten in grotere eenheden kunnen blijven bestaan.

Voor kwetsbare functies dienen afgescheiden watersystemen te worden gecreëerd. Dit kan zowel door technische maatregelen als door een goede locatie van gebruiksfuncties binnen het watersysteem.

Streekplan Zeeland (1997)

Door de provincie Zeeland is een 'zonering landelijk gebied' opgesteld (zie figuur 2). Door het bieden van kansen voor de landbouw enerzijds en het veiligstellen van ecologische, landschappelijke en recreatieve waarden anderzijds, zijn duidelijke keuzes noodzakelijk.

Figuur 2. Provinciale zonering landelijk gebied

De provincie geeft hiertoe ruimtelijke prioriteiten aan per gebied. Grofweg is de gemeente Goes, met uitzondering van het gebied rond de Schenge en de Kernrandzone, aangemerkt als gebied waar een 'agrarische ontwikkeling richtinggevend' is. De hoofdfunctie is landbouw. Het ruimtelijke beleid in dit gebied dient toegesneden te worden op het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden aan de landbouw.

De directe omgeving van de stad Goes is door de provincie aangeduid als gebied waar 'agrarische en specifieke regionale kwaliteiten richtinggevend' zijn. Vanwege de aanwezigheid van de stad wordt gestreefd naar een veelzijdige verweving van stedelijke (medegebruiks)functies en landbouw, het veiligstellen van het landelijke gebied, het vergroten van de mogelijkheden voor openluchtrecreatie en een geleding van de stedelijke structuur.

Tevens zijn enkele gebieden, waaronder de directe omgeving van de Schenge, aangeduid als gebied waar de 'ecologische ontwikkeling richtinggevend' is. De ontwikkeling in deze zone is gericht op realisatie van de ecologische hoofdstructuur van Zeeland. Het gaat hierbij om behoud en ontwikkeling van natuurwaarden.

De totale voormalige stroomgeul van de Schenge is aangeduid als gebied waar ontwikkeling van het landschapspatroon wordt nagestreefd. Afhankelijk van het beleid van de gemeente kan dit gebied ook benaderd worden als gebied waar 'agrarische en specifieke regionale kwaliteiten richtinggevend' zijn. Met name in deze gebieden is uitbouw van het plattelandstoerisme mogelijk.

3.2 Landschap en cultuurhistorie

3.2.1 Beschrijving landschap

Het landschap is relatief jong en vrij open en in overwegende mate door de mens gevormd. Gezien de ontstaansgeschiedenis kan in het landschap binnendijs een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen het kernland en het nieuwland (zie figuur 3.).

Kernland

Het landschap van het kernland wordt gekenmerkt door hogere kreekkruggen en lager gelegen poelgronden. Door het verschil in bodemgesteldheid heeft het landschap zich in beide gebieden verschillend ontwikkeld.

De poelgronden zijn relatief open gebieden. Het huidige landschap van de poelgronden is voor een groot deel bepaald door de ruilverkaveling uit de 70'er jaren. Door egalisatie, kaververgroting en het rechte trekken van sloten en wegen is het oorspronkelijk reliëf en het grillige kavelpatroon geheel verdwenen. Veel van de natuurlijke ordening, de herkenbaarheid en het contrast zijn door de ruilverkaveling verloren gegaan. Cultuurhistorisch waardevolle landschapselementen komen op de poelgronden nauwelijks meer voor.

Op de hoogste gronden, de kreekkruggen, concentreert zich de bebouwing en zijn de dorpen en boerderijen gelegen. De wegen tussen de dorpen volgen de kreekkruggen en hebben daardoor een slingerend karakter. De gronden op de kreekkruggen zijn door hun goede structuur en ontwatering voor een groot deel voor fruitteelt in gebruik. Langs de kleine percelen met hun kenmerkende blokverkaveling groeien veelal meidoornhagen en is opgaande beplanting aanwezig in de vorm van houtsingels, windschutten, bomenrijen en bosjes. Door dit alles is het landschap op de kreekkruggen min of meer besloten.

Een karakteristiek element in het landschap is de ring van Tervate, met de bijzondere verkaveling, de weilanden, de beplantingen en de vliedberg.

Op de kreekruigen komen verschillende cultuurhistorisch waardevolle landschapselementen voor. Het betreft grenslinden, knotbomen, meidoornheggen, hoogstamboomgaarden, boomweiden, drinkputten, een weel, vliedbergen en hollestellen.

Grenslinden zijn alleenstaande bomen op een grens van een ambachtsheerlijkheid, een kruispunt van dijken of op een plaats waar een dijkdoorbraak is geweest. Omdat deze bomen veelal op markante plaatsen staan, zijn ze ook van grote landschappelijke betekenis. De meeste staan ten westen van 's-Heer Arendskerke.

Van knotbomen werden vroeger regelmatig de takken afgezaagd voor brandhout. Het zijn elementen die op de kreekruigen van groot belang zijn omdat zij het kleinschalige karakter versterken. Ze staan verspreid over de kreekruig van 's-Heer Arendskerke tot Kloetinge.

Meidoornheggen zijn de oorspronkelijke perceelsscheidingen voor de komst van het prikkeldraad. Ze maken de oude kavelpatronen zichtbaar en delen de ruimte in verschillende compartimenten in. De heggen verwijzen naar een waardevol historisch landschap. Zij zijn vooral te vinden rond 's-Heer Arendskerke.

De hoogstamboomgaarden bestaan uit een oud type fruitbomen. Ze bevatten veelal een hele verzameling aan oude fruitrassen. Deze boomgaarden zorgen voor afwisseling en vergroting van de beleevingswaarde van het landschap, met name in de bloeiperiode. Vooral rond 's-Heer Hendrikskinderen en rond Kloetinge zijn ze aanwezig.

Boomweiden zijn weiden die volgens een stelselmatig patroon met één soort bomen beplant zijn. Ze dienden voor het weiden van vee en de productie van hout. Boomweiden versterken het besloten karakter van het landschap en ze verrijken de afwisseling in bebouwing en begroeiing. Men treft ze aan ten zuiden van 's-Heer Arendskerke en bij de ring van Kloetinge.

Drinkputten zijn gegraven om het regenwater op te vangen voor het drinken van vee. De sloten zijn namelijk dikwijls brak of staan in de zomers droog. Indien de putten droog vallen of door het grondwater verzilt neemt hun waarde zowel voor de landbouw als voor de natuur af. Het aantal drinkputten met bijzondere waarden is verminderd door de ontwatering en doordat veel weilanden zijn aangesloten op het waterleidingnet, waardoor het nut van de putten is vervallen. Bovendien zijn veel putten verwijderd doordat veel grasland is omgezet bouwland. Met name vanwege de natuurwaarden zijn de drinkputten echter van groot belang. Op de kreekruig 's-Heer Arendskerke-Kloetinge worden nog drinkputten aangetroffen.

Welen zijn kleine ronde diepe wateren, die zijn ontstaan op de plaats van een dijkdoorbraak, na het dichten van het dijkgat. Ze vormen door hun grote diepte en verlandingsvegetatie aan de randen een bijzondere biotoop. Een goed voorbeeld is de Terluchtse Weel bij Wissekerke waar sprake is van een verlandingsvegetatie, bestaande uit riet. Door het zoutgehalte van de weel verloopt het verlandingsproces zeer langzaam.

Vliedbergen zijn opgeworpen hoogten van middeleeuwse oorsprong, die vooral een functie hebben gehad als kasteelberg (motte). Door hun hoogte zijn het markante elementen in het landschap. Ze zijn te vinden ten zuiden van Wissekerke, tussen Noordeinde en Goes, bij de Groe en in de ring van Tervate.

Hollestellen zijn cultuurhistorisch waardevolle elementen uit de tijd van voor de bedijking. Het zijn komvormige uithollingen met een bodem van klei, soms omringd door een kleikade, voor het verzamelen van zoet water in het poelgebied. In het landschap is het een opvallend element vanwege de bijbehorende beplanting. De meeste zijn in de loop van de tijd opgeruimd. Alleen ten oosten van Kattendijke en ten zuiden van de Kattendijksedijk is er nog een aanwezig.

Nieuwland

Het nieuwland is landschappelijk te scheiden in het voormalige eiland Wolphaartsdijk en de omgeving van de Schenge.

De polders van het voormalige eiland Wolphaartsdijk hebben een vlakke ligging, een goede structuur en ontwatering en zijn grotendeels voor akkerbouw in gebruik. De inrichting bestaat uit grote rechte kavels, rechte wegen op regelmatige afstand van elkaar en verspreide bebouwing. In dit open landschap zijn het voornamelijk de dijken die het gezichtsveld en de schaal van het landschap bepalen. Bovendien geven zij een goed beeld van de inpolderingsgeschiedenis. De dijken hebben dan ook een belangrijke landschappelijke en cultuurhistorische waarde. De oudste polders hebben een relatief kleinschalige verkaveling met beplantingen op de dijken, rond de erven en ook buiten de erven. In deze oude polders zijn ook de dorpen gelegen alsmede enkele verspreid liggende boomgaarden. Het landschapsbeeld bestaat hierdoor uit betrekkelijk besloten polders. De nieuwere polders staan hiermee in contrast doordat naast de beplanting op de dijken alleen beplanting aanwezig is rond de erven.

Het gebied rond de Schenge is te verdelen in de Wilhelminapolder in het noordoosten en de overige polders in het zuidwesten. De Wilhelminapolder is een landschappelijk karakteristiek open gebied. Het wordt doorsneden door enkele kleine kreekjes met bijbehorende laagblijvende vegetatie. Rond Wilhelminadorp staan veel opgaande beplantingen. Vanwege de openheid van de polder zijn deze beplantingen in combinatie met de bebouwing van het dorp opvallende landschappelijke elementen. De overige polders in de omgeving van de Schenge hebben een meer besloten karakter door de vele dijken, wegen en de spoorweg. Opvallende elementen zijn hier de kreekrestanten. Ze zijn vanaf de dijk goed zichtbaar, omdat ze laag in het landschap liggen, omzoomd worden door rietkragen en vergezeld gaan van natte weilanden die afsteken tegen het akkerbouwland.

3.2.2 Beschrijving cultuurhistorische elementen

In het plangebied komen veel cultuurhistorische elementen voor. Deze zijn onderverdeeld in de nog herkenbare cultuurhistorisch waardevolle elementen enerzijds en archeologische elementen anderzijds. Daarnaast moet met name het oudland aangemerkt worden als een gebied van hoge archeologische verwachtingswaarde, waarin zich nog vele nu nog niet bekende archeologisch waardevolle terreinen kunnen bevinden. In figuur 4 zijn de onderscheiden elementen weergegeven met een nummer, corresponderend met onderstaande nummering.

Cultuurhistorisch waardevolle elementen die nog duidelijk herkenbaar zijn in het terrein:

1. het oude sluisgemaal "De Piet",
2. twee coupures die herinneren aan de vroegere spoorlijn 's-Heer Arendskerke – het Veer te Wolphaartsdijk,
3. de voormalige aanlegplaats "Katse Veer",
4. resten van een vliedberg bij de Elsahoeve (tevens archeologisch waardevol),
5. huisterp/vliedberg De Groe (tevens archeologisch monument),
6. de molen aan de Kapelseweg te Kloetinge,
7. de voormalige sluisput met bijbehorende borstwering c.a. op het aansluitpunt van Kattendijksedijk en Monnikendijk te Kattendijke,
8. een hollestelle aan de Ruisweg; oorspronkelijk een zoetwaterbekken (drenkplaats) in buitendijks gebied (tevens archeologisch waardevol).

Verder zijn in het plangebied zeven monumentale boerderijen gelegen. In bijlage 1 achter deze toelichting is een beschrijving van deze monumenten opgenomen.

De archeologische elementen zijn te onderscheiden in "archeologische monumenten" en overige archeologisch waardevolle objecten. De archeologische monumenten zijn beschermd volgens de Monumentenwet.

Binnen het plangebied liggen de volgende archeologische monumenten:

nr.	vondstcomplex	datering
9.	Resten van de uithof 'Monnikenhof'	late middeleeuwen
10.	Resten van het kasteel 'Slot Ravensteijn'	late middeleeuwen
(5)	Huisterp/vliedberg De Groe	vroege/late middeleeuwen

Behalve de ingevolge de Monumentenwet beschermde terreinen, zijn er nog de volgende archeologisch waardevolle objecten:

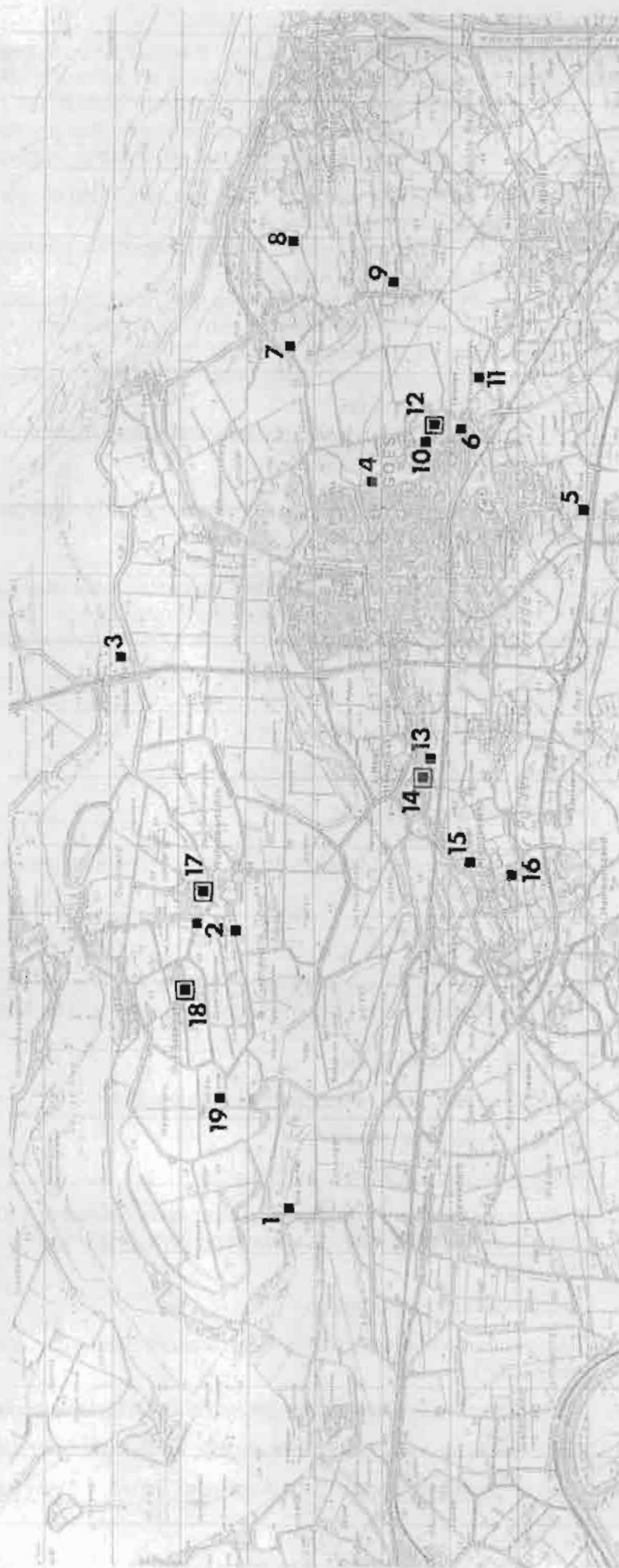
nr.	vondstcomplex	datering	waarde*)
(4)	Overblijfselen van het verdwenen dorp 's Heer Elsdorp, alsmede de zool van een vliedberg en de fundamente van de kapel van St. Margaretha,	late middeleeuwen	+
(8)	Hollestelle aan de Ruisweg,	late middeleeuwen	+
11.	Resten van een motte (vliedberg) bij Waanskinderen,	late middeleeuwen	0
12.	Oude dorpskern van Kloetinge,	late middeleeuwen	+
13.	Resten van een vliedberg bij Wissekerke,	late middeleeuwen	+
14.	Oude dorpskern van Wissekerke; 12 ^e eeuwse afsplitsing van de kerk van Goes; het kerkhof is een terpachtige verhoging omgeven door een ringgracht,	late middeleeuwen	+
15.	Resten van kasteel Pollesteijn,	late middeleeuwen	+
16.	Resten van een vliedberg bij 's Heer Arendskerke (grotendeels buiten plangebied),	late middeleeuwen	+
17.	Oude dorpskern van Wolphaartsdijk (grotendeels buiten plangebied),	late middeleeuwen	+
18.	Oude dorpskern van Oud-Sabbinge (grotendeels buiten plangebied),	late middeleeuwen	+
19.	Resten van het verdrongen dorp Westkerke; resten van een kerk	late middeleeuwen	+

*) Verklaring:

+ terrein van hoge archeologische waarde

0 terrein van archeologische betekenis

Figuur 4. Cultuurhistorische elementen

3.2.3 Beleidskader

Nota Belvedere (1999)

De Nota Belvedere, een gezamenlijk beleidsstuk van de ministeries van LNV, OC&W en VROM, heeft als doel de cultuurhistorische identiteit sterker richtinggevend te laten zijn voor de inrichting van de ruimte, ofwel het verleden als inspiratiebron voor de toekomst.

Vertaald naar het algemeen ruimtelijk beleid betekent dit voor het landelijk gebied het versterken en benutten van de cultuurhistorische identiteit en de daarvoor bepalende kwaliteiten van de cultuurhistorisch meest waardevolle gebieden in Nederland, de zogenoemde Belvedere-gebieden, welke zijn weergegeven op de "Cultuurhistorische waardenkaart van Nederland". Een groot deel van het plangebied is aangewezen als Belvedere-gebied (Zuid-Beveland). Realisatie van het beleid voor Belvedere-gebieden vindt plaats langs een aantal lijnen:

- Duurzame instandhouding van bestaande kwaliteiten door beleidsmatige verankering in het nationaal ruimtelijk beleid en in streek- en bestemmingsplannen,
- Versterking van de cultuurhistorische identiteit door het benutten van kansen bij (nieuwe) ruimtelijke ontwikkelingen en initiatieven in deze gebieden en indien nodig door een gebiedsgerichte aanpak,
- Ter realisatie hiervan wordt een betere benutting en gerichte inzet van het instrumentarium door rijk en provincie voorgestaan

Thans is nog niet duidelijk op welke wijze de beleidsmatige verankering in de 5^e Nota over de Ruimtelijke Ordening zal plaatsvinden. Een aantal provincies is evenwel reeds bezig om in aanvulling op het bestaande beleid een specifiek (gebiedsgericht) beleid voor cultuurhistorie te formuleren c.q. uit te werken. De provincie Zeeland stelt zich voornamelijk op het standpunt dat het beleid zoals geformuleerd in de Nota Belvedere in hoofdlijnen overeenkomt met het provinciaal beleid.

Streekplan Zeeland (1997)

De voormalige stroomgeul van de Schenge is, in navolging van het Rijk, door de provincie aangewezen als 'regionaal aandachtsgebied landschap'. In dit gebied is sprake van ontwikkelingspotenties. De provincie streeft naar het vergroten van de herkenbaarheid van het krekenslandschap. Hierbij zal getracht moeten worden een koppeling tot stand te brengen met de bestaande en te ontwikkelen natuurgebieden. De nadruk ligt in dit aandachtsgebied op de kenmerkende patronen die bepaald worden door de dijken, verschillen in bodembouw, het water, de natuurlijke elementen (spontane bosvorming) en de cultuurhistorische gegevens. De inzet van de landschapsontwikkeling dient aan te sluiten bij de geldende provinciale streefbeelden voor natuur.

Voor het overige deel van de gemeente geldt dat de agrarische ontwikkeling richtinggevend is voor de ontwikkeling van het landschap. De structuur van de dijken en het waardevolle cultuurhistorische erfgoed dient echter behouden te blijven. Tegelijk wordt ook hier gestreefd naar afwisseling in opbouw, kleur en ritme, het handhaven of vergroten van de herkenbaarheid van het landschap en de oriëntatiemogelijkheden.

De historische ontwikkeling van het landschap zal waarneembaar moeten blijven. Dit betekent voor de van oudsher open oudland-poelgebieden (Goesse Poel) dat bosaanleg geweerd zal worden. Vanwege de aanwezige weidevogelpopulaties is tevens in open gebieden als de oeverzones van de Oosterschelde en de inlagen bosaanleg uitgesloten. Ten opzichte van deze gebieden dient daarom een bosvrije zone in acht te worden genomen van 100 m. In de overige gebieden is de aanleg van tijdelijk bos (houtteelt) op landbouwgronden acceptabel. Het wordt beschouwd als een agrarische activiteit die samenhangt met de noodzakelijke verbreding van de agrarische bedrijfsvoering.

De drooggevalle gronden van het Veerse Meer bieden volgens de provincie goede mogelijkheden voor spontane bosvorming op grote schaal. Langs de randen van het Veerse Meer kunnen mogelijkheden voor bebossing worden geboden.

Wat betreft archeologische waarden is, vooruitlopend op de bekrachtiging van het Verdrag van Malta ("de veroorzaker betaalt"), het provinciaal beleid gericht op het bevorderen dat archeologisch onderzoek betrokken wordt bij de voorbereiding van ruimtelijke plannen. Als hulpmiddel bij de uitvoering van het provinciale archeologiebeleid is sinds juni 1999 de Archeologische Monumentenkaart beschikbaar; het is mede een toetsingskader voor gemeentelijke plannen.

3.3 Natuur

3.3.1 Beschrijving

Binnen de gebieden die uit oogpunt van natuur waardevol zijn, kunnen vijf typen worden onderscheiden, namelijk de buitendijkse gebieden, de inlagen, de kreekrestanden, de graslanden op de kreekruigen en de dijken (figuur 5.).

Buitendijkse gebieden

In de Oosterschelde zorgt de getijde-invloed voor een patroon van geulen, slikken, platen en schorren. De droogvallende gebieden zijn van belang als foerageer- en rustgebied voor vogels, vooral voor doortrekkende steltlopers als bonte strandloper, rosse grutto, wulp, zilverplevier en scholekster. Daarnaast is de vegetatie van zoutminnende planten, een lage schorvegetatie van onder andere zeekraal, zee gras, Engels gras, zeealsem, zeeveegbree, lamsoor, schorrekruid en melkkruid van hoge waarde.

In het Veerse Meer is de getijde-invloed na de afsluiting in 1961 verdwenen. De hogere delen zijn veranderd in permanent drooggevalle gronden. In de voormalige zandplaten heeft zich een zoetwaterlens gevormd, waarbij duinvalleivegetaties met orchideeën, addertong en kleverige ogentroost en plaatselijk spontane bosvorming zijn ontstaan. Op de voormalige kleiige schorren komen nu voedselrijke graslandvegetaties voor met op laaggelegen plaatsen nog zilte vegetaties met onder meer zeekraal, blauw kweldergras, zilte schijnspurrie en zeevetmuur. Ze zijn van groot belang als broedterrein voor kluut, Kievit, grutto, tureluur, slobeend, visdief, bergeend en noordse stern en als foerageer- en rustgebied voor wintergasten, met name kolganzen, brandganzen, smienten en wintertalingen.

De gebieden in het Veerse Meer (binnen de gemeente Goes) zijn van west naar oost te verdelen in De Piet (± 114 ha), de Middelplaten (± 300 ha), Schelphoek (33 ha) en Kwistenburg (28 ha). De Piet omvat water, oevervegetaties, vrij jonge loofbossen en cultuurgraslanden, waarvan de loofbossen het grootste deel uitmaken. De huidige functie is recreatie met als nevenfuncties natuur en bosbouw. De Middelplaten zijn drooggevalle schorren van het Veerse Meer en zijn als natuurreservaat in beheer van Natuurmonumenten. De zuidwestpunt is bedekt met jong loofbos en verder is het voornamelijk half-natuurlijk grasland soms met struikopslag. Het is een belangrijk broed-, voedsel- en doortrekgebied voor water-, oever- en weidevogels. Naast de waarde voor vogels heeft het gebied ook belangrijke vegetaties; in dat kader vindt ook enige beweiding plaats. De hoofdfunctie van het gebied is natuur.

Schelphoek bestaat uit cultuurgrasland en voor de recreatie aangeplant bos. De hoofdfunctie van het terrein is intensieve dagrecreatie voor het oostelijk deel en extensieve dagrecreatie voor het westelijk deel. De nevenfuncties zijn natuur en bosbouw. wistenburg is een oevergebied met een brakke tot zoete lage vegetatie van enkele struiken, half-natuurlijk grasland, riet en andere oeverplanten. Het gebied heeft een natuurfunctie.

Inlagen

De inlagen zijn gebieden direct achter de zeedijk waar de klei is afgegraven. Een gedeelte werd gebruikt voor de aanleg van een tweede dijk achter de zeedijk als extra bescherming tegen de zee: de inlaagdijk. Het overige deel voor versterking van bestaande dijken. Op deze manier zijn laaggelegen gronden ontstaan direct achter de zeedijk. De laaggelegen inlagen ondervinden invloed van zoute kwel. De hoger gelegen inlagen hebben juist meer een zoetwater-milieu. De bodem bestaat overwegend uit zware zavel en lichte klei.

Op de hoger gelegen reliëfrijke delen van de inlagen komen relatief soortenrijke droge graslandvegetaties voor van onder andere veldgerst en kamgras, plaatselijk afgewisseld met zoete en zoute vegetaties in de lagere natte delen.

Deze vegetaties trekken veel vogels. Tot de broedvogels van de graslandpercelen behoren vooral laatbroedende steltlopers als grutto en tureluur. De gedeelten waar geen of een korte vegetatie voorkomt bieden broedgelegenheid aan kenmerkende soorten van kleiige kustgebieden, zoals kluut, scholekster, visdiefje en bontbekplevier. Voorts zijn de gebieden een belangrijk rust- en foerageergebied voor overwinterende en doortrekkende steltlopers, eenden, ganzen en zwanen. Daarnaast hebben ze een functie als hoogwatervluchtplaats voor steltlopers afkomstig van de Oosterschelde.

Aan de Oosterschelde liggen in de gemeente enkele inlagen ten oosten van Kattendijke, die voornamelijk een zoutvegetatie bevatten en voor een groot gedeelte gebruikt worden als grasland. Ook ligt er een inlaag ten noorden van het Goesse Sas, dat een natuurgebiedje is met voornamelijk een zoete vegetatie, dat in een verlandingsstadium met veenmos, riet en struiken verkeert.

Ten noordoosten van Wolphaartsdijk langs het Veerse Meer ligt een inlaag die valt onder beheer van Staatsbosbeheer. Vanwege het bijzonder zilte milieu komt hier een bijzondere schrale vegetatie voor.

Kreekrestanten

De aanwezige kreekrestanten zijn over het algemeen de diepst gelegen delen van de voormalige getijdegeulen die niet rendabel drooggelegd konden worden. Ook dijkdoorbraken hebben tot kreekvorming geleid. De bodem is vrij zandig en veen ontbreekt.

In de gemeente Goes is een doorbraakkreek aanwezig ten westen van Kattendijke (Deessche Watergang). De Wester- en Oosterschenge en de Weel in de Heerenpolder zijn belangrijke restanten van getijdegeulen. Tenslotte liggen in de Wilhelminapolder nog enkele kleine kreekrestanten, die alleen gebruikt worden voor de afwatering.

In de kreekrestanten en oude getijdegeulen zijn vele kleinschalige, goed ontwikkelde overgangen van nat naar droog en van zout naar zoet aanwezig. Dit biedt ontwikkelingsmogelijkheden voor bijzondere soorten vegetaties met onder andere rietorchis en dunstaart. De vochtige graslanden rond de kreken zijn ook belangrijk als broedgebied voor weidevogels en als foerageer- en rustgebied voor ganzen en eenden en plevieren.

De kreekranden vormen een belangrijke leefomgeving voor kleine zoogdieren en vlinders. In de aangrenzende akkerranden is de oorspronkelijke flora met soorten als aardaker, blauw walstro, knopig doornzaad en Zeeuws doornzaad op veel plaatsen verdwenen. Door het intensieve agrarisch gebruik van de aanliggende akkerbouwgronden en de daarmee gepaard gaande beïnvloeding langs de verhoudingsgewijs grote randlengte vindt een aantasting van de kwaliteit van de natuurwaarden plaats, waardoor begroeiing met algemene ruigtekruiden als kweek, dauwbraam en brandnetel ontstaat. Bovendien maakt een deel van de kreekrestanten onderdeel uit van het hoofdafwateringssysteem waardoor de natuurwaarden beïnvloed worden door voedselrijk landbouwwater. Tot nu toe zijn alleen de delen van de kreekrestanten waar het grondwater dicht aan het oppervlak ligt als natuurgebied ingericht. Deze worden hieronder besproken.

De Deessche Watergang is een natuurgebied bestaande uit open water en oeverlanden. Het is een belangrijk broed- en voedselgebied voor steltlopers en watervogels. Bovendien hebben de oeverlanden waardevolle vegetaties.

De Weel in de Heerenpolder is een belangrijk weidevogelbroedgebied en een pleisterplaats voor steltlopers en eenden. De vegetatie is waardevol door de zoutminnende planten in de laagste delen van het weiland. De twee drinkputten in het terrein herbergen zeldzame waterplanten en zijn broedplaatsen voor amfibieën.

De Oosterschenge bestaat uit niet-agrarische graslanden en open water. Het open water trekt veel foeragerende en overwinterende watervogels en de graslanden zijn botanisch waardevol door de vele gradiënten van zout naar zoet en van nat naar droog.

De Westerschenge bestaat uit open water en oevergebied, dat voornamelijk uit rietland bestaat. De waardevolle oevervegetaties bieden aan tal van vogels nestgelegenheid en de kreek zelf is belangrijk voor foeragerende en overwinterende watervogels.

Graslanden op de kreekrug

Op de kreekrug van 's-Heer Arendskerke tot Kloetinge komen verspreid enkele botanisch waardevolle graslanden voor. Deze ontleen hun natuurwaarde vooral aan de gevarieerde soortensamenstelling met zilte rus, aardbeiklaver, groot moerasscherm en kamgras. Deze zijn ontstaan dankzij de vele overgangen door kleine verschillen in hoogte en vochtuithouding op korte afstand. Tevens zijn de graslanden waardevol omdat ze plaats bieden aan de op het bouwland veelal verdwenen landschapselementen, zoals meidoornhagen, knotbomen, struwelen en drinkputten. Aan de voet van de meidoornhagen komen plaatselijk interessante vegetaties voor. Daarnaast bieden de meidoornhagen, net als de knotbomen, broedgelegenheid aan vele zangvogels zoals heggenmus en grasmus. In de drinkputten en het struweel vinden bedreigde amfibieën als kleine watersalamander en kamsalamander een geschikte leefomgeving.

Dijken

Door de invloed van de zee en het daarmee samenhangende milde klimaat groeien op sommige dijken planten die elders in Nederland zelden worden aangetroffen. De diversiteit wordt nog versterkt door verschillen in hoogte, bodemsoort, hellingshoek en ligging ten opzichte van de zon. De dijken staan bekend als bloemdijken. Het meest waardevol zijn zuidhellingen van dijken met lichte, kalkrijke bodems, die in gebruik zijn als onbemest hooiland.

Op de bloemdijken in de gemeente Goes komen met name de volgende bijzondere plantensoorten voor: knopig doornzaad, wilde marjolein, agrimonie, graslathyrus, ijzerhard, echte kruisdistel, knoopkruid en kattedoorn. Daarnaast zijn op enkele plaatsen ook blauw walstro, echte heemst, stinkende ballote, rode ogentroost, paarse morgenster, bevertjes en driedistel waargenomen.

Op veel dijken staan bomenrijen met deels jonge bomen. Met name op de extensief beweelde dijken en op de dijken met een spontane ontwikkeling is opslag van struiken als meidoorn, sleedoorn en hondsroos te vinden, waarbij de dichtheid aan struiken zeer verschillend is.

De dijken zijn verder ook van belang voor de verplaatsing van kleine zoogdieren en reptielen en voor insecten en vogels.

De zeedijken werden steeds grootschaliger, systematischer en rechtlijniger aangelegd en de deltaverzwaringen hebben geleid tot steeds meer eenvormigheid. De huidige ecologische waarde van de zeedijken is relatief gering.

*Bronnen: Vegetatiekartering Provincie Zeeland;
Dijkflora in de gemeente Goes – een inventarisatie.*

Figuur 5. Natuurwaarden

Gebieden met hoge natuurwaarde 1. De Middelplaten: zoutvegetatie, grasland met zoutmijdende moerasplanten, reliëfrijk grasland en vegetatie gedomineerd door kweek, rietzwenkgras, frans raalgras. 2. De Piet: jong loofbos op voedselrijke grond met ruigtekruiden of duinriet. 3. Inlagen en karrevelden bij Kattendijk en Kwistenburg: zoutvegetatie. 4. Natuurgebied Kwistenburg: zoutvegetatie, grasland met zoutmijdende moerasplanten, en vegetatie gedomineerd door kweek, rietzwenkgras, frans raalgras of duinriet. 5. De Weel in de Heerenpolder: zoutvegetatie. 6. Visgat: riet-, biezen- en lisdodevegetatie. 7. Inlaag de Riepuit: grasland met zoutmijdende moerasplanten. 8. Westerschenge: grasland met zoutmijdende moerasplanten, zoutvegetatie, riet-, biezen- en lisdodevegetatie en ruigte van douwbraam en brandnetel. 9. Oosterschenge en Boerengat: grasland met zoutmijdende moerasplanten, zoutvegetatie, riet-, biezen- en lisdodevegetatie en ruigte van douwbraam en brandnetel.	10. Terluchtse Weel: zoutvegetatie en vegetatie gedomineerd door kweek, rietzwenkgras, frans gras of duinriet. 11. Heggen- en bosgebied 's-Heer Arendskerke: jong loofbos op voedselrijke grond met ruigtekruiden, raalgrasweide met heggen reliëfrijk grasland. 12. Poelbos: jong loofbos op voedselrijke grond met ruigtekruiden en reliëfrijk grasland. 13. Kreeklomp bij Wilhelmadorp: jong loofbos op voedselrijke grond met ruigtekruiden. 14. Deessche Watergang: zoutvegetatie. 15. Ring van Tervate: raalgrasweide en reliëfrijk grasland. xx Overige waardevolle graslanden (niet genummerd).
-
	Bloemendijken met hoge actuele vegetatiewaarden
	Natuurmonument Oosterschelde

3.3.2 Beleidskader

Streekplan Zeeland (1997)

De provincie streeft in haar natuurbeleid naar realisering van de Ecologische Hoofdstructuur, en het behoud van actuele natuurwaarden daarbuiten. De Ecologische Hoofdstructuur is opgebouwd uit kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones. Kerngebieden zijn gebieden met actuele ecologische waarden van voldoende omvang. De natuurwaarden van deze gebieden dienen planologisch worden veiliggesteld. Natuurontwikkelingsgebieden zijn gebieden die reële perspectieven bieden voor het ontwikkelen van ecologische waarden. Zij kunnen ontwikkeld worden tot nieuwe kerngebieden danwel bijdragen aan vergroting van bestaande kerngebieden. In de natuurontwikkelingsgebieden wordt gestreefd naar het behoud van de potentiële waarden; daarnaast is het provinciale beleid gericht op ontwikkeling en het daadwerkelijk realiseren van natuur. Ecologische verbindingzones zijn structuren die verbreiding, migratie en uitwisseling van soorten tussen de verschillende bestaande of nog te ontwikkelen kerngebieden mogelijk maken.

Buiten de Ecologische Hoofdstructuur hanteert de provincie een bufferbeleid. Voorkomen moet worden dat nieuwe ontwikkelingen in of in de directe omgeving van natuurgebieden afbreuk doen aan de ecologische waarden.

Boerenboscampings (een natuurcamping in combinatie met aanplant van tenminste 10 ha permanent bos) kunnen worden toegestaan op de kreekkruggen, waar het provinciale streefbeeld gericht is op verdere verdichting.

Inplant van bos ten behoeve van houtteelt op agrarische gronden is in principe overal mogelijk, met uitzondering van een aantal gebieden met ecologische, visueel-landschappelijke of cultuurhistorische kwaliteiten, die door de aanwezigheid van tijdelijk bos verloren zouden gaan.

Naast de natuur binnendijs geeft de provincie ook natuur buitendijs aan. Dit betreft met name de Oosterschelde, waar de natuurfunctie primair is. Door deze aanwijzing geeft de provincie uitvoering aan de regelingen voor Staatsnatuurmonumenten en Europese regelingen met betrekking tot het natuurgebied de Oosterschelde.

Uitwerking Ecologische Hoofdstructuur

In de gemeente Goes wordt de ecologische hoofdstructuur met name opgespannen door de aanwezige kreekrestanten. In haar beleid heeft de provincie binnen de gemeente Goes 193 ha aangewezen als natuurontwikkelingsgebied, 219 ha als reservaatgebied en 104 ha als beheersgebied. De natuurontwikkelingsgebieden worden aangekocht en daadwerkelijk in natuurgebied omgezet. Ook voor de reservaatgebieden geldt een actief aankoopbeleid, ook al is er niet in alle gebieden sprake van actuele natuurwaarden. Ten behoeve van het veiligstellen van potentieel aanwezige waarden worden deze gebieden aangekocht. Na verloop van tijd zullen ook deze gebieden als natuurgebied ontwikkeld gaan worden. Reservaatgebieden met actuele waarden worden direct na aankoop als natuurgebied beheerd.

Ontbrekende schakels zullen via ecologische verbindingen, bijvoorbeeld langs kreekranden worden ingevuld. Mede op basis van onderzoek door de Stichting Otterstation is door de provincie bepaald welke natte ecologische verbindingen gerealiseerd dienen te worden (zie Streefbeeld natuur, figuur 8). In principe dienen verbindingen met de hoogste prioriteit als eerste ingericht te worden. Op grond van praktische randvoorwaarden kan besloten worden om verbindingen met een lagere prioriteit eerder in te richten. Verwerving van de voor de verbindingzone benodigde grond geschiedt op basis van vrijwilligheid. Bij de inrichting van verbindingswateren ligt het initiatief in principe bij het waterschap.

Gezamenlijk vormen de natuurontwikkelingsgebieden, de reservaatgebieden en de ecologische verbindingen een aaneengesloten ecologische structuur. De noodzakelijke grondverwerving gebeurt op basis van vrijwilligheid.

De beheersgebieden worden niet aangekocht. De grondeigenaren wordt de mogelijkheid geboden een beheersovereenkomst af te sluiten voor het tegen vergoeding beheren en ontwikkelen van natuurwaarden.

Beheers- en begrenzingsplan Bevelanden (1994) en Zeeuwse Uitwerking Natuurbeleidsplan (1991)Buitendijs gebied

In principe is buitendijs in de Oosterschelde weinig aan de natuurlijke situatie toe te voegen met specifieke natuurbouwmaatregelen. Er vinden dan ook geen ingrepen plaats. Wel wordt de verstoring door recreatie en visserij geminimaliseerd.

Bij het Veerse Meer wordt voor elk terrein een ander beheer voorzien.

Het beheer van De Piet wordt gericht op de recreatieve functie. Het grasland wordt gemaaid, waar het voor de recreatie wenselijk is. De bebossing dient een open op beschutting gerichte structuur te krijgen door normaal onderhoud, waarbij gestreefd wordt naar een semi-natuurlijk bos met een goede verticale opbouw.

In de Middelplaten wordt op de drooggevalen platen gestreefd naar een zandige, voedselarme bodem met een natuurlijke waterhuishouding met een zoetwaterbel en overgangen van nat naar droog. Op grote schaal kunnen

zich daar dan grondwatergebonden vegetaties ontwikkelen die verwant zijn aan de vegetaties in de duinvallen. Ze zijn dan geschikt als broedgebied voor strandplevier, tureluur en kluut.

Op de schorren wordt gestreefd naar voedselrijke graslandvegetaties. Deze zijn van groot belang als broedgebied en als foerageer- en rustgebied voor overwinterende vogels. Ter verrijking van de vegetatie vindt extensieve beweiding en hooien plaats. Het korthouden van de vegetatie gebeurt ook omdat het voor de water- en weidevogels belangrijk is dat het gebied open blijft. Recreatief bezoek van dit terrein wordt zoveel mogelijk tegengegaan.

In de Schelphoek wordt gemaaid voorzover dit voor de recreatie wenselijk is. Het bosonderhoud wordt gericht op de beschuttende en landschappelijke waarde van de beplanting.

In Kwistenburg staat de spontane ontwikkeling van de natuur centraal. Als enige beheer wordt er in de zomermaanden extensief beweide met schapen om bosvorming te voorkomen.

Inlagen

De inlagen dienen volgens de provincie ontwikkeld te worden als zeer natte weilanden, met aan de specifieke grondwaterstand, bodem en zoutgehalte gebonden vegetaties, die per inlaag verschillen. Ze zullen een belangrijk broed- en foerageergebied voor tureluur, grutto, kluut, bontbekplevier, visdiefje, rotgans, brandgans, smient en wintertaling moeten vormen. Ter realisatie van het daarvoor meest gewenste beheer van seizoensgebonden extensieve beweiding zijn de inlagen aangewezen als reservaatgebied.

De inlagen ten noordoosten van Kattendijke moeten nog verworven worden en, nadat het bouwland is omgezet in open grasland, overgedragen aan een terreinbeherende instantie, die het laat beweiden. Hier zal dan het waterpeil worden opgezet en vastgehouden. Ook zal graslandvernieuwing en onkruidbestrijding achterwege gelaten worden en bemesting zo veel mogelijk nagelaten ten behoeve van een optimale verschraving. Zo wordt een open soortenrijk grasland ontwikkeld waar weidevogels kunnen broeden en waar ganzen en eenden kunnen rusten en foerageren.

De inlaag ten noorden van Wolphaartsdijk is in eigendom van Staatsbosbeheer en is evenals de inlaag de Rietput bij het Goesse Sas aangewezen als natuurgebied. Ook hier is het beheer gericht op een optimale ontwikkeling van de vegetatie en het behouden van de waarde voor weidevogels.

Kreekrestanten

De provincie streeft naar min of meer open water, omzoomd door drassige en reliëfrijke graslanden en rietvelden met de bijbehorende planten en dieren. Vooral dient gebruik gemaakt te worden van de vochtige gradiënten van zoet naar zout, de specifieke bodemopbouw en de lokale kwelsituaties. De voormalige getijdegeulen van de Schenge zullen met elkaar in verbinding gesteld worden.

In de directe omgeving van de Schenge komen nu al natuurgebieden van formaat voor. Deze liggen echter min of meer geïsoleerd. Door natuurontwikkeling in de tussenliggende gebieden kunnen de ontbrekende schakels toegevoegd worden (165 ha Staatsbosbeheer). Ook kan aan areaalvergroting gedaan worden door van dijk tot dijk of weg grond te verwerven voor reservaatvorming (176 ha Het Zeeuws Landschap). Naast de winst aan nieuwe natuurwaarden ter plekke, ontstaat zo uit oude en nieuwe gebieden een groot samenhangend natuurlijk geheel. De aldus ontstane mogelijkheden tot uitwisseling van soorten maken uitbreiding of vestiging van bijzondere soorten mogelijk. Ook voor kritische soorten worden het aantrekkelijke gebieden.

Bij de Deessche Watergang streeft de provincie naar een logische, topografisch bepaalde afronding van het natuurgebied, waarbij de aanliggende akkerpercelen opgekocht en voor natuur ontwikkeld worden (28 ha Staatsbosbeheer). Hierbij vindt hydrologische buffering van de laaggelegen delen plaats en herstel van de oorspronkelijke morfologie van de kreek. Hierdoor wordt de totale natuurlijke overgang van nat naar droog met bijbehorende planten en dieren mogelijk.

De natuurontwikkeling in het Schenge-gebied en bij de Deessche Watergang zal bestaan uit het omzetten van akkerland in grasland, het opzetten van het waterpeil, grondverzet voor het creëren van moerassige laagten en reliëfverschillen gerelateerd aan de oorspronkelijke kreekloop en eventueel lokaal aanplant van bomen en struiken om de oorspronkelijke variatie in structuur versneld te realiseren. Zo ontstaan naast het open water riet- en biezemoerassen, spontane wilgenbosjes en meer voedselrijk grasland met overgangen tussen zout en zoet. Op delen van de hogere gronden zullen door extensieve begrazing naast grasland ook zoom- en struweelvegetaties ontstaan, waar veel kenmerkende planten en dieren van de dijken een toevlucht kunnen vinden. Uiteindelijk dient gestreefd te worden naar extensieve beweiding van grootschalige graslandgebieden, het maaien van specifieke hooilanden en het nalaten van beheer in moerassen en bosjes.

Bij de Weel in de Heerenpolder zal reservaatvorming van de omliggende graslanden plaatsvinden (43 ha). Deze zullen worden opgekocht en in beheer gegeven worden van Het Zeeuws Landschap. Die zal het extensief laten begrazen en hooien. Verder zullen de drinkputten in combinatie met het struweel verbeterd worden als broedplaats voor amfibieën.

Tevens houdt de provincie de mogelijkheid open voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers langs diverse waterlopen, ten behoeve van de vorming van natte ecologische verbindingzones.

Graslanden op de kreekrug

Voor de waardevolle graslanden kunnen volgens het provinciale beheers- en begrenzingenplan op vrijwillige basis beheersovereenkomsten afgesloten worden. Centraal hierbij staat het achterwege laten van graslandverbetering, het uitstellen van de eerste kunstmestgift en het toepassen van uitsluitend pleksgewijze chemische onkruidbestrijding. Daarnaast is het inbouwen van een rustperiode van minimaal tien weken van belang om een aantal planten de gelegenheid te geven zaad te zetten. Ook het onderhoud van landschapselementen kan overeengekomen worden. Hieronder valt het onderhoud van meidoornhagen, drinkputten en knotbomen.

Dijken

Voor het beheer van de dijken staat volgens de provincie met name het vergroten van de waarde van de vegetatie centraal, door het achterwege laten van de bemesting en het tegengaan van verdere verruiging. Het beheer dient erop gericht te zijn de aanwezige beplanting duurzaam in stand te houden en de natuurwaarden te behouden en of te ontwikkelen. Dit zal gerealiseerd worden door het inboeten van jonge aanplant, het periodiek opsnoeien van bomen en struiken, het extensief beweiden volgens 'inscharingsovereenkomsten', en eventueel het jaarlijks maaien indien dit mogelijk is door de beplanting.

Daarnaast wordt gestreefd naar wat meer afwisseling in het bomenbestand op de dijken, een verrijking van de dijkvegetatie en het aanvullen van bomenrijen op enkele dijken.

Natuurmonument Oosterschelde (1990) en Beleidsplan Oosterschelde (1995)

De minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij heeft in 1990 vanwege het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis van de Oosterschelde delen hiervan onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht. Het natuurmonument bestaat uit een deel staatsnatuurmonument en een deel beschermd natuurmonument. Uitgezonderd van de aanwijzing zijn die delen die een belangrijke functie voor de scheepvaart of de waterkering hebben.

De aanwijzing tot natuurmonument heeft tot gevolg dat voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument aantasten, of die schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, een vergunning moet worden aangevraagd. Het betreft zowel handelingen binnen als buiten het natuurmonument. Bovendien is in dit kader een toegankelijkheidsregeling ingesteld.

Met dit rijksbeleid is uitvoering gegeven aan internationale verdragen en regelingen met betrekking tot het natuurgebied de Oosterschelde. Deze verdragen en regelingen betreffen de Ramsar-conventie, de EU-Vogelrichtlijn en de EU-Habitatrichtlijn. De concrete regelingen zijn in het provinciale beleid uitgewerkt.

In het beleidsplan Oosterschelde is voor de inrichting en het beheer van de Oosterschelde de volgende hoofddoelstelling geformuleerd:

"Het behouden en zo mogelijk versterken van de aanwezige natuurlijke waarden met inachtneming van de basisvoorwaarden voor een goed maatschappelijk functioneren van het gebied, waaronder met name de visserij wordt begrepen". De volgende hiërarchie van functies is bepalend voor het beleid: 1. natuur, 2. visserij, 3. overige functies.

De natuurwaarde is derhalve bepalend voor de aard, omvang en situering van andere functies in de Oosterschelde. Het intergetijdengebied, de schorren en de binnendijkse gebieden dienen in stand gehouden te worden en de noodzakelijke rust moet bewaard worden door naleving van de toegankelijkheidsbepalingen. Natuurontwikkeling binnendijks zal nadrukkelijk worden bevorderd.

Met betrekking tot recreatie ligt de nadruk op recreatief medegebruik en natuurrecreatie, inspelend op de hoogwaardige kwaliteit van het gebied (rust/grootschaligheid). Recreatieve potenties kunnen slechts worden benut indien dit geen overwegende bezwaren voor de natuurfunctie en de visserijfunctie oplevert.

3.4 Waterhuishouding

3.4.1 Beschrijving

Algemeen

De gemeente Goes is verdeeld in 9 afwateringsgebieden. De ontwatering van de landbouwpercelen geschiedt in het algemeen door middel van drainages. De afwatering vindt achtereenvolgens plaats via kleine kavel-, dijk- en wegsloten naar het stelsel van grotere waterlopen. Vanuit deze waterlopen wordt het water via 4 gemalen afgevoerd naar het Veerse Meer en de Oosterschelde. De gemalen De Piet, Wilhelmina en P.J.J. Dekker liggen binnen het plangebied.

De kwaliteit van het oppervlaktewater in de gemeente Goes wordt sterk bepaald door zowel natuurlijke factoren, als door beïnvloeding door de mens. Voor met name nutriënten en bestrijdingsmiddelen wordt nog niet aan de gestelde waterkwaliteitseisen voldaan. De van nature aanwezige zoute kwel levert een belangrijke bijdrage aan het fosfaatgehalte in het oppervlaktewater.

Poelgebieden

De poelgebieden liggen beneden NAP. Door de lage ligging ten opzichte van het buitenwater speelt zoute kwel hier een belangrijke rol. Het verschil tussen het peil buitendijks en het oppervlaktewaterpeil en de grondwater-

stand binnendijks veroorzaakt een zoute grondwaterstroming vanaf het buitendijkse water naar de poelgebieden. Dit betreft het freatisch grondwater (dicht aan het oppervlak). In de voormalige schorgebieden is alleen bij ongedraineerde gronden de relatie tussen het oppervlaktewater peil en de grondwaterstand gering.

Dit zoute water komt in het oppervlaktewater terecht en plaatselijk ook in het grondwater. Voorheen maakte de zoute kwel en de slechte ontwatering de gronden ongeschikt voor akkerbouw, wat resulteerde in een weidegebied met veel weidevogels en een verscheidenheid aan vegetaties. Door bemaling zijn de gronden geschikt gemaakt voor akkerbouw. Daardoor zijn de hoge grondwaterstand en het brakke grondwater met de daaraan gebonden natuurwaarden vrijwel overal verdwenen. Door de zoute kwel, die via de drainage wordt afgevoerd, is het oppervlaktewater wel brak en wordt veel fosfaat en ammonium geleverd. Een andere bron van vermeting is de uitspoeling van nitraat uit de landbouwgronden via de drainage. Dit vindt vrijwel alleen in de winterperiode plaats. Als gevolg daarvan is het oppervlaktewater in het algemeen sterk vermet.

Kreekruggen

De kreekruggen liggen net boven NAP en de kleiige deklaag is dun of afwezig, waardoor de neerslag gemakkelijk in de bodem kan infiltreren. Hierdoor hebben zich zoetwaterbellen in de bodem kunnen ontwikkelen. De ontwikkeling van de zoetwaterbellen wordt beïnvloed door de ontwatering en afwatering. Door deze maatregelen wordt het neerslagoverschot in de winterperiode snel afgevoerd, zodat minder water in de bodem kan infiltreren. Hoe lager het oppervlaktewaterpeil en de ligging van de drainage, hoe dunner de zoetwaterbel. Daar waar de grondwaterstand of het oppervlaktewaterpeil gemiddeld het laagst is, is de zoetwaterbel het dunst. Door de invloed van de waterlopen is er geen sprake van een groot zoetwatersysteem, maar van een aaneenschakeling van vele kleine systemen. Hierdoor zijn de gebruiksmogelijkheden van het zoete grondwater relatief gering.

Omdat de kreekruggen fungeren als infiltratiegebied, zijn ze gevoelig voor de verspreiding van milieuvreemde stoffen in het grondwater. Doordat de deklaag dun is, bestaat er een sterke relatie tussen het oppervlaktewaterpeil en de grondwaterstand. Plaatselijk is op de kreekruggen sprake van verdroging. Hier wordt daarom berekend met grondwater.

Kreekrestanten

De kreekrestanten zijn ontstaan doordat op het moment van bedijking de oorspronkelijke kreek nog niet geheel was verland. Ze bestaan uit een relatief laag gelegen kreekbedding met in de meeste gevallen nog een geul met open water. Deze kreekgeulen zijn vaak opgenomen in het afwateringsstelsel. Van oorsprong hadden de krekken een afwisselend karakter, variërend van zoet tot zout. Zoet, omdat de krekken dienden als afwateringsmiddel voor de onbedijkte drooggevalen gronden en als zodanig de overvloedige neerslag afvoerden, en zout, omdat bij vloed de zee in de krekken kon binnendringen. Deze situatie wijzigde toen de krekken werden afgedamd van de zee, waardoor de directe invloed van de zee verdween. Doordat echter het peil in de krekken kunstmatig werd verlaagd, ontstond een zoute kwelstroom naar de krekken, waardoor het afwisselende karakter is blijven bestaan. De laaggelegen gronden in de voormalige kreekbedding zijn van nature vochtig tot nat met een afwisselend brak en zoet karakter, afhankelijk van de kwelstromen. Ten behoeve van een betere afwatering is gedeeltelijk het winterpeil verlaagd, terwijl het zomerpeil op sommige plaatsen wat verhoogd is. In de graslanden langs de kreek, waar het grondwaterpeil te hoog is voor akkerbouw, is de ontwatering verbeterd om de wateroverlast tegen te gaan. Ook treedt nauwelijks meer overstrooming van deze graslanden op, omdat de streefpeilen nu veel beter gehandhaafd kunnen worden. Door de waterhuishoudkundige maatregelen zijn gedeelten van de kreekrestanten verland en zijn de rietlanden plaatselijk vervuigd.

In enkele kreekrestanten heeft zich een zoetwatervoorraad gevormd. Dit betreft de omgeving van de Wester- en Oosterschenge. Deze zoetwatervoorraad is bijzonder aantrekkelijk voor de landbouw. Door onttrekkingen zijn landbouwvormen mogelijk die elders vanwege de zoute kwel niet mogelijk zijn. Dit betreft met name de fruitteelt en de vollegrondsgroententeelt. Deze zoetwatervoorraden hebben echter een geringe omvang en zijn ook van groot belang voor natuurwaarden. Onttrekkingen zijn daarom volgens provinciaal beleid aan strikte voorwaarden gebonden. In het provinciaal beleid is weergegeven dat onttrekking slechts mogelijk is in gebieden met een agrarische hoofdfunctie. Er dient voor worden gewaakt dat door de onttrekking verdroging van natuurgebieden optreedt.

Voormalige schorgebieden

De voormalige schorgebieden liggen over het algemeen net boven NAP. De deklaag is veelal kleiig en dik. Door de hogere ligging speelt de zoute kwel een geringe rol. Kwel op het perceel treedt hier nauwelijks op. De zoute kwel is vrijwel uitsluitend op het oppervlaktewater gericht. Het oppervlaktewater is in de winter brak tot zoet. In droge zomers echter kan het water brak tot zout worden, omdat de waterlopen dan vrijwel uitsluitend gevoerd worden door de zoute kwel. Het oppervlaktewater is sterk eutroof. De zoute kwel en de uitspoeling uit de landbouwgronden vormen de belangrijkste nutriëntenbronnen. Door de dikke deklaag is de relatie tussen het oppervlaktewaterpeil en de grondwaterstand gering.

3.4.2 Beleidskader

Provinciaal Waterhuishoudingsplan 1993-1997

Poelgebieden

Voor de akkerbouw is een diepe ontwatering nodig. Er is dan meer zoet water boven het ontwateringsniveau beschikbaar. Het oppervlaktewaterpeil dient dan ook laag te zijn om kwel op het perceel te voorkomen. Hierbij dient nadrukkelijk rekening gehouden te worden met de negatieve effecten als gevolg van vermessing.

Kreekruigen

Op de kreekruigen is volgens de provincie voldoende zoet grondwater aanwezig om te kunnen onttrekken. Verzilting van dit grondwater moet worden vermeden. Daarom moet een zo hoog mogelijk oppervlaktewaterpeil worden gehanteerd, waardoor de zoete grondwatervoorraad zich maximaal kan ontwikkelen. Hoe groter namelijk deze voorraad is, hoe groter de mogelijkheid is om via dit zoete grondwater het neerslagoverschot te kunnen onttrekken. Er mag in ieder geval niet meer grondwater onttrokken worden, dan via de neerslag wordt aangevoerd. Het onttrekken van grondwater wordt ook niet toegestaan als daardoor verdroging van gebieden met de functie natuur kan optreden.

Kreekrestanten

In de kreekrestanten is het hogere grondwater brak tot zout door kwel op het perceel. Door capillaire nalevering treedt verzilting tot boven de drainagebasis op. Omdat deze gebieden van groot belang zijn voor aan grondwater gebonden brakke natuurwaarden, dient er volgens het provinciale beleid plaatselijk voor gezorgd te worden dat zoute kwel kan doordringen tot in het maaiveld, door bijvoorbeeld te ontwateren met behulp van greppeltjes, zodat een gevarieerd systeem met zoet-zout overgangen ontstaat. Door een hoog streefpeil voor het oppervlaktewater te hanteren kan de invloed van de zoute kwel nog worden versterkt. Als gevolg van de relatie tussen peil, kwel en eutrofiëring moet het zomerpeil hoger liggen dan het huidige peil. Het winterpeil dient door natuurlijke peilfluctuaties hoger te liggen dan het zomerpeil. Ook dient ervoor gezorgd te worden, dat het grondwaterpeil plaatselijk verhoogd wordt door bijvoorbeeld de aanleg van ondiepe greppels, zodat de waardevolle nat-droog overgangen versterkt worden. Intensieve ontwatering door drainage mag volgens de provincie niet plaatsvinden. Bij het nemen van maatregelen moet rekening gehouden worden met de mogelijke gevolgen voor aangrenzende gebieden. Hydrologische isolatie is hierbij geen oplossing, omdat de kreekrestanten een wezenlijk onderdeel vormen van het afwateringsstelsel.

Voormalige schorgebieden

Voor de landbouw is het van belang, dat het hogere grondwater zoet blijft. Dit kan worden bereikt door de drainage zo hoog mogelijk te leggen, waardoor de infiltratie van zoet neerslagwater wordt bevorderd. De verzilting van het oppervlaktewater moet worden bestreden door het oppervlaktewaterpeil zo hoog mogelijk te houden, waardoor de zoute kwel vermindert. Voor een goede ontwatering, ook in tijden met veel neerslag, dient het oppervlaktewaterpeil afgestemd te worden op de werking van de drainage.

Plan van Aanpak Verdrogingsbestrijding Zeeland (1997)

Het provinciale antiverdrogingsbeleid van Zeeland stelt dat de oppervlakte verdroogde natuurgebieden in het jaar 2000 met tenminste 25% moet zijn verminderd ten opzichte van 1985. In het jaar 2016 moet de verdroging volledig teruggedrongen zijn. Om uitvoering aan dit voornemen te geven heeft de provincie een Plan van Aanpak Verdrogingsbestrijding in voorbereiding.

Binnen het grondgebied van de gemeente Goes zijn van de bestaande natuurgebieden de Middelpaten, gedeelten van de Westerschenge, de Weel in de Heerenpolder en de Deessche Watergang, alsmede het natuurgebied bij Kwistenburg als verdroogd gebied aangemerkt.

Overigens dient opgemerkt te worden dat gronden aangewezen in de Relatienota bij functiewijziging per definitie beschouwd worden als verdroogd op het moment van verwerving.

Voor een effectieve verdrogingsbestrijding dient per terrein naast een ecologisch streefbeeld, een hydrologisch streefbeeld opgesteld te worden. De bestrijding vereist maatregelen op zowel regionale als lokale schaal. Hier ligt een taak voor de waterbeheerders en de beheerders van natuurterreinen.

Waterbeheersplan 1994 - 1998

Uitgangspunt voor het waterbeheersplan Noord- en Zuid-Beveland 1994-1998 wordt gevormd door het in de derde Nota waterhuishouding geformuleerde beleid: uitvoering van het waterbeheer op basis van de watersysteembenadering en een meersporenstrategie. Wat dit laatste betreft zijn beleid en beheersactiviteiten geformuleerd op het vlak van het terugdringen van verontreinigingen, het gebruik (en de beheersing) van het oppervlaktewater, de inrichting van watersystemen en het (beheers-)instrumentarium.

In het licht van de drieluik 'ruimtelijke ordening, milieu en water' is het waterbeleid steeds meer gericht op waterkwaliteit en het belang van die kwaliteit voor de verschillende functies. Het beleid van het waterschap is volgens het Waterbeheersplan 1994 - 1998 onder meer gericht op het afvoeren van afvalwater in het plangebied

via riooltransportleidingen. Hierdoor wordt de lozing van zuurstofbindende stoffen verminderd en de kwaliteit van het oppervlaktewater verbeterd.

Overigens is de werkingsduur van zowel het Waterhuishoudingsplan 1993-1997 als het waterbeheersplan 1994-1998 met 2 jaar verlengd.

3.5 Landbouw

3.5.1 Beschrijving

Algemeen

In de gemeente Goes bevonden zich in 1996, volgens tellingen van het Centraal Bureau voor de Statistiek, bij elkaar 159 agrarische bedrijven. Deze bedrijven zijn verdeeld over 5.827 hectare cultuurgrond (39% van de totale grond). Er zijn relatief weinig grote bedrijven aanwezig. Het aandeel bedrijven groter dan 50 ha bedraagt 21%. In Zeeland hebben 34% van de agrariërs van 50 jaar en ouder geen bedrijfsopvolger. In de gemeente Goes is 71% van de bedrijfshoofden ouder dan 55 jaar; 57% is tussen de 40 en 54 jaar oud. De kans is groot dat de agrarische bedrijfsvoering op een aantal bedrijven zal worden gestopt. De vrijkomende grond biedt ruimte voor schaalvergroting of voor de vestiging van nieuwe bedrijven.

De samenstelling van de bodem heeft grote invloed op de waterhuishouding en daarmee op de mogelijkheden voor de landbouw. De ontwikkeling van de landbouw verschilt dan ook per type gebied.

De kreekruigten vormen van oudsher uitstekende landbouwgrond. Door de aanwezigheid van veel zoetwater in de ondergrond is hier fruitteelt en groententeelt ontstaan naast melkveehouderij. De beschikbaarheid van zoet water is voor de landbouw in Zeeland over het algemeen een probleem. Het grondwater is al op geringe diepte zout. Daar waar zoet water in de ondergrond aanwezig is, ontstaan intensievere bedrijfsvormen zoals fruitteelt en groententeelt. De aanwezigheid van cultuurhistorische, landschappelijke en natuurelementen leggen enige beperkingen op aan de landbouw.

De poelgronden hebben van oorsprong een slechte waterhuishouding door de aanwezigheid van zware klei in het profiel en voorheen vrijwel alleen geschikt voor grasland. Na de ruilverkavelingen is het karakter van het gebied veranderd. De poelgebieden zijn nu goed ontwaterd en dienen veel meer dan vroeger als akkerbouwland. Ondanks deze ruilverkavelingen is de verkavelingssituatie niet optimaal. De kavels zijn over het algemeen te klein voor een efficiënte bedrijfsvoering. Dit geldt overigens niet meer voor het gebied ten oosten van Goes.

Het nieuwanland biedt relatief ruime gebruiksmogelijkheden door de goede waterhuishouding. Incidenteel bevinden zich in het gebied plaatgronden. Door de aanwezigheid van zand in de ondergrond zijn deze gronden enigszins gevoelig voor verdroging. Naast enige fruitteelt en groententeelt nabij de dorpen vindt er hoofdzakelijk akkerbouw plaats. De grootste kavels zijn daarbij te vinden in de polders van de voormalige stroomgeul van de Schenge.

Akkerbouw

De agrarische grond in het plangebied wordt voor 52% gebruikt voor akkerbouw. De economische omvang van de landbouw in de gemeente wordt voor 60% door de akkerbouw bepaald. Producten die het meest geteeld worden zijn granen, consumptieaardappelen en suikerbieten. Dit vindt voornamelijk plaats op het nieuwanland en in de poelgebieden.

De financiële resultaten staan onder druk. De gangbare akkerbouwteelten zoals graan, aardappelen en suikerbieten zijn nauwelijks rendabel. De vooruitzichten op een structureel herstel zijn niet erg gunstig. Er wordt daarom naarstig gezocht naar nieuwe productiemogelijkheden. Doordat deze vooral binnen de akkerbouwsector worden gezocht hoeft dit niet direct grote landschappelijke gevolgen te leiden. Vooral in Zeeland heeft de akkerbouw van oudsher een gevarieerd productiepakket vanwege een goede klimatologische- en bodemkundige uitgangssituatie en een goede verkaveling. Vanwege de herstructurering wordt naar een nieuwe toepassingsmogelijkheid van deze kwaliteiten gezocht.

De economische omvang van de akkerbouwbedrijven in de gemeente is gemiddeld 80 NGE¹. Binnen Nederland zijn dit forse bedrijven. (Een bedrijf wordt als volwaardig aangemerkt vanaf 40 NGE.) Toch zijn veel akkerbouwbedrijven bedrijfseconomisch te klein om te kunnen concurreren met het buitenland. De productiekosten van het traditionele akkerbouwbedrijf kunnen gereduceerd worden door een vergroting van de bedrijfsoppervlakte en door teeltverbeteringen. Schaalvergroting zal met name plaatsvinden op de bestaande grote akkerbouwbedrijven van meer dan 50 ha. Deze bedrijven hebben, gezien hun bestaande omvang, goede mogelijkheden voor een verdere optimalisering van de bedrijfsvoering. Van de akkerbouwbedrijven in het plangebied is 35% groter dan 50 ha.

De landbouworganisaties verwachten geen ingrijpende veranderingen in het teeltplan. De akkerbouwbedrijven zullen zich bezig blijven houden met de typisch Nederlandse akkerbouwproducten als granen, aardappelen en

¹ NGE: Nederlandse Grootte Eenheid. Dit is een maat voor de economische omvang van landbouwbedrijven. In het verleden werd hiervoor de standaard bedrijfseenheid (SBE) gebruikt. Dit was meer een maat voor de arbeidsbehoefte, dan voor de economische omvang. NGE is een maat die mede gebaseerd is op het algemene prijspeil in Nederland. Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft in haar publicaties sinds enige jaren de maat SBE vervangen door NGE.

suikerbieten. Deze producten zullen een basis-inkomen voor de landbouw moeten genereren. Het ziet er naar uit dat de nieuwe producten voorlopig slechts marginaal van betekenis zijn. De verwachting is dat vooral de bedrijven die zich richten op een voortzetting van het huidige teeltplan grootschaliger zullen produceren.

Door de stimulering van overheidswege wordt het aantrekkelijk gemaakt om gedeeltelijk of geheel over te schakelen op een geïntegreerde bedrijfsvoering. Het gaat hierbij om een ruimer vruchtwisselingsschema, bemesting op maat, preventieve gewasbeschermingsmiddelen en de teelt van gebiedseigen producten en rassen. Het effect van de stimuleringsmaatregelen is nog onbekend.

Voor een rendabele akkerbouw zijn een goede ontwatering, de afwezigheid van verdroging en zoute kwel, een lichte kleigrond en relatief grote percelen belangrijke voorwaarden. Sinds de ruilverkavelingen is dit te vinden in het poelgebied en van oudsher op het nieuwanland.

Fruitteelt

In het gebied komt 239 hectare fruitteelt voor. Zij bevindt zich vooral rond de kernen van 's-Heer Arendskerke, 's-Heer Hendrikskinderen, Kattendijke, Kloetinge en ten zuidwesten van Goes, op de kreekkrug. Dit betreft voornamelijk pit- en steenvruchten maar ook kleinfruit, zoals zwarte bessen, bramen en frambozen. Voor de fruitteelt zijn de vooruitzichten relatief gunstig. Binnen deze productietak zijn voor de komende 10 jaar geen belangrijke veranderingen te voorzien.

De aanwezigheid van zoet grondwater is voor de fruitteelt van groot belang. Daarom is het vooral rendabel op en aan de rand van de kreekkruggronden.

Vollegrondsgroententeelt

De groententeelt komt relatief weinig in het gebied voor. In totaal is er 37 hectare voor de groententeelt in gebruik. Deze bevinden zich vooral op de kreekkrug en verder lokaal bij de overige kernen. De groententeelt zal er naar verwachting niet sterk veranderen. De groententeelt neemt samen met de fruitteelt 20% van de economische omvang van de landbouw in de gemeente voor haar rekening. Gemiddeld is de economische omvang 61 NGE/bedrijf.

De groententeelt is sterk afhankelijk van de beschikbaarheid van zoet grondwater. Daarom is het alleen goed mogelijk op en aan de rand van de kreekkruggronden.

Rundveehouderij

De rundveehouderij in de gemeente draagt voor 13% bij aan de economische omvang van de landbouw. In totaal zijn er in het plangebied ongeveer 1300 runderen, waarvan 470 stuks melkkoeien. In totaal betrof het in 1996 16 melkveehouderijbedrijven. Van deze bedrijven had 6% meer dan 70 melkkoeien, 25% had 30-70 melkkoeien. Gemiddeld was de economische omvang van de bedrijven 67 NGE. Gemiddeld zijn de bedrijven dus vrij groot.

Het opstarten van een tak melkveehouderij is vanwege het quotumstelsel slechts mogelijk door het leasen of aankopen van een melkquotum. Het toevoegen van een tak vleesvee is voor bestaande akkerbouwers een optie die financieel makkelijker is te realiseren dan melkveehouderij. Overigens zijn in principe alle gronden binnen het plangebied, afgezien van de natste delen van de kreekrestanten, geschikt als weidegrond.

Intensieve veehouderij

De intensieve veehouderij is nog van geringe betekenis met slechts ongeveer 620 varkens (drie bedrijven) in het gebied. Daarnaast zijn er 135.735 kippen aanwezig (drie bedrijven) en 215 meststieren.

Voor de intensieve veehouderij geldt de mestafzet en de ammoniak en stikstof uitstoot de grootste belemmering. Vooral de hoeveelheid fosfaat, die met de mest uitgereden mag worden vormt een beperking.

Overige teelten

Tuinbouw en bloembollenteelt vindt slecht in geringe mate plaats binnen de gemeente. De ondervertegenwoordiging van deze teelten heeft met name te maken met het gebrek aan zoet water. Zonder zoet water is het in feite niet mogelijk, dat agrariërs grootschalig overstappen op deze intensievere teelten.

Vanwege de aanwezigheid van zout en brak water wordt geëxperimenteerd met mariene teelten bij het Goesse Sas. Dit is overigens een nauwelijks aan grond gebonden teeltwijze. Hiervoor is vooralsnog weinig belangstelling en de resultaten zijn onzeker. Een probleem is ondermeer dat het land bevoeid moet worden om in tijden van een neerslagtekort de zouthuishouding in de bovenste lagen van de bodem te regelen. Hierdoor worden de productiekosten aanzienlijk verhoogd.

In het gebied worden circa 660 schapen gehouden. De schapen worden met name ingezet in beheersgebieden en natuurgebieden.

Overige activiteiten

Een aantal landbouwbedrijven houden zich niet meer alleen met landbouw bezig. Aanvullingen worden gezocht in de recreatie en het toerisme en in ander niet-agrarisch parttime werk. Toerisme bestaat met name uit kamperen bij de boer, maar ook worden incidenteel kamers verhuurd.

3.5.2 Beleidskader

Streekplan Zeeland (1997)

Algemeen

De aandachtspunten van de provincie ten aanzien van de landbouw zijn: assortimentsverbreding, nieuwe sectoren, stimuleren afzet en verwerken Zeeuwse producten, kennisinnovatie, verbetering inkomensbasis door nevenactiviteiten en geïntegreerde landbouwontwikkeling.

Binnen de Zonering landelijk gebied zie paragraaf 3.1 is aangegeven dat grofweg voor het hele landbouwgebied van de gemeente Goes de 'agrarische ontwikkeling richtinggevend' is, met uitzondering van de directe omgeving van de Schenge en de omgeving van Goes (kernrandzone). Voor de landbouw betekent dit dat de provincie streeft naar een flexibele, duurzame en concurrerende ontwikkeling. In de voormalige stroomgeul van de Schenge acht de provincie de ontwikkeling van landschapswaarden van belang. Tevens kan de gemeente dit gebied aanmerken als gebied waar 'agrarische en specifieke regionale kwaliteiten richtinggevend' zijn. Hier kunnen de agrarische ontwikkelingsmogelijkheden op de aanwezige landschappelijke en recreatieve kwaliteiten worden afgestemd.

Hieronder volgt het provinciale beleid uitgewerkt per productietak, voor zover van belang voor de gemeente Goes.

Akkerbouw

Het provinciale beleid voor de akkerbouw is gericht op intensivering en verbreding. Met name de beschikbaarheid van zoet water is voor de verdere ontwikkeling van groot belang. Zowel de rijks- als de provinciale overheid dragen bij aan verschillende projecten ten behoeve van de aanvoer van zoet water.

Groententeelt

Het provinciale beleid is gericht op specialisatie naar vollegrondstuinbouw. Teelttechnische voorwaarde voor intensivering is de aanwezigheid van zoet water in het gebied. Vanwege het stimuleringsbeleid gericht op intensivering moeten in principe aan teeltondersteunende voorzieningen geen belemmeringen worden opgelegd, tenzij overwegend landschappelijke, ecologische of milieuhygiënische argumenten in het geding zijn.

Fruitteelt

De kansen voor fruitteelt dienen volgens de provincie benut en geconcentreerd te worden in de omgeving van de veiling in de gemeente Kapelle. Dit gebied strekt zich uit tot het oostelijke deel van de gemeente Goes. Het beleid is gericht op verdere optimalisering van de mogelijkheden voor de fruitteelt, zowel wat betreft de productieomstandigheden als de productiestructuur. Toevoer van zoet water wordt ondersteund. Mogelijkheden voor verdere verruiming van het bouwplan in dat kader kunnen worden benut.

Melkveehouderij

De veehouderij en met name de melkveehouderij kan volgens de provincie een bijdrage leveren aan de versterking van de agrarische bedrijfsstructuur en aan diversificatie. Er wordt gestreefd naar groei van de grondgebonden (melk)veehouderij. Tevens dient inplaatsing van melkveehouderijen in beginsel positief te worden benaderd.

Intensieve veehouderij

De provincie hanteert, in navolging van het Rijk, het uitgangspunt dat een actief spreidingsbeleid voor intensieve veehouderij niet wordt voorgestaan. Verplaatsing vanuit de concentratiegebieden naar Zeeland wordt terughoudend benaderd. Voorts geldt voor de provincie als uitgangspunt dat de groei van de veehouderijsector in overeenstemming dient te zijn met de beschikbare milieuruimte. Voorkomen dient te worden dat Zeeland een mest-exporterende provincie wordt of dat in deze regio – bij strengere regelgeving – een sanering noodzakelijk zal zijn.

Door middel van een combinatie van milieu- en ruimtelijk beleid tracht de provincie een grootschalige ontwikkeling van intensieve veehouderij wordt ongewenst geacht vanwege het grote beslag dat hiermede op de in Zeeland beperkt aanwezige milieuruimte wordt gelegd. Daarnaast dient rekening te worden gehouden met het beleid om een verdere verstening en versnippering van het landelijk gebied door nieuwe grootschalige bebouwing, die niet rechtstreeks in relatie staat met de beschikbare cultuurgrond, tegen te gaan.

De provincie Zeeland wil bij haar vestigingsbeleid voor intensieve veehouderij rekening houden met ecologische, landschappelijke en toeristisch-recreatieve waarden en functie in het landelijk gebied. Tevens zijn bedrijfsstructurele overwegingen van belang en de beschikbare milieuruimte.

Op basis van deze uitgangspunten heeft de provincie het volgende vestigingsbeleid vastgesteld:

Binnen gebieden met de functie 'agrarische en specifieke regionale kwaliteiten richtinggevend' wordt geen ruimte geboden voor ontwikkeling van intensieve veehouderij. Gemeenten kunnen bestaande agrarische bedrijven met een neventak intensieve veehouderij, die de omvang van 1000 m² nog niet hebben bereikt, de

mogelijkheid bieden deze neventak met maximaal 20% van het bestaande bedrijfsvloeroppervlak uit te breiden, indien dit voor de continuïteit van het bedrijf noodzakelijk is, dan wel de noodzaak hiertoe aanwezig is ter uitvoering van milieumaatregelen.

Binnen gebieden met de functie 'agrarische ontwikkeling richtinggevend' dient de omvang van intensieve veehouderij te worden beperkt tot een neventak per agrarisch bebouwingsvlak. De omvang dient maximaal 500 m² bedrijfsvloeroppervlak te bedragen. De omvang van de neventak na vrijstelling, is afhankelijk van de diersoort en het gehanteerde stalsysteem. Meer dan 1600 m² bedrijfsvloeroppervlakte mogen de gemeenten volgens de provincie echter niet toestaan.

Gemeenten kunnen nieuwvestiging of omschakeling uitsluitend mogelijk maken door het opnemen van een wijzigingsbevoegdheid die kan worden toegepast teneinde de sanering van knelsituaties mogelijk te maken die samenhangen met natuurontwikkeling, stads- of dorpsvernieuwing of uitbreiding.

In zijn algemeenheid geldt dat aan bestaande agrarische bedrijven met een hoofdtak intensieve veehouderij een éénmalige uitbreidingsmogelijkheid kan worden geboden, indien deze uitbreiding noodzakelijk is met het oog op de continuïteit van het bedrijf of de uitvoering van milieumaatregelen. Deze uitbreiding bedraagt maximaal 20% van het bestaande bedrijfsvloeroppervlak, tenzij het bedrijf reeds een omvang van 5000 m² bedrijfsvloeroppervlak of meer omvat. In dat geval is een uitbreiding van maximaal 10% toelaatbaar. Indien in de toekomst wettelijke eisen ten aanzien van dierenwelzijn een verruiming van de bedrijfsvloeroppervlakte vereisen hebben gemeenten de mogelijkheid hiertoe via een wijzigingsbevoegdheid mogelijkheden te bieden.

Glastuinbouw

De provincie streeft naar concentratie van glastuinbouw. Gestreefd wordt naar grootschalige projectvestigingen. Deze zijn niet gelegen in de gemeente Goes. Glastuinbouw is volgens de provincie binnen de gemeente slechts toelaatbaar als een beperkte ondersteunende neventak. Als voorwaarde wordt gesteld dat dit landschappelijk en milieuhygiënisch aanvaardbaar dient te zijn. Bestaande glastuinbouwbedrijven dienen een reëel perspectief op continuïteit van de bedrijfsvoering te behouden.

Agrarisch natuurbeheer

De provincie wenst het agrarisch natuurbeheer te stimuleren (*Provinciale nota Agrarisch Natuurbeheer 1996*). Hiertoe streeft zij als eerste naar een intensivering van het provinciale beleid. Zij geeft reeds aan dat agrarisch natuurbeheer binnen de begrenzing van de ecologische hoofdstructuur mogelijk is via inscharing van vee, natuurschap, beheersplannen volgens de Natuurbeschermingswet, en beheersovereenkomsten volgens de Relatienota. Voor al deze vormen zijn financiële vergoedingen mogelijk. Buiten de ecologische hoofdstructuur wordt agrarisch natuurbeheer met extra inkomsten beloond indien het valt onder de regeling voor ganzenopvang, perceelsrandenbeheer, natuurbraak, of onder de Verordening Onderhoud Landschapselementen of de Stimuleringsregeling Bebossing Landbouwgronden. Daarnaast is agrarisch natuurbeheer natuurlijk ook op vrijwillige basis mogelijk.

Naast een toevoeging op het inkomen, draagt agrarisch natuurbeheer bij aan een beter imago van de sector en heeft het een gunstig effect op agrarische nevenactiviteiten. Te denken valt aan combinaties met recreatie, educatie en verzorging.

Overige activiteiten

Vanuit de agrarische ontwikkelingen moeten nieuwe mogelijkheden aansluiten bij de regionale agrarische bedrijfsstructuur. Gezien de relatief grootschalige bedrijfsstructuur in de gemeente wordt de ontwikkeling van plattelandstoerisme op het agrarisch bedrijf niet direct door de provincie gestimuleerd. Aan de gemeente wordt in overweging gegeven plattelandstoerisme in de zone 'ontwikkeling landschapswaarden' te stimuleren.

Ten aanzien van kleine agrarische bedrijven waar in deeltijd op het agrarisch bedrijf gewerkt wordt, is het beleid gericht op het handhaven van de agrarische productiefunctie. Vooral in kwetsbare gebieden waar sprake is van recreatieve of stedelijke druk moeten nadrukkelijk stedelijke ontwikkelingen voorkomen worden en dient de agrarische functie behouden te blijven. Doorgroei naar een volwaardig agrarisch bedrijf dient in principe altijd mogelijk te zijn.

3.6 Recreatie

3.6.1 Beschrijving

Verblijfsrecreatie

Verblijfsrecreatie is er met name aan de rand van het Veerse Meer aanwezig. Hier liggen twee bungalowparken, twee campings en drie jachthavens en een zeilschool. Bij Oud-Sabbinge is nog een kleinere camping gelegen. Daarnaast bevinden zich bij Kattendijke aan de Oosterschelde en bij Goes in het stadsrecreatiepark 'De Hollandsche Hoeve' nog een tweetal kleinere campings. In Goes zijn twee kleine jachthavens in de binnenstad en aansluitend op de Oosterschelde bij het Goesse Sas ligt een grote jachthaven. Bij een tweetal boerderijen is een kleinschalig kampeerterrein aanwezig.

Dagrecreatie

De belangrijkste dagrecreatieve voorzieningen bevinden zich bij het Veerse Meer. Recreanten gebruiken het Veerse Meer om te zeilen, surfen, zwemmen en vissen. De terreinen voor dagrecreatie langs het Veerse Meer, (De Piet en Schelphoek) bestaan uit jong gevarieerd bos met wandelpaden. Bij het haventje 'De Piet' zijn mogelijkheden voor het huren van kano's, waterfietsen en roeiboten. Daarnaast zijn er langs het Veerse Meer en de Oosterschelde diverse picknickplaatsen.

Buiten het Veerse Meer bevinden zich nog twee dagrecreatiegebieden, namelijk Hollandse Hoeve in het noordoosten van de kern Goes (niet in het buitengebied) en het Poelbos tussen 's-Heer Arendskerke en Goes-Zuid. De Hollandse Hoeve is een stadsrecreatiepark van 20 ha met onder andere een kinderboerderij. Het Poelbos is een jong, parkachtig bos van 60 ha met diverse picknickplaatsen en vijfverpartijen.

Langs de Oosterschelde ligt bij de Zandkreeksdam een strandje. In de Oosterschelde is bij Kattendijke de mogelijkheid om te sportvissen, windsurfen en te duiken.

In het landelijk gebied van de gemeente zijn een aantal recreatieve fietsroutes, die recreatief medegebruik van het agrarische cultuurlandschap mogelijk maken.

3.6.2 Beleidskader

Streekplan Zeeland (1997)

Recreatieconcentratie

De provincie heeft binnen de gemeente Goes twee gebieden aangewezen als recreatieconcentratie. Het betreft de omgeving van het Veerse Meer ten noorden van Wolphaartsdijk en de stad Goes. Voor dit bestemmingsplan is met name de eerste locatie van belang. In een recreatieconcentratie is volgens de provincie sprake van toeristische complexvorming of er liggen mogelijkheden voor toeristische ontwikkelingen. In de recreatieconcentratie dient een bundeling plaats te vinden van intensief gebruikte voorzieningen en bedrijven op het gebied van verblijfsrecreatie, dagrecreatie en watersport. De gemeente dient de recreatieconcentratie te voorzien van een ruimtelijke afbakening en bestemmingsplanmatige regeling. Buiten de recreatieconcentratie kunnen individuele, meer of minder intensieve vormen van verblijfsaccommodatie, dagrecreatie of watersport, in of aansluitend aan de dorpen worden toegestaan. Hiervoor geldt wel de voorwaarde dat er voldoende infrastructuure en openbaar vervoersvoorzieningen aanwezig moeten zijn.

Veerse Meer

Het Veerse Meer is door de provincie aangewezen als watersportzone en, samen met de aangrenzende kustgebieden van Noord- en Zuid-Beveland en Walcheren, als recreatieve herstructureringszone. In deze herstructureringszone is sprake van een verouderingssituatie. De recreatieconcentratie bij Wolphaartsdijk ligt in de herstructureringszone. De provincie voert hier een voorwaardenscheppend beleid gericht op vernieuwing, aanpassing en kwaliteitsverbetering van het bestaande toeristisch-recreatieve product. Deze kwaliteitsverbetering kan gepaard gaan met een groter ruimtebeslag. Na herstructurering kan bezien worden of binnen deze concentratie nog ruimte is voor uitbreiding en nieuwvestiging.

Kleinschalig Kamperen

Met betrekking tot kleinschalige verblijfsrecreatie gaat de voorkeur van de provincie nadrukkelijk uit naar kamperen bij de boer. Dit kamperen bij de boer dient voorbehouden te blijven aan reële agrarische bedrijven en beperkt te blijven tot toeristische standplaatsen. Gemeenten kunnen hier echter gemotiveerd van afwijken. Vrij kamperen dient echter ten allen tijde te worden uitgesloten. Per kleinschalig kampeerterrein zijn maximaal 10 kampeereenheden toegestaan, gedurende korte perioden uit te breiden tot 15. Uitsluitend toeristische standplaatsen zijn mogelijk. Boerenboscampings en landschapscampings zijn in de gemeente Goes niet toegestaan. Vrij kamperen dient te allen tijde te worden uitgesloten.

Dagrecreatie

Het provinciale beleid is gericht op behoud van de kwaliteit van bestaande dagrecreatieve voorzieningen door vernieuwing, beheer en onderhoud. De bereikbaarheid van de voorzieningen per openbaar vervoer en fiets verdient de nodige aandacht. Daarnaast dient de aandacht uit te gaan naar vergroting van de kwaliteit van dagrecreatieve terreinen en naar een zorgvuldig beheer en onderhoud van de voorzieningen.

Het beleid is erop gericht de gebruiksmogelijkheden van stranden, oevers, bossen, natuurgebieden en landelijk gebied, met inachtneming van de primaire belangen, optimaal te benutten en de diversiteit die hierbij bestaat in stand te houden. De aanwezigheid van natuurelementen in het landelijk gebied maakt recreatief medegebruik aantrekkelijk. Via routestructuren kan een zekere zonering tot stand komen die de druk van kwetsbare gebieden af kan leiden. Ontwikkeling van intensieve recreatie in de directe nabijheid van natuurkerngebieden wordt tegengegaan om nieuwe knelpunten te voorkomen. Kleinschalige recreatieve elementen zijn mogelijk voor zover deze geen beperkingen inhouden voor de primaire functies (landbouw). Met het versterken van de recreatieve infrastructuur en voorzieningen en het toestaan van recreatieve neventakken aan agrariërs tracht de provincie plattelandsvernieuwing te stimuleren.

Voor zover andere belangen zich daar niet tegen verzetten is het gewenst de mogelijkheden die het water biedt voor recreatief medegebruik te benutten en de daarvoor benodigde voorzieningen te realiseren.

Ten aanzien van voorzieningen en bedrijven in de watersport geldt in het algemeen dat deze zoveel mogelijk gelokaliseerd dienen te worden in de recreatieconcentratie. Verder moeten de bedrijven en voorzieningen qua aard, schaal en functie aansluiten bij het toeristische provinciale streefbeeld van het gebied.

Voor de duiksport is een duiksportcentrum wenselijk ten oosten van Kattendijke. Voor de surfsport en de sportvisserij zijn geen nieuwe beleidsmaatregelen noodzakelijk.

Lawaaisporten moeten zo veel mogelijk via zoneringsmaatregelen ingedamd worden.

Beleidsplan Oosterschelde (1995)

In het beleidsplan Oosterschelde wordt een terughoudend beleid gevoerd ten aanzien van grootschalige verblijfsrecreatieve ontwikkelingen (meer dan 75 verblijfseenheden) rondom de Oosterschelde. Nieuwvestiging van (kleinschalige) verblijfsrecreatie kan alleen worden toegestaan aansluitend aan bestaande recreatieconcentraties langs de Oosterschelde. Deze zijn niet gelegen binnen de gemeente Goes. Uitbouw van de jachthavens te Goes en het Goesse Sas is niet mogelijk.

3.7 Wonen

3.7.1 Beschrijving

Burger- en zomerwoningen in het landelijk gebied zijn vooral te vinden in landarbeiderswoningen en voormalige boerderijen, die verspreid in het landelijk gebied voorkomen. Het aantal burgerwoningen binnen het geïnventariseerde gebied bedraagt ruim 350; daarnaast zijn er nog zo'n 26 niet-permanent bewoonde woningen (zomerwoningen). Verder zijn er nog diverse 'buitenplaatsen', waar zich relatief grote landhuizen bevinden. Het overige deel van de woningen in het buitengebied betreft bedrijfswoningen die zijn verbonden aan een landbouwbedrijf of een niet-agrarisch bedrijf.

Aan de Oude Zeedijk bij Goes is verder nog een woonwagencentrum gelegen met 19 standplaatsen.

3.7.2 Provinciaal beleid

In beginsel houdt de provincie vast aan het principe dat de woonfunctie in het buitengebied alleen passend is als er sprake is van functionele gebondenheid aan het buitengebied. Verdere verstening en versnippering in het buitengebied dient te worden voorkomen.

Het beleid van de provincie ten aanzien van burgerwoningen in het landelijk gebied is in de volgende richtlijnen vastgelegd:

- het oprichten van nieuwe burgerwoningen in het landelijk gebied is niet toelaatbaar;
- bestaande burgerwoningen kunnen hetzij permanent, hetzij recreatief worden bewoond;
- omzetting van permanente in niet-permanente vormen van bebouwing en andersom kan worden geregeld via de wijzigingsbevoegdheid ex artikel 11 WRO;
- opsplitsing van een burgerwoning in meerdere wooneenheden alsmede ander gebruik is niet toegestaan;
- permanent bewoonde burgerwoningen mogen worden uitgebreid tot een maximum-inhoud van maximaal 500 m³ en een bewoonbaar vloeroppervlak van 150 m²;
- bij een burgerwoning is een berging/autostalling tot een maximum van 40 m² toegestaan. Vrijstelling kan worden verleend tot 60 m², mits het bebouwingspercentage de 40% niet te boven gaat;
- de niet meer voor agrarische bedrijfsdoeleinden gebruikte woningen met bijgebouwen kunnen door een bestemmingsplanwijziging worden omgezet in (permanente of niet-permanente) burgerwoningen;
- de landhuizenregeling vervalt, bestaande landhuizen kunnen als zodanig worden bestemd.

3.8 Infrastructuur

3.8.1 Beschrijving

Wegen

Het wegennet van de gemeente Goes bestaat uit een rijksweg, provinciale wegen en overige wegen (zie figuur 6). De rijksweg A58, die de zuidelijke begrenzing vormt van de gemeente Goes, maakt deel uit van het landelijke hoofdwegennet. De provinciale wegen omvatten de:

- N254: Goes - 's Heer Arendskerke - Nieuwdorp,
- N256: A58 - Noord-Beveland (Deltaweg),
- N289: A58 - Kloetinge

- N665: Arnemuiden – Lewedorp – Heinkenszand - Nisse,
- N668: 's Heer Hendrikskinderen - Wolphaartsdijk,
- N669: Goes - 's Gravenpolder,
- N670: Kapelle - Kloetinge.

De provinciale wegen vormen belangrijke ontsluitingswegen in het landelijk gebied. De N256 (Deltaweg) neemt daarbij een bijzondere plaats in als provinciale verbinding, mede vanwege de functie voor het recreatieverkeer van en naar Noord-Beveland en Schouwen-Duiveland. De Zandkreekdijk vormt een belangrijk knelpunt in deze verbinding.

De overige wegen in het plangebied behoren tot het plattelandswegennet. Deze over het algemeen smal gedimensioneerde wegen vervullen vooral een functie voor landbouwverkeer en verkeer verbonden aan de andere functies/bestemmingen in het buitengebied (wonen, bedrijven). Daarnaast worden deze wegen gebruikt voor recreatief verkeer (auto en fiets).

Met betrekking tot voorzieningen ten behoeve van het fietsverkeer dient onderscheid gemaakt te worden tussen fietspaden voor bestemmingsverkeer (utilitaire fietsverbindingen) en fietspaden voor het recreatieve verkeer. Het bestemmingsverkeer bestaat voor een belangrijk deel uit de op de stad Goes gerichte schooljeugd.

Spoor- en vaarwegen

Op het grondgebied van de gemeente Goes zijn drie spoorlijnen gelegen, namelijk de spoorlijn Bergen op Zoom-Vlissingen, de goederenspoorlijn naar het Sloegebied, alsmede de toeristische spoorlijn Goes-Hoedekenskerke.

Er zijn verder drie vaarwegen, namelijk het Veerse Meer, de Oosterschelde en het Havenkanaal tussen Goes en Goesse Sas.

Leidingen

In het plangebied bevinden zich diverse ondergrondse en bovengrondse leidingen. Hiervan zijn de volgende leidingen planologisch relevant:

- enkele bovengrondse hoogspanningsleidingen van 150 kV,
- een ondergrondse hoogspanningsleiding van 50 kV,
- twee regionale aardgasleidingen ('s-Gravenpolder-Goes en 's-Gravenpolder-Kapelle)

Optisch vrije paden

In het plangebied bevindt zich een zestal optisch vrije paden ten behoeve van straalverbindingen. Het betreft verbindingen vanaf de TV-toren in Goes. Deze paden mogen niet worden gehinderd door hoge bebouwing.

3.8.2 Beleidskader

Regionaal Verkeers- en Vervoersplan (1995)

In het Regionale Verkeers- en Vervoersplan (RVVP) zijn streefbeelden gegeven voor de wegenstructuur, het openbaar vervoer, fietspaden, het goederenvervoer en het locatiebeleid. In specifieke sectornota's wordt dit nader uitgewerkt (categorisering wegen, actieplan fiets, actieplan openbaar vervoer, zonering goederenvervoer). Ruimtelijke plannen dienen te passen binnen, dan wel aan te sluiten bij de in het RVVP neergelegde streefbeelden en de daarvan afgeleide functies, categorisering en zonering.

Wegenverordening Zeeland (1994)

Volgens de provinciale Wegenverordening gelden er bebouwingsvrije stroken van 40 meter uit de wegas voor wegen die in beheer zijn bij de provincie en stroken van 20 meter uit de wegas voor wegen die niet in beheer zijn bij de provincie. De verordening is niet van toepassing op Rijkswegen. Voor Rijkswegen dient, vergelijkbaar met de provinciale wegen, in principe een bebouwingsvrije strook van 40 meter uit de wegas aangehouden te worden.

Streekplan Zeeland (1997)

Het beleid van de provincie op het gebied van verkeer is gericht op handhaving en verbetering van de bereikbaarheid en het veiligstellen en verbeteren van de leefbaarheid. De uitwerking van dit beleid richt zich op het stimuleren van milieuvriendelijk personen- en goederenvervoer, het oplossen van knelpunten in de bereikbaarheid, het beperken van de groei van de automobiliteit, bundeling van verkeersstromen en het verhogen van de verkeersveiligheid. De provincie vraagt met name aandacht voor de uitbouw van het recreatieve en het bestemmingsverkeer per fiets. Het in het 'Actieplan Fiets' aangegeven streefbeeld geldt als uitgangspunt. Voor Goes is vooral het ontsluitende basisnet van belang. Dit net dient voor de ontsluiting van de kleinere kernen en de minder dicht bevolkte gebieden. De provincie streeft naar een bundeling van woon-, werk- of intensieve recreatievoorzieningen bij knooppunten van openbaar vervoer.

Voor de indeling en vormgeving van wegen gelden de volgende 'duurzaam veilige' principes:

- een functioneel gebruik van de wegen (voorkomen onbedoeld gebruik);
- een homogeen gebruik (het voorkomen van ontmoetingen met grote verschillen in snelheid, richting en massa tussen verkeersdeelnemers);
- een voorspelbaar gebruik (voorkomen onzekerheid bij verkeersdeelnemers).

Met een duurzaam veilige inrichting van het wegennet wordt gestreefd naar een bundeling van verkeerstromen en ontsnippering van het landschap.

Vanwege de verkeersveiligheid dienen nieuwe erfontsluitingen op wegen met een gebiedsontsluitende of stroomfunctie te worden voorkomen.

Figuur 6: Ontsluiting

- Rijksweg
- Provinciale wegen
- Plattelandswegen
- Spoorwegen
- Vaarwegen

3.9 Milieu

3.9.1 Geluidhinder

Wegverkeerslawaaï

De Wet geluidhinder (Wgh) heeft als doel om de geluidsbelasting op (geluid)gevoelige functies binnen aanvaardbare grenzen te houden. Op basis van artikel 77 Wgh moet bij de opstelling van een bestemmingsplan akoestisch onderzoek worden verricht naar de geluidsbelasting op woningen veroorzaakt door wegverkeer. Dit onderzoek geldt voor alle wegen waarvan de geluidszone geheel of gedeeltelijk binnen het plangebied valt.

Ingevolge artikel 74 Wgh zijn alle wegen gezoneerd, uitgezonderd wegen waarop een maximum snelheid van 30 km/uur is toegestaan en wegen waarvan vaststaat dat de 50 dB(A)-contour op maximaal 10 meter uit de wegas ligt. De zonebreedte langs een weg is afhankelijk van de ligging van de weg en het aantal rijstroken waaruit de weg bestaat.

De voorkeursgrenswaarde voor de geluidsbelasting op de voorgevel van woningen bedraagt maximaal 50 dB(A).

Verwacht wordt dat in de toekomst de geluidsproductie van motorvoertuigen minder zal worden. Deze verwachting komt tot uiting in artikel 103 Wgh, op grond waarvan op de gemeten of berekende geluidsbelasting, voor wegen in buitenstedelijk gebied, een aftrek mag worden toegepast. Deze aftrek bedraagt, afhankelijk van de toegestane maximum snelheid, 3 dan wel 5 dB(A).

Het akoestisch onderzoek is voornamelijk bedoeld om de randvoorwaarden voor toekomstige ontwikkelingen aan te geven. Eventuele bestaande conflictsituaties dienen via de Wgh (buiten het bestemmingsplan om) opgelost te worden.

Akoestisch onderzoek

Opzet

Ten behoeve van dit bestemmingsplan is een onderzoek verricht naar de ligging van de 50 dB(A)-contouren langs de wegen in het landelijk gebied. Als eerste zijn daarvoor inventarisaties uitgevoerd bestaande uit twee delen. Op basis van tellingen en observaties zijn de verkeersintensiteiten van alle wegen geïnventariseerd. Uit deze tellingen kan worden afgeleid welke wegen uitgezonderd kunnen worden van de wettelijke geluidszone. Vervolgens zijn alle gezoneerde wegen nader geïnventariseerd naar alle aspecten die nodig zijn om de 50 dB(A)-contour te kunnen berekenen.

Selectie

In het landelijk gebied van Goes liggen geen wegen waarop de maximaal toegestane snelheid 30 km/uur bedraagt. Wel zijn er wegen waarbij de 50 dB(A)-contour op minder dan 10 meter uit de wegas ligt. In de praktijk zijn dat wegen met een gemiddelde intensiteit van minder dan 450 motorvoertuigen per etmaal, uitgaande van een gemiddelde verkeerssamenstelling. Op de geluidsniveaukaart (voorschriftenkaart 5) van het bestemmingsplan zijn alle gezoneerde wegen in het landelijk gebied van Goes aangegeven. Uit observaties en verkeersstellingen is gebleken dat de gemiddelde etmaalintensiteit van de overige wegen lager is dan 450 motorvoertuigen. In de tabel bij de geluidsniveaukaart zijn de gemiddelde etmaalintensiteiten opgenomen van alle wegen en wegvakken die op de kaart worden aangegeven.

Verkeersintensiteit

Het akoestisch onderzoek richt zich op het maatgevende jaar en op een periode die, in akoestische zin, voor het gehele jaar representatief is. Dit aspect is belangrijk voor het Zeeuwse wegennet dat te maken heeft met een duidelijke 'zomerpiek' in de verkeersdruk. Als gevolg van recreatieverkeer is de verkeersintensiteit in de zomerperiode veel hoger dan gedurende de wintermaanden. Dit heeft tot gevolg dat ook de geluidsbelasting in de zomerperiode veel hoger is vergeleken met de overige maanden. Bij het ongewogen berekenen van een gemiddelde etmaalintensiteit voor een bepaald jaar, wordt de verkeerspiek uit zomermaanden afgevlakt door de verkeersintensiteit in de winter. Voor het akoestisch onderzoek zou dit betekenen dat de 'geluidspiek' in de zomermaanden onvoldoende tot uiting komt in de gemiddelde geluidsbelasting op de omgeving van de wegen. Om deze reden heeft de provincie Zeeland een methode opgesteld om een gemiddelde representatieve etmaalintensiteit te berekenen voor de zomerperiode. De methode bestaat uit twee vergelijkingen waarin wegingsfactoren zijn opgenomen om het 'zomergemiddelde' te berekenen op basis van verkeersintensiteiten in juli of augustus:

$$I_z = (0,285 * I_{ju}) + (0,77 * I_{ja})$$

$$I_z = (0,382 * I_{aug}) + (0,631 * I_{ja})$$

I_{ju} : weekdaggemiddelde verkeersintensiteit in juli;

I_{aug} : weekdaggemiddelde verkeersintensiteit in augustus;

I_{ja} : weekdagjaargemiddelde verkeersintensiteit;

I_z : weekdaggemiddelde verkeersintensiteit gedurende de zomerperiode.

Alle wegvakken met een gemiddelde weekdagintensiteit hoger dan 450 motorvoertuigen per etmaal zijn opgenomen op de geluidsniveaukaart. Met bovenstaande methode zijn deze verkeersintensiteiten berekend op basis van provinciale en gemeentelijke tellingen uit verschillende jaren. Vervolgens is een prognose gemaakt van de gemiddelde etmaalintensiteit in 2008, dat het maatgevende jaar vormt voor het akoestisch onderzoek. Daarbij is er van uitgegaan dat de autonome groei van het autoverkeer 2% per jaar zal bedragen.

Voor alle wegen is de ligging van de 50 dB(A)-contouren bepaald. Hiervoor zijn de benodigde gegevens geïnventariseerd en ingevoerd in de berekening. Van een aantal wegen ontbreekt informatie over de verkeerssamenstelling en de spreiding van verkeer over de dag. Voor deze wegen zijn de volgende representatieve aannames gedaan: 92 % lichte motorvoertuigen, 6,5 % middelzwaar vrachtverkeer en autobussen en 1,5 % zwaar vrachtverkeer. Het aantal motoren dat passeert wordt verwaarloosbaar geacht. Voor het percentage voertuigen per uur is aangenomen dat 6,7 % representatief is voor de betreffende wegen.

De resultaten van het akoestisch onderzoek zijn weergegeven in de vorm van een geluidsniveaukaart met bijbehorende tabel. Deze is opgenomen als 'voorschriftenkaart 5' achter de voorschriften van dit bestemmingsplan. In de laatste kolom van de tabel is de verwachte afstand van de 50 dB(A)-contour tot de weg in het jaar 2008 weergegeven. Bij de berekeningen is artikel 103 Wgh toegepast, zodat eigenlijk sprake is van de 53 dB(A)-contour.

Industrielawaai

Naast de geluidhinder veroorzaakt door het verkeer is er het Industrielawaai. In het plangebied komt dit voor in de omgeving van het bedrijventerrein De Poel I, en de bedrijventerreinen bij Lewedorp en Eindewege. Rondom deze terreinen zijn geluidszones vastgesteld, waarbuiten het geluidsniveau niet boven 50 dB(A) mag komen.

Vliegveld Midden-Zeeland

Rondom het vliegveld Midden-Zeeland wordt van rijkswege een geluidzone vastgesteld. De procedure betreffende de zonering van het vliegveld loopt nog. Wel is door de Minister van VROM op 20 september 2000, onder nr. M 364 besloten aan de drie betrokken gemeenten een aanwijzing een aanwijzing ex artikel 37 van de WRO te geven tot vaststelling van een bestemmingsplan(-herziening) waarin de geluidbelastinglijnen op de plankaart worden vastgelegd. Aan deze wettelijke verplichting wordt bij het voorliggende plan tegemoetgekomen.

Spoorweglawaai

In het kader van dit bestemmingsplan is geen akoestisch onderzoek verricht naar het spoorweglawaai.

Daarom moeten de wettelijk verplichte zones in acht worden genomen:

- de spoorweg Bergen op Zoom-Vlissingen heeft een zone van 200 meter aan weerszijden,
- de goederenlijn (Sloelijn) heeft een zone van 100 meter aan weerszijden.

3.9.2 Relatie milieu en landbouw

Bij landbouwactiviteiten is sprake van een directe relatie tot het milieu door de productie en het gebruik van meststoffen en het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen.

1. Mest

De productie van mest heeft als neveneffect de uitstoot van ammoniak. Het verzurende effect kan op verschillende wijzen worden beperkt. Te denken valt aan het reduceren van de mestproductie, een verbeterde aanwending van mest (uitrijden en onderwerken, injecteren, etc.), een afgedekte opslag van mest en het gebruik van emissiearme stalsystemen. Voorts biedt de huidige wetgeving mogelijkheden om onverantwoorde uitbreiding van de ammoniakuitstoot nabij verzuringsgevoelige natuurgebieden te voorkomen (Brochure Hinderwet en veehouderij, Interimwet ammoniak en veehouderij, zie ook streefbeeld Milieu).

Andere knelpunten met betrekking tot mest zijn:

- overmatige bemesting: een ophoping van voedingsstoffen (stikstof, fosfaat) in de bodem kan leiden tot het uitspoelen van deze stoffen naar het grond- en oppervlaktewater;
- stankhinder door het uitrijden van mest nabij stankgevoelige functies (wonen, recreatiegebieden).

Overbemesting zou binnen Zeeland alleen kunnen ontstaan door mest-import uit andere provincies.

Oplossingsrichtingen die binnen de provincie getroffen kunnen worden, zijn:

- het stimuleren van geïntegreerde bedrijfssystemen door adviezen inzake evenwichtige bemesting;
- het toepassen van groenbemesters ter voorkoming van uitspoeling;
- het opstellen van nadere regels in bodembeschermingsgebieden;
- het doen van onderzoek naar periodieke peilverhoging met als doel een verhoogd denitrificerend vermogen van de ondergrond (dit onderzoek is reeds in uitvoering);
- het stimuleren van het gebruik van alternatieve bronnen van organische stof,
- het stimuleren van voorjaarsbemesting.

Ter bestrijding van de stankoverlast kan mogelijk de manier van uitrijden en wijze van opslag worden beïnvloed.

Uit de resultaten van het provinciaal stappenplan Veehouderij blijkt dat de milieuruimte voor de ontwikkeling van intensieve veehouderij in de provincie zeer beperkt is. Hoewel Zeeland op basis van de mestwetgeving nog geen mestoverschotgebied is, is de mineralenbelasting van de bodem, en grond- en oppervlaktewater erg hoog. De kwaliteit van het oppervlaktewater in de provincie voldoet niet aan de landelijke normen. Het monitoringsprogramma van de Zeeuwse waterschappen toont aan dat de door het rijk gehanteerde normen voor stikstof en fosfaat worden overschreden. In onderstaande tabel is de ruimte voor dierlijke mest (aantal dieren) op basis van de milieuruimte voor stikstof in Goes berekend. Hierbij zijn het landgebruik en het bodemtype als invoergegeven gehanteerd, omdat de hoeveelheid mest die uitspoelt naar het oppervlaktewater hier afhankelijk van is. Op basis van deze gegevens is berekend wat de totale hoeveelheid stikstof is die jaarlijks in een gemeente aangewend kan worden (N-ruimte), aangenomen dat de acceptatiegraad 75% is. Dit betekent dat 75% van de agrariërs dierlijke mest wil toepassen ofwel alle agrariërs op 75% van hun areaal dierlijke mest willen toepassen. Om te berekenen hoeveel de feitelijke mest is, is de stikstofproductie van de gemeente (N-productie) van de N-ruimte afgetrokken (N-ruimte-over). Dit getal is weer vertaald in aantallen varkens en runderen. De productie en de vrije ruimte is gebaseerd op (CBS)gegevens uit 1996. Door de provincie is aangegeven dat indien de toename van dieren aantallen vanaf 1996 tot 1999 wordt doorberekend, de ruimte voor 1999 te verwaarlozen is.

Tabel 1: Berekende ruimte voor mest (uitgedrukt in kg stikstof en dieren aantallen) op basis van maximaal toelaatbare uitspoeling naar oppervlaktewater (1996).

Gras (ha)	Akkerbouw (ha)	Groente-teelt (ha)	N-productie (kg/jaar)	Verhouding zand-klei	N-ruimte (kg/jaar)	N-ruimte-over (kg/jaar)	Varkens-ruimte (aantal)	Runder-ruimte (aantal)
573	5633	0	190716	0,2 -0,8	248217	57501	5180	526

Door de provincie is aangegeven dat indien de toename van dieren aantallen vanaf 1996 tot 1999 wordt doorberekend, de ruimte voor 1999 te verwaarlozen is.

De uitspoeling van stikstof naar het oppervlaktewater is afhankelijk van het bodemtype en het landgebruik. De uitspoeling is ook afhankelijk van de soort mest. Dierlijke mest heeft een hogere uitspoeling dan kunstmest. In tabel 2 is aangegeven hoeveel dierlijke mest opgebracht kan worden, zonder dat door uitspoeling de stikstof-norm in het oppervlaktewater overschreden wordt. Bij deze uitspoeling is inbegrepen de uitspoeling van extra kunstmest die opgebracht wordt om aan de gewasbehoefte te voldoen.

Tabel 2: Ruimte voor toepassing van dierlijke mest op basis van bodemtype en landgebruik.

Bodemtype	Landgebruik	Mestruimte (kgN/ha/jaar)
Klei	Bouwland	60
Klei	Grasland	22
Zand	Bouwland	45

2. Gebruik chemische middelen

De vrij eenzijdige landbouwproductie en de voortgaande intensivering hebben tot een hoog gebruik aan chemische bestrijdingsmiddelen geleid. Door verspreiding via water, bodem en lucht kan op lokaal niveau sprake zijn van aantasting van natuur en landbouw. Daarnaast kan de opslag van chemische bestrijdingsmiddelen leiden tot veiligheidsrisico's.

In het meerjarenplan gewasbescherming (MJP-G) is voor het jaar 2000 een reductie van gemiddeld 50% van het gebruik van bestrijdingsmiddelen afgesproken, ten opzichte van het gebruik in 1984-1988. Deze geplande reductie is door de landbouw reeds in ruime mate gerealiseerd. Dit is tot stand gekomen door:

- beperking van de inzet van grondontsmettingsmiddelen (dosering, vruchtwisseling)
- geïntegreerde bedrijfssystemen (o.a. mechanische bestrijding);
- verbeterde toediening;
- zuivering drainwater (watercirculatie in gesloten systeem).

Een verdere reductie kan ook worden bereikt door het toepassen van teelten die weinig gewasbeschermingsmiddelen nodig hebben.

3.9.3 Beleidskader

Nationaal Milieubeleidsplan

In het Nationaal Milieubeleidsplan (NMP) uit 1989 wordt de strategie weergegeven voor het milieubeleid op de lange termijn. Hoofddoelstelling van het milieubeheer is het instandhouden van het draagvermogen van het milieu ten behoeve van een duurzame ontwikkeling. Het NMP formuleert hiertoe kwaliteitsdoelstellingen en beleidsacties voor de periode 1990-1994. Het NMP+ (1990) geeft een aanscherping op het NMP, teneinde een snellere realisering van de hier genoemde doelstellingen te kunnen laten plaatsvinden. De integratie van milieu-, water- en natuurbeleid heeft hierbij groot belang.

Milieuwetgeving

Sinds 1 maart 1993 is de Wet milieubeheer van kracht. In deze algemene milieuwet is bestaande wetgeving op het gebied van milieu geïntegreerd en zijn de procedures geüniformeerd. De Hinderwet is opgegaan in de Wet milieubeheer. Procedureregels zijn van de Wet Algemene Bepalingen Milieuhygiëne opgegaan in de Algemene wet bestuursrecht en de Wet milieubeheer. Voorts zijn in dit kader de Richtlijn Veehouderij en Stankhinder 1996, de voormalige brochure Veehouderij en Hinderwet, Interimwet Ammoniak en Veehouderij en de daarop gebaseerde uitvoeringsregeling van belang. De milieuwetgeving die hier met name wordt genoemd regelt in het algemeen afstandsnormen ten aanzien van stankgevoelige functies en door veehouderijen veroorzaakte ammoniakdepositie op voor verzuring gevoelige gebieden.

Ontwerp-Zeeuws Milieubeleidsplan, Groen licht, 2001-2006

De ontwerp-nota Groen licht vormt een voortzetting van het bestaand beleid van Kerend Tij II. In deze nota wordt richting gegeven aan het beleid dat de provincie de komende zes jaar voert in het belang van de bescherming van het milieu. Met de taakstellingen uit het NMP is hierbij rekening gehouden. In dit plan onderscheidt de provincie de volgende beleidsthema's:

- stedelijke leefomgeving en milieu,
- landelijk gebied en milieu,
- duurzaam ondernemen.

Milieuproblemen hebben veel te maken met andere maatschappelijke verschijnselen en ze kunnen alleen in hun samenhang daarmee worden gezien en opgelost. Vandaar de bovenomschreven thema's.

Voor gebieden die vanwege natuurwaarden bijzondere aandacht nodig hebben, werkt de provincie aan een gebiedsgerichte benadering van de milieuproblematiek. Volgens deze benadering zijn milieubeschermingsgebieden aangewezen op basis van kwetsbare functies in het betreffende gebied. Dat kunnen natuurwaarden zijn, of gebieden die gebruikt worden voor de winning van drinkwater. Vanwege de nodige bescherming van natuurgebieden is een goede aansluiting van het milieubeleid op het ruimtelijk-, water- en milieubeleid noodzakelijk. Het gaat om toekenning van functies, de daarbij geformuleerde doelen en streefbeelden, de uitwerking van de thema's verdroging en versnippering, de watersysteembenadering, het instrumentarium en de geldstromen vanuit deze beleidsvelden.

De als milieubeschermingsgebied aangewezen delen betreffen landbouwgebieden die afwateren naar gebieden met belangrijke natuurwaarden. In de gemeente Goes betreft dit landbouwgronden die afwateren op de Schenge. In dit gebied worden maatregelen bevorderd die gericht zijn op het tegengaan van ongewenste gevolgen van toestromend grond- en oppervlaktewater en op het verbeteren van de milieukwaliteit. Voor de afwaterende gebieden is het beleid van de provincie gericht op de ontwikkeling van een duurzame landbouw, waarvan geen negatieve invloeden uitgaan op de ecologische hoofdstructuur.

De maatregelen in het kader van het stimuleringsbeleid vinden uitsluitend op vrijwillige basis plaats.

Met betrekking tot intensieve veehouderij heeft de provincie een wijziging van Kerend Tij II doorgevoerd, waarin is vastgelegd dat bij veehouderijen met 1000 of meer mestvarkeneenheden een milieueffectrapportage (MER) is vereist. Overigens wordt hieraan vooralsnog geen toepassing gegeven in verband met een uitspraak van Raad van State (gemeente Tholen).

Het beleid van de provincie is uitgewerkt in de Provinciale Milieuverordening Zeeland.

3.10 Kernrandzone

3.10.1 Beschrijving

De kernrandzone is de overgang van stad en land waar de karakteristiek wordt bepaald door de menging van stedelijke en landelijke functies en de typische eigenschappen van kernrandgebonden activiteiten. Ze wordt gekenmerkt door heterogeen, veelal kleinschalig grondgebruik, dat nogal eens van aard verandert. Veelal staat hier de agrarische functie onder druk. In de kernrandzone vindt zowel in de tijd als in de ruimte verdringing en overlapping plaats. Verdringing omdat nieuwe stedelijke functies ruimte opeisen, overlapping omdat de oorspronkelijke landelijke functies niet helemaal verdwijnen of onder invloed van de nabijheid van de stad van aard veranderen.

Voor Goes is een "Notitie kernrandzone" opgesteld, waarin voor de kernrandzones perspectieven zijn beschreven. Op drie plaatsen is een kernrandzone aanwezig (zie figuur 13 in § 4.10):

Een zone tussen Goes en 's-Heer Hendrikskinderen. Deze zone heeft zowel een agrarische als een recreatieve functie; tevens vinden hier op kleine schaal stedelijke activiteiten plaats. Door de geluidbelasting van de weg is het gebied minder geschikt voor woonfuncties, waardoor er tussen Goes en 's Heer Hendrikskinderen nog steeds een duidelijk ruimtelijk onderscheid is.

- Een smalle zone aan de oostzijde van Goes langs de Oranjeweg biedt plaats aan verschillende functies in de recreatief-agrarische sfeer. Het gebied functioneert als stedelijk uitloopegebied voor de plaatselijke bevolking.
- Een zone ten zuiden van Kloetinge. Deze is grotendeels gelegen binnen de invloedssfeer van de spoorlijn aan de zuidoostzijde van Goes. Door de geluidsbelastingen vanwege auto- en treinverkeer is woningbouw vrijwel onmogelijk. Hierdoor vinden er vele typische stadsrandactiviteiten met een bescheiden karakter plaats.

Voor het overige is er geen sprake van zones, maar van abrupte harde overgangen.

3.10.2 Beleidskader

Streekplan Zeeland (1997)

Voor een daadwerkelijke kernrandzone dient op basis van actuele en potentiële kwaliteiten de zone concreet te worden begrensd en een specifieke ontwikkelingsrichting te worden aangeduid. Afhankelijk van de lokale situatie kunnen als doelstellingen geformuleerd worden:

- streven naar een veelzijdige verweving van stedelijke medegebruiksfuncties en landbouw;
- vrijwaring van kwetsbare delen van stedelijke druk;
- veiligstellen van het landelijk gebied door het opleggen van beperkingen aan de verstedelijking, waarbij het vooral om inrichting en beheer gaat;
- totstandkoming van een kernrandgroenstructuur in samenhang met de ecologische en landschappelijke structuren in het landelijk gebied;
- vergroten van de mogelijkheden voor openluchtrecreatie;
- inpassen van stedelijke functies ten behoeve van recreatief medegebruik;
- geleiding van de stedelijke structuur om zo te voorkomen dat stedelijke gebieden samengroeien;
- mogelijkheden bieden voor specifieke activiteiten zoals semi-agrarische bedrijvigheid.

3.11 Overige functies

3.11.1 Beschrijving

Waterkeringen

Een wezenlijk element in het landelijk gebied vormen de waterkeringen. De primaire waterkering bestaat uit een stelsel van dijken, inlaagdijken, afsluitdammen en andere constructies die beveiliging bieden tegen overstrooming. Deze omsluiten de in Zeeland gelegen zogeheten dijkkringgebieden. De waterstaatkundige functie van de primaire waterkeringen is steeds primair. Binnen de dijkkringgebieden zelf liggen stelsels van secundaire dijken waarvan de waterstaatkundige functie eveneens voorop staat. Deze binnendijken moeten voorkomen dat bij een calamiteit een te groot gebied zou overstroomt.

Bedrijven en overige functies

Verspreid in het buitengebied bevinden zich verder diverse bedrijven die in principe geen functionele relatie hebben met het landelijk gebied. In het plangebied liggen 22 niet-agrarische of semi-agrarische bedrijven. Het betreft 2 benzinestation, 2 mechanisatiebedrijven, een zee-aaskwekerij, 3 tuincentra, een hoveniersbedrijf, 2 dierenpensies, een dierenarts, 2 maneges en nog enkele andere bedrijven.

Andere functies in het buitengebied zijn verder:

- woon-/werkvoorziening 'De Moerhoeve',
- gemalen,
- een trafostation,
- een weerstation,
- begraafplaatsen,
- volkstuinen.

3.11.2 Beleidskader

Keur waterkeringszorg (2000)

De op 1 juni 2000 in werking getreden Keur waterkeringszorg omvat voorschriften ter bescherming van zeewaterkerende dijken (primaire waterkeringen), andere waterkeringen en dijken. Het betreft onder meer bepalingen ten aanzien van grondwerkzaamheden, beplantingen en bebouwingsvrije zones.

Zo is bijvoorbeeld voor het aanbrengen van dijkbeplanting een ontheffing van het Waterschap nodig.

Niet-agrarische functies, Streekplan Zeeland (1997)

In beginsel wordt vastgehouden aan het uitgangspunt om geen niet-agrarische ontwikkelingen toe te staan in de agrarische gebieden. Echter, gezien de toename van de problematiek van vrijkomende agrarische bedrijven, en de onwenselijkheid van verpaupering van het landelijk gebied, is het beleid erop gericht om mogelijkheden te bieden voor een passende benutting van deze vrijkomende bebouwing. Bij het zoeken naar passende functies dient aansluiting te worden gezocht bij de primaire hoofdfuncties en de ontwikkelingsrichting van het gebied: landbouw, recreatie, natuur.

Nieuwe functies moeten passen bij de aard van het landelijk gebied en de schaal van de bebouwing; ook mogen ze geen schadelijke gevolgen hebben voor de agrarische productiefunctie en mogen ze niet leiden tot een onevenredige toename van de automobiliteit.

Windturbines, Streekplanuitwerking Windenergie (1999)

Uitgangspunt voor het ruimtelijk beleid van de provincie ten aanzien van windenergie is de concentratiegedachte: het zoveel mogelijk geconcentreerd realiseren van windparken. Deze windparken van tenminste 20 windturbines zijn niet gepland binnen de gemeente Goes.

Daarnaast kunnen gemeenten kleine windenergieprojecten ontwikkelen die mogen bestaan uit tenminste drie en ten hoogste tien windturbines. Bij plaatsing zal met name gezocht moeten worden naar aansluiting met grootschalige menselijke ingrepen in het landschap. In de Streekplanuitwerking hebben Gedeputeerde Staten nadere regels aangegeven voor de beoordeling van de ruimtelijke inpassing van windturbines.

4. GEMEENTELIJK BELEID

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de hoofdlijnen van het te voeren ruimtelijke beleid van de gemeente Goes. Het gemeentelijke beleid ten aanzien van ruimtelijke ordening heeft tot doel om ruimtelijke kwaliteit te behouden, te versterken en te bevorderen. Deze ruimtelijke kwaliteit houdt in dat gestreefd wordt naar:

- optimale gebruiksmogelijkheden van de ruimte voor de diverse aanwezige functies zonder dat deze elkaar hinderen (gebruikswaarde);
- het bieden van een ordening waarbij ingespeeld kan worden op toekomstige ontwikkelingen zonder dat de verschillende functies elkaar hinderen (toekomstwaarde);
- het bieden van een ordening waarbij het landschapsbeeld wordt behouden of versterkt (belevingswaarde).

De gemeente neemt als basis voor haar ruimtelijk beleid de cascoplaning. Dit betekent dat in het beleid onderscheidt gemaakt wordt in de 'gebruiksruimte' en het 'raamwerk'. In de gebruiksruimte ligt het accent op flexibiliteit.

De gebruiksruimte biedt plaats aan commerciële productiefuncties, met name de landbouw. Deze functies moeten de gebruiksruimte flexibel kunnen inrichten, waardoor zij kunnen inspelen op toekomstige ontwikkelingen. Productiefactoren als de verkaveling, de waterhuishouding en het bodemprofiel moeten aan de ontwikkeling van de markt of de techniek aangepast kunnen worden.

In het raamwerk ligt het accent op stabiliteit. Hier dienen kwetsbare functies tot ontwikkeling te kunnen komen, zoals natuur. Na het creëren van een goede uitgangssituatie zal er slechts sprake zijn van beheersmaatregelen gericht op het behoud van bepaalde (natuur)waarden. De afwisseling tussen raamwerk en gebruiksruimte vormt samen een landschappelijke structuur.

Door het cascopincipe toe te passen tracht de gemeente tot een geleiding van de veranderingen in het landelijk gebied te komen, waarbij de bestaande kwaliteiten behouden blijven. De ontwikkelingen van de komende decennia staan in heel Nederland vooral in het teken van grote veranderingen in de landbouw als gevolg van de voortgaande schaalvergroting en intensivering. Er zullen andere gewassen in grotere eenheden worden geteeld, bedrijfsgebouwen zullen worden vergroot, maar tevens zal een aantal bedrijven het agrarische gebruik stopzetten. Daarnaast zal de functie van het landelijk gebied als woongebied en vooral als recreatiegebied voor de stedelingen toenemen. Tevens zal in de planperiode natuurontwikkeling binnen de gemeente plaatsvinden. De veranderende functies vragen een zorgvuldige afstemming, waardoor wordt voorkomen dat functies elkaar hinderen. Algemeen uitgangspunt voor het landelijk gebied in de gemeente Goes is dat de hoofdfunctie ligt bij de landbouw en de natuur. Daarnaast heeft het landelijk gebied een nevenfunctie in de sfeer van bewoning en recreatie. Bewoning, niet-agrarische bedrijvigheid en recreatie zullen slechts beperkt worden toegestaan om de karakteristiek van rust en landelijkheid in het gebied te behouden en de agrarische functie niet te belemmeren.

Dit algemene en integrale streefbeeld heeft verschillende gevolgen voor de functies in het landelijk gebied, zoals landbouw, natuur, recreatie enzovoort. Per functie wordt beschreven welke ontwikkelingsmogelijkheden de gemeente hieraan toekent, rekening houdend met een afstemming op de andere functies. Er is dus sprake van een integrale afweging van functies, die per functie afzonderlijk wordt beschreven. Hierbij wordt uitgegaan van het haalbare, toch zal een aantal elementen uit de streefbeelden slechts op de lange termijn gerealiseerd kunnen worden.

De gewenste ontwikkelingen zijn niet geheel via een bestemmingsplan te verwezenlijken. Het bestemmingsplan is slechts een instrument dat regelt wat al of niet toegelaten wordt. Nieuwe initiatieven van de gemeente of anderen kunnen door het bestemmingsplan niet worden afgedwongen. De gemeente kan wel bestaande waarden conserveren en nieuwe zaken tegenhouden of aan een toets onderwerpen.

4.2 Streefbeeld landbouw

De gemeente hecht groot belang aan een economisch gezonde ontwikkeling van de landbouw. Deze sector is voor de gemeente van belang vanwege de economische opbrengsten, de werkgelegenheid en met nadruk ook omdat zij in grote mate bepalend is voor het landschapsbeeld. Doordat het overgrote deel van de gronden in het landelijk gebied voor agrarische doeleinden worden gebruikt hebben veranderingen in deze sector relatief grote gevolgen voor het landschapsbeeld van de gemeente en voor de afstemming tussen de verschillende vormen van ruimtegebruik.

In het beleid van de gemeente wordt getracht op mogelijke ontwikkelingen in de landbouw in te spelen. De agrarische sector staat onder grote economische druk. De prijzen van agrarische producten zijn bijzonder laag door de introductie van wereldmarktprijzen. Vanwege dit lage prijsniveau en de hoge grondprijs is het de vraag of geconcentreerd kan worden met de landbouw elders, bijvoorbeeld met Oost-Europese landen. Vanwege deze economische druk is de sector op zoek naar nieuwe ontwikkelingsmogelijkheden.

De gemeente wil de ruimte om op toekomstige mogelijkheden in te kunnen spelen zoveel mogelijk open houden. Om duidelijkheid te scheppen in de ontwikkelingsmogelijkheden streeft zij naar een scheiding in

gebruiksruimte en raamwerk. In de gebruiksruimte wordt aan de landbouw zoveel mogelijk flexibiliteit toegkend. De mate van flexibiliteit is afhankelijk van de noodzakelijke afstemming van het agrarische gebruik op de aanwezige landschapswaarden (openheid) en op de beperkt aanwezige natuurwaarden. In de gebruiksruimte zullen geen functies worden gepland waaraan de landbouw ongeschikt wordt gesteld.

Bouwblok

Als algemeen principe vanuit het oogpunt van behoud van de landschappelijke kwaliteiten, geldt voor alle landbouwbedrijven dat bebouwing op het bouwblok dient te worden geconcentreerd. Dit betreft ondermeer loodsen, mestbassins, glastuinbouw en vergelijkbare boogkassen en waterbassins. In enkele gevallen, zoals bij waterbassins, kan hiervan worden afgeweken indien aansluit- of afvoerpunten op het bouwblok ontbreken. Glastuinbouw wordt in principe slechts op het bouwblok toegestaan als ondersteunende neventak tot 2000 m². In landschappelijk kwetsbare gebieden vindt vanaf 500 m² een toetsing aan het effect op het landschap plaats. De gemeente volgt hiermee het provinciale beleid, waarin gespecialiseerde glastuinbouwbedrijven worden geconcentreerd op enkele projectlocaties binnen de provincie (buiten gemeente Goes).

Toevoeging intensieve veehouderij

Intensieve veehouderij wordt slechts toegestaan als neventak bij bestaande agrarische bedrijven. Omschakeling is uitgesloten. De omvang van de neventak dient maximaal 500 m² bedrijfsvloeroppervlak te bedragen. Via een vrijstelling is een grotere oppervlakte mogelijk, waarbij de omvang afhankelijk is van de vraag of er nog sprake is van een neventak en van de vraag of deze neventak noodzakelijk is voor de continuïteit van het agrarisch bedrijf. De omvang van de neventak na vrijstelling mag niet meer dan 1600 m² bedrijfsvloeroppervlak bedragen. Indien toekomstige eisen ten aanzien van dierenwelzijn een uitbreiding van de stal noodzakelijk maken, wordt hiertoe via een wijzigingsbevoegdheid de mogelijkheid geboden.

De gemeente zal het toevoegen van een neventak intensieve veehouderij afstemmen op de aanwezige verzuringsgevoelige gebieden (door een milieutoets). Deze gebieden zijn ondermeer vastgelegd in de 'Verordening tot aanwijzing van voor verzuring gevoelige gebieden in de gemeente Goes' (zie Streefbeeld milieu, figuur 12).

Overigens zijn neventakken intensieve veehouderij niet toegestaan in de kernrandzone, in aansluiting op het provinciale beleid (zie figuur 13).

Nieuwvestiging

De bestaande grootschalige landbouwstructuur binnen de gemeente wordt als een bijzondere kwaliteit gezien. Hierdoor is een relatief goede uitgangssituatie aanwezig om op het proces van schaalvergroting in te kunnen spelen. Deze kwaliteit vormt voor de gemeente reden om nieuwvestiging van agrarische bedrijven terughoudend te benaderen. Zij benadrukt dat nieuwe (grondgebonden) agrarische bedrijven zich op vrijgekomen bouwblokken dienen te vestigen. Voor grondgebonden bedrijven (van zowel binnen als buiten Zeeland) die gedwongen worden te verhuizen vanwege uitkoop in het kader van stads- of dorpsuitbreiding, natuurontwikkeling of het oplossen van milieuknelpunten wenst de gemeente een uitzondering te maken. Nieuwvestiging is voor deze gevallen, onder strikte voorwaarde van een aantal toetsingen, in principe mogelijk.

Nieuwvestiging van niet-grondgebonden agrarische bedrijven is in de hele gemeente uitgesloten. Doordat deze vorm van bedrijvigheid geen directe relatie heeft met landbouwgrond bestaat de kans dat nieuwvestiging leidt tot een onacceptabele verstening van het landelijk gebied. Ik dit kader wordt verwezen naar paragraaf 3.9.2 waarin de ruimte voor mest (aantal dieren) op basis van de milieuruimte voor stikstof is berekend.

Verblijfsrecreatie

Verblijfsrecreatie op agrarische bedrijven staat de gemeente algemeen toe in de vorm van kleinschalige kampeerterreinen. De koppeling met agrarische bedrijven acht de gemeente van belang om het plattelandskarakter van de recreatie te versterken. Tevens acht de gemeente een invulling van cultuurhistorisch waardevolle agrarische bedrijfsgebouwen van belang om het culturele erfgoed te bewaren. Agrarisch gebruik van deze panden is vaak niet efficiënt mogelijk. Plattelandstoerisme in de vorm van appartementen is een invulling die past bij de aard van de bebouwing. Het uiterlijk van de bebouwing dient echter bewaard te blijven. De gemeente wenst de mogelijkheden daarom niet in algemeen geldend beleid vast te leggen. Zij zal per geval afzonderlijk bepalen of aan een dergelijke invulling kan worden meegewerkt. Hiertoe zal een aparte planprocedure gevoerd moeten worden.

Verdeling van de landbouw over de gemeente (zie figuur 7.)

Binnen de gemeente zijn regionale verschillen in de agrarische structuur. Deze verschillen hangen samen met de perceelsgrootte, de grondsoort, de beschikbaarheid van zoet water en de aanwezige afzetstructuren. Het bij de lokale situatie passende agrarische gebruik draagt in belangrijke mate toe aan een herkenbare landschappelijke structuur.

De ontwikkelingsmogelijkheden en het aanwezige landschap vormen de basis voor het gemeentelijke beleid ten aanzien van de landbouw. De regionale verdeling van landbouwtypen zoals hieronder wordt beschreven geeft slechts accentverschillen weer. Het betreft geen absolute verdeling die de gemeente voorstaat.

Omgeving Oud-Sabbinge

De Oud-Sabbingepolder is een belangrijk cultuurhistorisch element dat samenhangt met de ontstaansgeschiedenis van het noordelijke deel van de gemeente. Het vormt een bijzonder vroege eilandkern. In het landschap is dit nog af te lezen aan de dijkstructuren. Later is het eiland door inpolderingen vergroot, waardoor ook Wolphaartsdijk ertoe behoorde. Tegenwoordig is het gebied vanwege de nabijheid van de verblijfsvoorzieningen langs het Veerse Meer erg in trek bij de recreanten.

De gemeente verwacht in dit gebied agrarisch productiemogelijkheden in de akkerbouw, tuinbouw en fruitteelt. Vanwege de bijzonder landschapsstructuur en de aanwezigheid van de recreatie acht de gemeente het noodzakelijk grootschalige industriële agrarische bebouwing terughoudend te benaderen. Dit betekent ondermeer dat glastuinbouw als neventak in principe tot 2000 m² mogelijk is, maar dat er vanaf 500 m² een landschappelijke toetsing is vereist.

Het overige noordelijke deel van de gemeente

Het accent ligt op de verdere ontwikkeling en optimalisatie van grootschalige akkerbouw. De grote ruimtelijke maat van het landschap biedt vooral perspectief aan grootschalig landbouwkundig gebruik.

De voormalige getijdegeul wordt als nationaal landschapspatroon getypeerd. Om dit te behouden wordt houtteelt terughoudend benaderd. Het is alleen na een landschappelijke toetsing toegestaan.

Neventakken in de vorm van intensieve veehouderij zijn direct tot 500 m² mogelijk en via een vrijstelling tot 1600 m² op de bestaande bouwblokken. Glastuinbouw is mogelijk tot 2000 m².

Wester- en Oosterschenge en Deessche Watergang

In dit gebied ligt het accent op natuurbeheer. De nog niet verworven gronden vallen binnen de gebruiksruimte. Op de langere termijn wordt dit gebied, na verwerving, bij het raamwerk betrokken. De gemeente streeft in dit gebied naar beheerslandbouw en beweiding op basis van een contract met de natuurbeherende instantie. Vanwege de natuurdoelstellingen wordt op termijn alleen extensieve veeteelt nagestreefd. Tot de grondverwerving heeft plaatsgevonden is regulier landbouwkundig gebruik toegestaan. De openheid van het Schengegebied is mede vanwege de aanwijzing tot nationaal landschapspatroon een belangrijk aandachtspunt.

De omgeving van de Deessche Watergang is landschappelijk van belang. Het landschap is, overeenkomstig de ligging op een kreekrug kleinschalig van karakter.

Kreekrug Arendskerke - Poelgebied

Dit deelgebied wordt vanwege de afwisseling tussen bos- en landbouwgebieden in toenemende mate gewaardeerd als stedelijk uitloopgebied. Met name het landschap op de kreekrug is vanouds kleinschalig. De gemeente streeft ernaar dit landschap naar het zuiden door te trekken om het karakter van dit gebied als stedelijk uitloopgebied te versterken.

Daarnaast heeft dit gebied echter ook een belangrijke functie voor de landbouw. Met betrekking tot de landbouw zijn op de hooggelegen delen kansen aanwezig voor kleinschalige akkerbouw, vollegrondstuinbouw en fruitteelt, en op de laagste delen voor melkveehouderij. Vanwege de landschappelijk-recreatieve waarden van dit gebied wordt grootschalige industriële agrarische bebouwing terughoudend benaderd. Tevens geldt dat ondersteunend glas in principe tot 2000 m² is toegestaan, maar dat vanaf 500 m² een toetsing aan het effect op het landschap plaatsvindt.

De gemeente staat daarentegen aan agrarische bedrijven in dit gebied toe dat met kleinschalige recreatieve voorzieningen op de aanwezige recreatie wordt ingespeeld. Te denken valt aan het bieden van excursies, het verhuren van enkele rijpaarden enzovoort.

Het poelgebied ten oosten van Goes, zuidelijk van Kattendijksedijk

Afhankelijk van de hoogteligging zijn hier mogelijkheden voor een verdere ontwikkeling van melkveehouderij (op de lagere delen) ofwel akkerbouw in combinatie met vollegrondstuinbouw en fruitteelt (op de hoogste delen).

Vanuit landschappelijk oogpunt neemt het gebied tussen Goes en de Deessche Watergang een bijzondere plaats in. Door de openheid ontstaat een waardevol zicht op de kernen Goes, Kloetinge en Kapelle. Vanwege de recreatie in dit gebied is het zicht op deze kernen van bijzonder belang. Het realiseren van houtteelt wordt daarom terughoudend benaderd.

Intensieve veehouderij is als neventak toegestaan tot maximaal 1600 m² en ondersteunend glas tot 2000 m².

Omgeving Kattendijke

In het uiterste oosten van de gemeente sluit de landbouwontwikkeling nauw aan op de veilingactiviteiten te Kapelle. Het accent ligt op een verdere ontwikkeling richting de fruitteelt. Daarnaast zijn er ruime mogelijkheden voor vollegrondstuinbouw en akkerbouw. Neventakken glas zijn in dit gebied mogelijk tot 2000 m² en intensieve veehouderij tot 1600 m².

Vanwege de relatieve kleinschaligheid van het gebied en de nabijheid van de Oosterschelde is het gebied aantrekkelijk voor dagrecreatie. Aan de agrarische bedrijven in dit gebied wordt de mogelijkheid geboden met kleinschalige dagrecreatieve voorzieningen op de aanwezige recreatie in te spelen.

Omgeving ring van Tervate

De ring van Tervate en haar omgeving worden in toenemende mate als recreatiegebied bij de stad gewaardeerd, oftewel als een zogenaamd stedelijk uitloopgebied. Met betrekking tot de landbouwontwikkeling legt de gemeente hier het accent op het behoud en ontwikkeling van de aanwezige melkveehouderij. Daarnaast is er echter plaats voor vollegrondstuinbouw, fruitteelt en eventueel akkerbouw. Door enkele agrarische activiteiten aan een vergunning te binden wordt getracht een afstemming te bereiken op het karakteristieke landschapsbeeld binnen de ring van Tervate en op de openheid van omgeving.

Vanwege de landschappelijke en de recreatieve waarden wordt grootschalige industriële agrarische bebouwing terughoudend benaderd. Ondersteunend glas is in principe tot 2000 m² toegestaan, waarbij vanaf 500 m² een toetsing aan het effect op het landschap plaatsvindt.

Ook in dit gebied staat de gemeente echter aan agrarische bedrijven toe dat met kleinschalige dagrecreatieve voorzieningen ingespeeld wordt op de aanwezige recreatie.

Ten zuidoosten van Goes

In dit gebied is sprake van een typische kernrandzone. Vanwege de ligging kan het een duidelijke functie vervullen als stedelijk uitloopgebied. Hier is ruimte voor meer kleinschalige vormen van landbouw, afgewisseld met recreatieve functies. Op bestaande agrarische bedrijven kan ruimte worden geboden voor semi-agrarische activiteiten. Verder van de stad af dient het landelijke karakter te domineren. Hier zijn mogelijkheden voor de ontwikkeling van recreatief bos of landschappelijk park. (Zie verder Streefbeeld kernrandzone, par. 4.10)

De ontwikkeling van neventakken intensieve veehouderij is ongewenst vanwege de specifieke kwaliteiten van de kernrandzone. Dit sluit overigens aan bij het provinciale beleid voor deze zone. Glastuinbouw is als ondersteunende functie mogelijk tot 2000 m² indien dit inpasbaar is in het bestaande landschap.

Figuur 7. Streetbeeld landbouw

- Grootschalige grondgebonden landbouw, accent akkerbouw
- Grootschalige grondgebonden landbouw, afwisseling melkveehouderij, akkerbouw, tuinbouw, fruitteelt
- Grondgebonden landbouw, accent tuinbouw en fruitteelt
- Grondgebonden landbouw binnen kernrandzone, afwisselend gebruik
- Grondgebonden landbouw, afwisseling melkveehouderij, tuinbouw, fruitteelt, akkerbouw
- Agrarisch natuurbeheer
- Combinatiemogelijkheden met plattelandscorisme
- Behoud, openheid, terughoudende benadering nieuwvestiging en houtteelt

4.3 Streefbeeld natuur

Binnen de gemeente Goes ligt het accent met betrekking tot natuur op zowel een natte als een droge structuur (zie figuur 8). De natte structuur bestaat uit zilte elementen zoals de buitendijkse natuurgebieden en de inlagen, en de zoet tot brakke elementen als de oude kreeklopen.

De droge structuur wordt gevormd door lineaire elementen als de dijken en door de graslanden en bosjes op de kreekkruggen.

Gezamenlijk vormen zij een bijzonder waardevol netwerk van natuurgebieden binnen het agrarische cultuurlandschap. De gemeente acht het van groot belang dat de bestaande natuurgebieden aaneengeschaald worden, waardoor een betere uitwisseling van soorten mogelijk is en waardoor de gebieden vergroot worden en beter bestand tegen invloeden van buitenaf.

Buitendijkse gebieden

De buitendijkse natuurgebieden die deel uitmaken van het Veerse Meer en de Oosterschelde dienen behouden te blijven. Het betreft de Piet, de Middelplaten, de Schelphoek, Kwistenburg en de platen nabij de Zandkreekdijk.

In aansluiting op provinciaal beleid streeft de gemeente ernaar de uitgangssituatie voor de spontane ontwikkeling van natuurwaarden te behouden. Er zijn geen ingrepen gepland. Met uitzondering van de Schelphoek staat in de buitendijkse gebieden een natuurlijke ontwikkeling centraal. In de Schelphoek zal een afstemming plaats dienen te vinden tussen de ontwikkeling van natuurwaarden en het bieden van mogelijkheden voor dagrecreatie.

Kreekrestanten

De gemeente hecht groot belang aan het verbinden van de kreekrestanten, waardoor één groot samenhangend natuurgebied kan ontstaan. Uit oogpunt van natuurontwikkeling en het versterken van de landschappelijke structuur en het vergroten van de recreatieve aantrekkelijkheid van het gebied acht zij dit een bijzonder belangrijke ontwikkeling. De geplande natuurontwikkeling is planologisch veiliggesteld op de gronden die in het Beheers- en begrenzingsplan van de provincie zijn aangewezen als reservaatgebied of natuurontwikkelingsgebied. Er wordt echter pas een natuurbestemming op deze gronden gelegd nadat ze op vrijwillige basis zijn aangekocht. Vooraf worden alleen reeds bestaande natuurwaarden veiliggesteld. Over het algemeen zijn dit reservaatgebieden.

Het totale natuurnetwerk bestaat uit gronden langs de Westerschenge (reservaatgebied en gedeeltelijk natuurontwikkelingsgebied), langs de Oosterschenge (reservaatgebied) en in de Heerenpolder (natuurontwikkelingsgebied). In deze gebieden moeten nog gronden worden aangekocht om de reservaatvorming te realiseren.

Naast het ecologische netwerk rond de Schenge is ook natuurontwikkeling gepland rond de Deessche Watergang. Gedeeltelijk is dit al gerealiseerd, andere delen dienen eerst verworven te worden. Ook deze ontwikkeling is in het planologische beleid uitgewerkt.

Samen vormen de kreekrestanten een ecologische structuur, die het agrarische gebied in verschillende compartimenten indeelt. Het Schengegebied is als relatief groot natuurgebied het centrum van de regionale ecologische structuur. Binnen het Schengegebied vormt een onderbreking in De Perponcherpolder een knelpunt. Hier is een natte ecologische verbindingzone gewenst. Tevens is een natte ecologische verbinding gewenst tussen de Oosterschenge bij Planketent via de Heerenpolder en Roodewijk naar het gemaal bij de Zandkreekdijk (Veerse Meer).

Naast de Schenge zal ook de Deessche Watergang in een ecologische structuur moeten worden ingebed. Hiertoe is een verbinding noodzakelijk met gemaal Dekker, via de watergang ten noorden van Kattendijke en met de Kapelse Moer, via de Groote Waterleiding.

Deze verbindingen worden gerealiseerd door een aantal hoofdwaterlopen te voorzien van natuurvriendelijke oevers. Via deze aftakkingen vindt een dooradering van het agrarische gebied met natuur plaats, waardoor een uitwisseling van natuurwaarden beter mogelijk wordt. In deze dooradering kunnen ook vormen van agrarisch natuurbeheer (bijvoorbeeld akkerrandenbeheer) een belangrijke rol vervullen.

De gemeente zal deze verbindingen, nadat op vrijwillige basis grondverwerving heeft plaatsgevonden, in haar planologische beleid mogelijk maken. De agrarische bestemming zal na aankoop gewijzigd kunnen worden in de bestemming 'waterloop'.

Daarnaast zijn ook in de kleinere kreekrestanten potenties voor bijzondere natuurwaarden aanwezig. Deze potenties kunnen afhankelijk van de ontwikkeling van de landbouw in de toekomst worden benut. De gemeente zal niet als eerste het initiatief nemen om deze ecologische verbindingen te realiseren. Zij juicht ontwikkeling op eigen initiatief van grondeigenaren echter nadrukkelijk toe.

Het gaat hierbij om de volgende mogelijke verbindingen:

- de kreekrest van de Zandkreekdijk door de Wilhelminapolder richting de Oost-Bevelandpolder;
- de verbinding tussen de Oosterschelde en de Deessche Watergang via het Goessche Diep;
- de oude kreekloop in de Wilhelminapolder langs het Kapelse Wegje richting Huis Rotterdam;
- de verbinding tussen de Deessche Watergang en het Poelgebied in de gemeente Goes via de Oude Waterleiding;
- de verbinding tussen Goes-zuid, het Poelgebied in de gemeente Goes en de omgeving van het Poelbos;
- de verbinding tussen de Heerenpolder, Wolphaartsdijk richting de jachthavens langs het Veerse Meer;
- de oude kreekloop in de Oost-Nieuwlandpolder.

Gezamenlijk maken zij de ontstaansgeschiedenis van het gebied herkenbaar en dragen bij aan een groene dooradering van het gebied. Deze mogelijke verbindingen worden echter niet in het planologische beleid van de gemeente vastgelegd.

Inlagen

In de inlagen wordt een natuurlijke ontwikkeling voorgestaan. De inlagen bij Kwistenburg en het Goesse Sas zijn reeds bij natuurbeherende instanties in beheer. De inlagen ten noorden van Kattendijke zijn als natuurontwikkelingsgebied aangewezen. Het beleid van de gemeente is erop gericht de ontwikkeling van natuurwaarden na aankoop mogelijk te maken.

De inlagen zijn een belangrijk leefgebied op zich, en vormen tevens een belangrijke schakel tussen het binnendijkse en het buitendijkse ecologische netwerk.

Graslanden op de kreekrug

De gemeente streeft met planologische beleid naar het behoud van de bestaande waardevolle graslanden op de kreekrug 's-Heer Arendskerke en in de ring van Tervate. Het betreft hier gemoederde gronden, met veel reliëf en drinkputten. Door de afwisseling zijn deze gebieden van groot belang voor amfibieën, vlinders en andere insecten.

Dijken

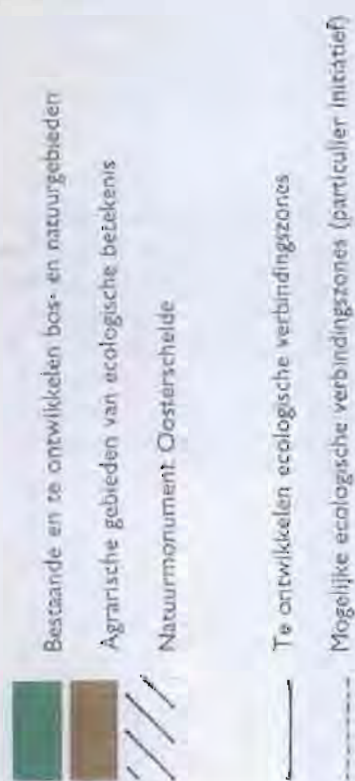
De binnendijken zijn zowel visueel, cultuurhistorisch als ecologisch van groot belang. Op veel dijken komen zeldzame planten voor, met name op de grazige delen en de overgang van grasland naar struweel. De dijken worden gezien als een ecologische dooradering van het agrarische gebied. In 1997 is in het kader van het convenant bloemdijken een floristische inventarisatie uitgevoerd. Daartoe werd 90 kilometer dijk onderzocht, waarvan op circa 72 kilometer dijk bijzondere floristische waarden voorkwamen. Deze dijken c.q. dijkvakken maken onderdeel uit van het convenant bloemdijken. Een gedragscode behorende bij het convenant bloemdijken beoogt eventuele uitstraling van bepaalde bedrijfsactiviteiten, zoals opslag van mest, strooien van kunstmest, spuitwerkzaamheden, e.d. in de directe nabijheid van een bloemdijk tot een minimum te beperken.

Een aantal dijken heeft ook de status als beheersgebied in het kader van de Relatienota. De gemeente staat positief tegenover het afsluiten van beheersovereenkomsten voor deze dijken. Deze beheersovereenkomsten zijn gericht op het vergroten van de botanische waarden door het achterwege laten van bemesting en het tegengaan van verdere verzuuring.

Verzuringgevoelige gebieden

Binnen de gemeente bevindt zich een aantal verzuringgevoelige gebieden (zie Streefbeeld milieu, figuur 12). Het betreft een aantal gebieden groter dan 5 hectare die door het Rijk zijn aangewezen, zoals de Middelplaten, Kwistenburg en delen van de Deessche Watergang. Door de gemeente is een aantal kleinere gebieden aangemerkt als voor verzuring gevoelig gebied. Het betreft een aantal bloemdijken en enkele schraallanden. De gemeente streeft ernaar de bijzonder zeldzame plantensoorten in deze gebieden te behouden. Hiertoe wil zij ze veiligstellen voor schadelijke milieu-invloeden via de 'Verordening van voor verzuring gevoelige gebieden in de gemeente Goes'. Deze verordening wordt ten aanzien van de hierin aangewezen bloemdijken buiten werking gesteld door het convenant bloemdijken dat tussen natuurbeschermingsorganisaties, agrarische sector en de gemeente Goes is afgesloten.

Figuur 8. Streefbeeld natuur

4.4 Streefbeeld landschap

De gemeente hecht bijzondere waarde aan de grootschalige structuur van het polderlandschap in contrast met de aanwezige verdichte kreekruigen. Aan de ruimtelijke structuur van dijken, voormalige stroomgeul en kreekruigen is het ontstaan van het gebied duidelijk af te lezen. Dit wordt nog versterkt door de in gang gezette natuurontwikkeling in het Schengegebied.

De grote openheid van het landschap, met de vergezichten vanaf de dijken en het zichtbaar op het water gewonnen gebied maken het tot een bijzonder landschap op Nederlandse en Europese schaal (zie figuur 9.).

Het streven met betrekking tot het landschap van de gemeente Goes is erop gericht karakteristieke verschillen in maat en schaal of tussen open en verdichte gebieden te behouden en te versterken. Tevens streeft de gemeente ernaar dat de ontstaansgeschiedenis nog duidelijker uit het landschap is af te lezen. Speciale aandacht krijgt daarom de voormalige stroomgeul van de Schenge, het voormalige eiland Oud-Sabbinge, de kreekruigen 's-Heer Arendskerke - Goes en Goes - Kloetinge - 's-Gravenpolder en het Poelgebied ten oosten van Goes.

De voormalige stroomgeul van de Schenge, doorlopend tot in de Wilhelminapolder is aangeduid als nationaal landschapspatroon. De *openheid*, maar met name de *grootschaligheid* en *samenhang* in dit gebied dienen behouden te blijven. Voorkomen moet worden dat door houtteelt of bosontwikkeling de grootschaligheid van de polders of de relatie tussen de polders wordt verstoord. Tevens zal het oprichten van nieuwe agrarische bedrijven bijzonder terughoudend worden benaderd. Wel is het gewenst de aanwezige oude kreeklopen en de voormalige stroomgeul te accentueren door de ontwikkeling van natuurwaarden of het planten van knotbomen. De ontstaansgeschiedenis van het gebied wordt hierdoor beter waarneembaar.

In de directe omgeving van de Schenge komen slechts spaarzaam dijken voor en ook bebouwing is vrijwel afwezig. Dit gebied dient nadrukkelijk open te worden gehouden. Wegen die het Schengegebied doorsnijden dienen bij voorkeur niet te worden beplant.

In de omgeving van het voormalige eiland Oud-Sabbinge is uit de dijkstructuur de groei van het eiland bijzonder goed af te lezen. Dit landschapsbeeld dient beschermd en versterkt te worden. Voorzover mogelijk streeft de gemeente naar het beplanten van de dijklichamen met langlopende houtsoorten. Om het contrast tussen de dorpskernen en het open poldergebied zichtbaar te houden moeten toevoegingen van grote bebouwingsmassa's in de omgeving worden voorkomen. Nieuwe agrarische bouwblokken zijn hier daarom niet mogelijk.

De oude zeedijken langs de voormalige getijdegeul kunnen geaccentueerd worden door de aanplant van een robuuste boombeplanting met een lange omlooptijd. Hierdoor kan het karakter van de oude getijdegeul beter waarneembaar worden.

De kreekruigen 's-Heer Arendskerke - Goes en Goes - Kloetinge - 's-Gravenpolder vormen vanouds een verdicht landschap. De kleinschalige afwisseling van functies maakt het gebied bijzonder aantrekkelijk voor recreatief medegebruik. Voorkomen moet echter worden dat het gebied geheel dichtsluit met bebouwing. Een toevoeging van landschapselementen is hier mogelijk, alsmede een bescheiden bosontwikkeling.

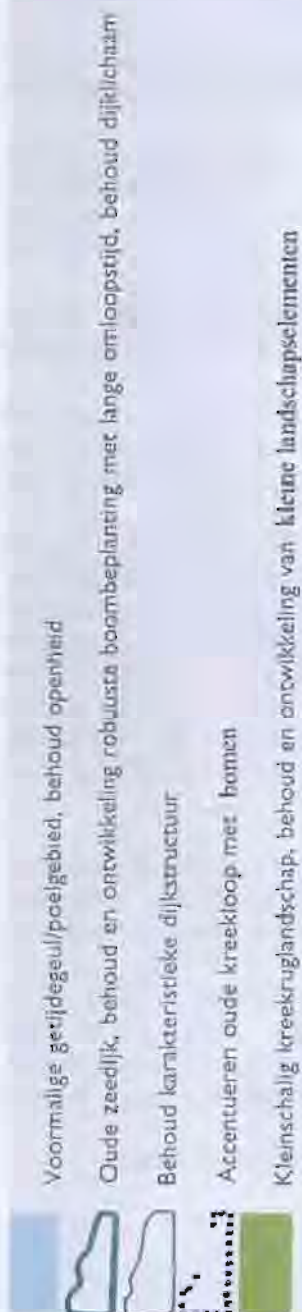
Naar het zuiden toe gaat de kreekrug bij 's-Heer Arendskerke geleidelijk over in het Poelgebied. Vanwege de vele kleinschalige landschapselementen en de kronkelige wegenstructuur is het gebied aantrekkelijk voor dagrecreatief gebruik. Dit hangt mede samen met de aanwezigheid van het Poelbos. De reeds aanwezige landschappelijke aantrekkelijkheid van het onderhavige plangedeelte kan nog worden vergroot door het karakter van de kreekrug ook tussen 's-Heer Hendrikskinderen en het Poelbos door te zetten. Te denken valt aan het realiseren van heggen en andere kleine landschapselementen. Het gehele gebied van de kreekrug 's-Heer Arendskerke - Goes kan in samenhang met het zuidelijk ervan gelegen Poelgebied tot een parkachtig landschap worden uitgebouwd. Hoewel het gebied een belangrijke functie heeft voor de landbouw en de natuur functioneert het tevens als stedelijk uitloopgebied nabij de stad.

Ten zuiden van Westerschenge dient landschappelijk aangesloten te worden bij de structuur van de grootschalige polders in de gemeente Goes. Door het beplanten van de dijklichamen kan het oorspronkelijke polderlandschap beter worden ervaren. Op deze wijze ontstaan als het ware verschillende kamers die vanaf de spoorweg en de snelweg die dit gebied doorsnijden goed zijn te ervaren.

In het Poelgebied ten zuiden van den Kattendijksedijk en ten westen van de Deessche Watergang zal de karakteristieke openheid zoveel mogelijk behouden dienen te worden. Doordat de ruimte geen onbepaald zicht kent, is een aantasting van de openheid niet snel waarneembaar. Toch kan het zicht op de dorpen Kloetinge en Kapelle echter eenvoudig worden aangetast. Nieuwe agrarische bouwblokken en houtteelt moeten daarom bijzonder terughoudend worden benaderd.

In z'n algemeenheid wordt gestreefd naar een landschappelijke inpassing van de in het landelijk gebied voorkomende bebouwingselementen.

Figuur 9. Streefbeeld landschap

4.5 Streefbeeld recreatie

De gemeente acht de recreatieve mogelijkheden binnen haar grondgebied van groot belang. De recreatiecentra aan het Veerse Meer en de Oosterschelde trekken jaarlijks vele bezoekers.

Hun aanwezigheid, alsmede de aanwezigheid van de stad Goes en de bevolkingsconcentratie in de ontwikkelingszone Goes, heeft een uitstraling op het landelijk gebied (zie figuur 10.). Steeds meer mensen trekken het landelijk gebied in om daar te fietsen en te wandelen. Deze ontwikkeling sluit aan op de noodzakelijke verbreding van de landbouwactiviteiten. Steeds meer agrariërs zoeken naar mogelijkheden om een aanvullend inkomen uit het plattelandstoerisme te genereren. De recreant waardeert op het platteland de weidsheid, natuurelementen, landerijen en rust.

De gemeente is van mening dat de intensieve en de extensieve vormen van recreatie elkaar aanvullen en beide binnen de gemeente een plaats verdienen. Om de verschillende kwaliteiten binnen de gemeente te bewaren is echter een afstemming noodzakelijk tussen de verschillende recreatieve functies onderling alsmede een afstemming op de andere functies in het landelijk gebied.

Verblijfsrecreatie algemeen

Om het karakter van het landelijk gebied niet aan te tasten is ongebreidelde uitbreiding van de verblijfsrecreatie niet gewenst. Het accent ligt op kwaliteitsverbetering van de aanwezige voorzieningen op dit gebied. Deze kwaliteitsverbetering gaat in veel gevallen samen met oppervlaktevergroting. In beginsel staat de gemeente positief tegenover een dergelijke ontwikkeling. In hoeverre kwaliteitsverbetering middels oppervlaktevergroting noodzakelijk is zal echter van geval tot geval moeten worden bezien. Met een kwantitatieve toename van de verblijfsrecreatie wordt terughoudend omgegaan. De gemeente zal in samenwerking met andere gemeenten en de provincie de mogelijkheden van herstructurering van de verblijfsrecreatie langs het Veerse Meer nader onderzoeken en uitwerken in beleid en bestemmingsplannen. Hierbij zal tevens de verkeersafwikkeling worden meegenomen.

Naast verblijfsrecreatie op de bestaande kampeerterrainen staat de gemeente verblijfsrecreatie in het buitengebied alleen toe in de vorm van kleinschalige kampeerterrainen bij agrarische bedrijven en appartementen in cultuurhistorisch waardevolle bebouwing.

Kleinschalig kamperen

Volgens het "Besluit op de Openluchtrecreatie Goes" (30 september 1997) is het kleinschalig kamperen slechts toegestaan in bepaalde zones (zie Voorschriftenkaart nr. 1). Bij het bepalen van de zones is rekening gehouden met de volgende criteria:

- niet in of nabij een natuurgebied,
- niet in de bebouwde kom,
- niet in de omgeving van een spoorweg,
- niet in of nabij een milieubelast gebied.

Daarnaast is in het Besluit op de Openluchtrecreatie Goes tevens vastgelegd dat het kleinschalig kamperen uitsluitend is toegestaan op het erf van of direct aansluitend aan een agrarische huiskavel. De koppeling met agrarische bedrijven acht de gemeente van belang om het plattelandskarakter van de recreatie te versterken, en om aantasting van het open landschap door kampeermiddelen te voorkomen. Stacaravans zijn op de kleinschalige kampeerterrainen overigens niet toegestaan. In het onderhavige bestemmingsplan is bovenstaande beleidslijn overgenomen.

Appartementen in waardevolle boerderijen

In enkele gevallen is verblijfsrecreatie ook binnen cultuurhistorisch waardevolle agrarische bedrijfsgebouwen acceptabel. De gemeente wil dit in enkele gevallen toestaan om de instandhouding van cultuurhistorisch waardevolle agrarische bedrijfsgebouwen te bevorderen. Het agrarische gebruik van deze panden is vaak niet efficiënt meer mogelijk. Bij het vervangen van de bebouwing door moderne bedrijfsbebouwing kan plattelandstoerisme in de vorm van appartementen een invulling vormen die past bij de aard van de overvloedig geworden historische bebouwing. Door deze invulling toe te staan kan sloop van de waardevolle bebouwing wellicht worden voorkomen. De gemeente wenst een dergelijk initiatief slechts in incidentele gevallen en na een bijzonder zorgvuldige afweging toe te staan. Dit hangt samen met het behoud van het uiterlijk van de bebouwing en de gebruiksmogelijkheden op de lange termijn. In het bestemmingsplan zijn geen algemeen geldende mogelijkheden geboden. Dit hangt samen met het risico dat de appartementen op de langere termijn worden omgezet in burgerwoningen. Een toevoeging van burgerwoningen in het landelijke gebied acht de gemeente echter ongewenst. Alleen in bijzondere gevallen, waarbij de toevoeging van burgerwoningen geen bezwaar op zou leveren zal de gemeente via een artikel 19-procedure medewerking aan een dergelijk initiatief willen verlenen.

Dagrecreatie

In de omgeving van het Veerse Meer is plaats voor meer intensieve vormen van dagrecreatie. Langs het Veerse Meer zijn de voorzieningen (parkeergelegenheid, fietspaden, dagcampings) er op gericht een grote druk op te vangen. De gemeente wil een spreiding van de intensieve recreatie voorkomen en streeft er daarom naar het dagrecreatieve verblijf direct rond het Veerse Meer te concentreren.

Ook buiten de omgeving van het Veerse Meer streeft de gemeente naar het behoud van de concentraties van dag- en verblijfsrecreatie die grotendeels aan de watersport en het sportduiken/sportvissen zijn verbonden. Dit betreft de omgeving van Goesse Sas en de Kattendijksedijk.

De Oosterschelde heeft potenties voor extensieve recreatievormen, vooral in de zin van recreatief medegebruik (natuurgerichte recreatie en maritieme cultuurhistorie). De status Nationaal Park kan daarbij een verbindend kader vormen.

Voor recreatie vanuit de stad is de omgeving van het Poelbos en de ring van Tervate van groot belang. Hoewel van karakter verschillend, zijn beide gebieden qua functie vergelijkbaar. De gemeente streeft in beide gebieden naar het behoud en de ontwikkeling van het karakter van een stedelijk uitloopgebied. Als speerpunt van het beleid geldt hier niet zozeer dat veel voorzieningen moeten worden geboden, maar vooral dat het afwisselende landschap behouden blijft. In beide gebieden leidt afwisseling van open ruimten, bos, heggen en de aanwezigheid van een dorp ('s-Heer Arendskerke, Kloetinge) tot een aantrekkelijk 'recreatie landschap'. Het zijn de weinige gebieden in de directe nabijheid van de stad waar wandelend gerecreëerd kan worden.

De gemeente wil aan agrariërs in dit gebied de mogelijkheid bieden met kleinschalige voorzieningen op de recreatie in te spelen. Te denken valt aan excursie- of voorlichtingsactiviteiten, kleinschalige plattelandshoreca (terrasje), tentoonstelling, verhuur van paarden of fietsen enzovoort. De voorzieningen dienen echter ondergeschikt te blijven aan de agrarische bedrijfsvoering. In dit kader wordt nog opgemerkt dat de omgeving Verbarfsweg de voorkeur verdient voor de vestiging van een manege of soortgelijk bedrijf boven een locatie in de omgeving van de Oostmolenweg.

In het overige buitengebied staat in het streven van de gemeente recreatief medegebruik centraal. Het recreatief medegebruik per fiets heeft voor de gemeente prioriteit. Via de plattelandswegen moet het agrarische cultuurlandschap en het netwerk van natuurlijke krekken door de recreant beleefd kunnen worden. De gemeente streeft hiertoe naar het behoud en de versterking van het netwerk van recreatieve fietspaden. Met name tussen Kwistenburg en de recreatieconcentratie ten noorden van Wolphaartsdijk dient de fietsverbinding verbeterd te worden. Hetzelfde geldt voor de fietsverbinding tussen Goes en het Poelgebied in de gemeente Goes waar de stoomtrein onder het viaduct van de A58 doorgaat en het doortrekken van het fietspad op de Kattendijkse dijk.

4.6 Streefbeeld wonen

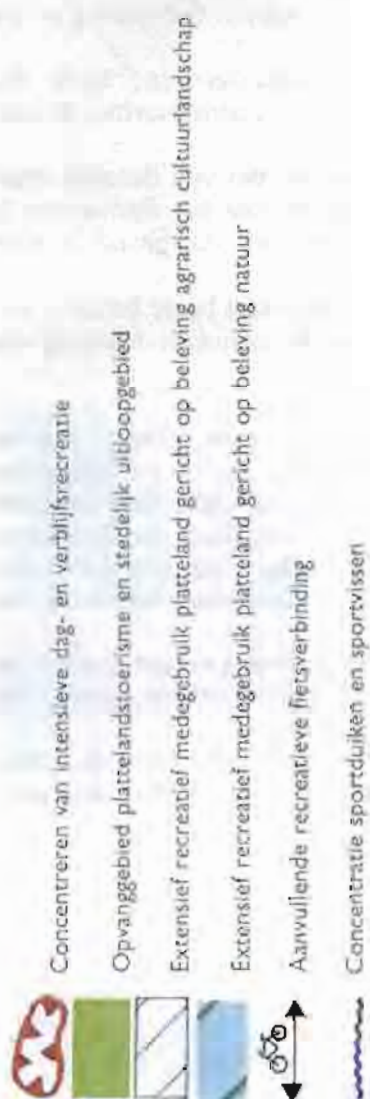
De gemeente hanteert als uitgangspunt dat bewoning in het landelijk gebied in principe is voorbehouden aan de agrarische beroepsbevolking. Door een toename van burgerwoningen in het landelijk gebied af te wijzen tracht de gemeente aantasting van het landelijke karakter te voorkomen, de agrarische belangen te beschermen en het draagvlak voor voorzieningen in de dorpskernen en de stad te behouden.

De reeds aanwezige bebouwing draagt in grote mate bij aan de karakteristiek van het landschap. De bestaande agrarische bedrijfswoningen waar de bedrijfsvoering wordt gestopt kunnen daarom zonder directe landschappelijke gevolgen worden omgezet in burgerwoningen. Toch zal de gemeente hier uiterst terughoudend mee omgaan. Aangezien nieuwe bouwblokken binnen de gemeente niet mogelijk zijn, vormen de vrijkomende bedrijven de enige vestigingslocaties voor agrarische bedrijven die willen verplaatsen (van binnen of buiten de gemeente). Om dit mogelijk te houden dient voorkomen te worden dat bouwblokken die vrijkomen als potentiële locaties worden gezien voor burgerwoningen. Dit kan er namelijk toe leiden dat beleggers een claim op deze woningen leggen, om deze als een dure 'landhuis'-locatie door te verkopen. Door het prijsopdrijvende effect wordt hergebruik van deze locaties voor nieuwe agrarische bedrijven onbetaalbaar. Deze bedrijven zullen dan eerder een aanvraag voor nieuwvestiging indienen dan deze dure locaties hergebruiken.

De gemeente streeft ernaar dit prijsopdrijvende effect te voorkomen door de wijziging van de bestemming 'agrarisch bedrijf' in de bestemming 'burgerwoning' alleen toe te passen indien op de betreffende locatie werkelijk geen agrarisch bedrijf meer wenselijk is. In andere gevallen wordt burgerbewoning als strijdig gebruik gedoogd, om agrarisch hergebruik in de toekomst mogelijk te houden. Indien aangetoond kan worden dat er geen agrarische bedrijven zijn die zich op de locatie willen vestigen kan de bestemming worden gewijzigd in burgerwoning. Hierbij zullen de aangrenzende agrarische bedrijven echter niet in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt. Waar een tweede bedrijfswoning burgerwoning is geworden, heeft het bedrijf voorgoed de mogelijkheid verspeeld opnieuw een tweede bedrijfswoning te bouwen.

In het belang van handhaving van cultuurhistorisch waardevolle of monumentale boerderijen (zie bijlage 1) die een wezenlijk element in het landschap vormen is het acceptabel dat via een wijzigingsbevoegdheid een voormalige boerderij wordt gesplitst in meerdere wooneenheden. Er mogen, naast de reeds aanwezige (bedrijfs)woning, twee extra wooneenheden worden gerealiseerd. Hierbij mag geen aantasting plaatsvinden van het karakter van de boerderij.

Figuur 10. Streefbeeld recreatie

De landelijke bebouwingsconcentraties die nog niet in een recent bestemmingsplan zijn opgenomen, maken deel uit van het voorliggende plan. Voor de buurtschap Tervaten is in het kader van de herbouw van de woningen nabij de molen met het provinciebestuur afgesproken in de naaste toekomst een bestemmingsplan voor te bereiden waarin de buurtschap de voor kombebouwing reguliere bestemming krijgt. Omdat hiertoe is besloten juist op het tijdstip van de planafronding, is gekozen voor het vooralsnog handhaven van het gebied in het voorliggende plan.

4.7 Streefbeeld verkeer

De gemeente werkt in samenwerking met Rijkswaterstaat, provincie Zeeland, Waterschap Zeeuwse Eilanden, en de gemeenten Borsele en Kapelle aan een verhoging van de verkeersveiligheid in Zuid-Beveland. In dit verband wordt het Masterplan "Op weg naar een verkeersveiliger Zuid-Beveland" opgesteld. Het beleid is gebaseerd op de principes van Duurzaam Veilig, namelijk:

- herkenbare wegen;
- beperken onbedoeld gebruik van de infrastructuur;
- voorkomen van ontmoetingen met grote snelheids- en richtingsverschillen;
- voorkomen van onzeker gedrag.

Samengevat dient er sprake te zijn van een afstemming tussen de functie, de vorm en het gebruik van de weg. Het streven van de gemeente en de andere betrokken partijen is erop gericht dit te realiseren via de verdeling van het wegenpatroon in drie categorieën. Het betreft stroomwegen, gebiedsontsluitingswegen en erftoegangswegen. Erftoegangswegen worden vervolgens nog onderverdeeld in type I en type II.

Stroomwegen hebben een functie voor snelle verplaatsingen over grotere afstanden, bv. Rijksweg A58.

Gebiedsontsluitingswegen dienen het verkeer van de erftoegangswegen te verzamelen en naar de stroomwegen te leiden. Langzaamverkeer en landbouwverkeer wordt via parallelwegen afgewikkeld. Erftoegangswegen betreffen wegen waarop woningen, bedrijven en boerderijen direct uitkomen. Vanwege de lage snelheid en de lage intensiteit behoeft gemotoriseerd verkeer in de meeste gevallen niet afzonderlijk van langzaam verkeer te worden afgewikkeld. Erftoegangswegen type I functioneren hierbij als verzamelwegen in het gebied en als verbindingswegen tussen kleine kernen.

Aan de hand van dit principe zijn de wegen op Zuid-Beveland ingedeeld in categorieën (zie figuur 11). Vervolgens zullen diverse wegen worden omgebouwd teneinde te voldoen aan de categorie-indeling, bijvoorbeeld door aanleg van parallelwegen.

Verder kunnen belangrijke fietsroutes aantrekkelijker worden gemaakt door autoverkeer van dezelfde route zoveel mogelijk te weren. In het buitengebied is dat in sommige gevallen mogelijk door het autoverkeer te concentreren op een beperkt aantal erftoegangswegen. De overige wegen worden voor 'doorgaand' verkeer afgesloten en zijn dus beschikbaar als veilige fietsroute.

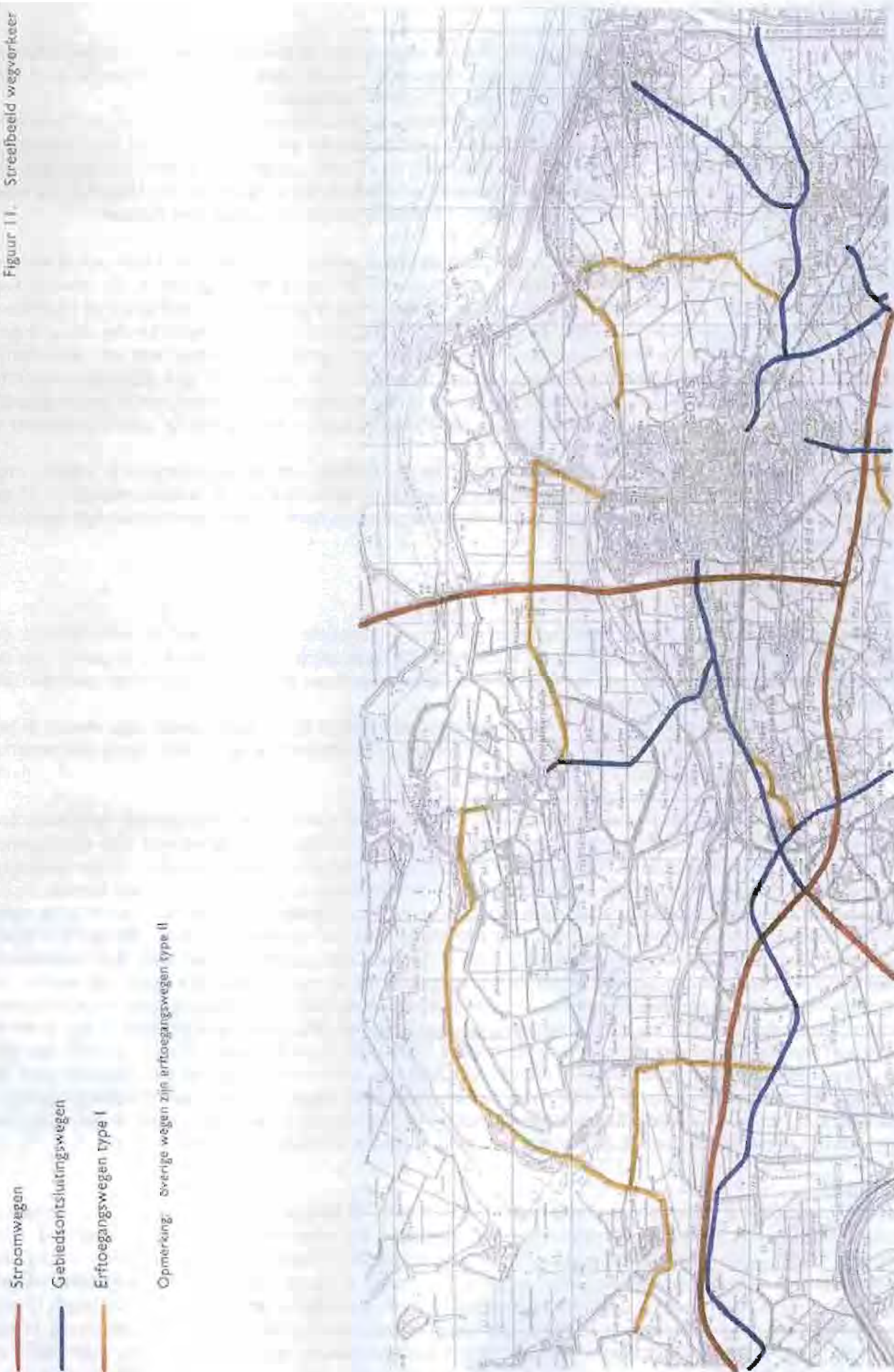
Voor landbouwverkeer kunnen verzamelroutes worden vastgesteld. Op deze routes moet bij de bepaling van maatregelen expliciet rekening worden gehouden met de speciale kenmerken van de voertuigen. Menging met 'druk' auto- en fietsverkeer moet worden voorkomen.

In zijn algemeenheid is het beleid in de hele provincie en ook in Goes gericht op het terugdringen van het autogebruik. Vanwege de uitgestrektheid van het landelijk gebied van de gemeente zijn de mogelijkheden hiervoor slechts beperkt aanwezig. Randvoorwaarde hierbij is bovendien de aanwezigheid van kwalitatief hoogstaand openbaar vervoer en de aanwezigheid van fietsvoorzieningen. Door woningbouw, recreatieterreinen en voorzieningen te concentreren wordt getracht de mobiliteit te beperken. Verder is de ontwikkeling van verkeersveilige woon-werk fietsroutes vanuit de dorpen naar de stad en toeristisch-recreatieve fietsroutes een beleidsuitgangspunt.

Ook nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied zelf mogen niet leiden tot een (onevenredige) toename van de automobiliteit. In dat verband zal voorzichtig worden omgegaan met activiteiten die een verkeersaantrekkende werking hebben, zoals dagrecreatieve voorzieningen, agrarische hulp- en nevenactiviteiten.

Met betrekking tot de Sloelijn wordt opgemerkt dat op het moment dat de plannen in het kader van de Sloelijn (project optimalisering Railontsluiting Sloe) volledig zijn uitgekristalliseerd en daarmee de ruimtelijke consequenties in beeld kunnen worden gebracht te zijner tijd hiertoe een facetherziening kan worden opgesteld.

Figuur 11. Streefbeeld wegverkeer

4.8 Streefbeeld water

Landgebruik en waterbeheer kunnen niet los van elkaar worden gezien. Waterhuishouding, ruimtelijke ordening en natuur- en milieubeleid dienen op elkaar te worden afgestemd. De ruimtelijke inrichting dient mede te worden afgestemd op de plaatselijke grondwatersituatie: water als ordenend principe.

Ook voor de landbouw, als belangrijkste functie in het landelijk gebied, betekent dit dat moet worden gestreefd naar afstemming van de landbouwvorm op de plaatselijke grondwatersituatie (waterpeil, zoute kwel, aanwezigheid van zoet water). Concreet houdt dit in dat de laaggelegen gebieden (poelgebieden) het beste geschikt zijn voor veehouderijbedrijven, en de hoger gelegen gebieden voor akkerbouw en tuinbouw. De kreekruggen, waar voldoende zoet water beschikbaar is, zijn uitstekend geschikt voor vollegrondstuinbouw en fruitteelt.

In gebieden waar met zowel landbouw als natuur rekening moet worden gehouden dient een peil te worden gehanteerd dat voor de landbouw niet schadelijk is, en waarbij de natuur mede gebaat is. De wensen van landbouw en natuur ten aanzien van waterpeilen zijn en blijven echter tegenstrijdig. In gebieden met hoofdfunctie landbouw is het uitgangspunt een optimaal landbouwkundig peil. In gebieden met hoofdfunctie natuur is een natuurlijk watersysteem gewenst; dit kan worden bereikt door een gebied te voorzien van een afzonderlijk waterhuishoudingssysteem. Met name de natuur in het Schenge en de Dee vereist een aangepast waterbeheer. De Dee maakt inmiddels geen deel meer uit van het afwateringsstelsel en er is een min of meer natuurlijk peilbeheer. Het Schenge maakt nog wel deel uit van het afwateringsstelsel. Een op natuur gericht peilbeheer is daarom moeilijk te realiseren.

Door de Zeeuwse uitwerking van het Natuurbeleidsplan en het Beheers- en begrenzingsplan te volgen, volgt de gemeente indirect tevens het beleid ten aanzien van de waterkwaliteit en de waterhuishouding. Bij de begrenzing en inrichting van de hierin geprojecteerde natuurgebieden hebben waterhuishoudkundige aspecten namelijk een belangrijke rol gespeeld.

4.9 Streefbeeld milieu

De gemeente Goes streeft ernaar een aantrekkelijke schone gemeente te zijn, waarbij de natuurlijkheid, de landelijkheid en de rust leiden tot een prettig leefklimaat. Op deze wijze tracht zij invulling te geven aan de aanduiding 'groen-blauwe oase' van de Rijn-Schelde Delta, in contrast met de hoogstedelijke gebieden als Antwerpen en de zuidflank van de randstad.

De uitgangssituatie in de gemeente biedt reeds goede mogelijkheden. Er is slechts weinig nadrukkelijk in het landschap aanwezige industrie, intensieve veehouderij ontbreekt grotendeels en er is een belangrijke toename van de oppervlakte natuurgebied.

In de streefbeelden voor landbouw, natuur, water, verkeer, wonen zijn reeds verschillende milieuaspecten betrokken. Daar dient het milieubeleid voorzover het binnen de ruimtelijke ordening relevant is te zijn opgenomen. Daarnaast bestaat er zoals uit het beleidskader Milieu blijkt uitgebreide Rijks-, provinciale en gemeentelijke regelgeving op het gebied van milieu ten aanzien van de afstanden ten opzichte van gevoelige functies en de voorwaarden waaronder risicovolle activiteiten zijn toegestaan. Het milieubeleid regelt daardoor in grote mate zelf een verantwoorde afstemming tussen de verschillende functies ten opzichte van elkaar. Het kent zijn eigen spoor waarlangs dit beleid wordt geëffectueerd. Het is dan ook niet noodzakelijk de sterk aan verandering onderhevige milieuwetgeving expliciet in het bestemmingsplan op te nemen. Hierdoor wordt voorkomen dat vanwege wijzigingen in het milieubeleid het bestemmingsplan vroegtijdig en frequent aangepast zou moeten worden. Wel wordt voor het toepassen van diverse vrijstellings- en wijzigingsbevoegdheden in het bestemmingsplan een zogenaamde milieutoets voorgeschreven. Deze toets houdt een verplichting in tot een toets aan het Rijks-, provinciale en gemeentelijke milieubeleid alvorens medewerking zal worden verleend aan de aanvraag. Er vindt zodoende reeds in een vroeg stadium afstemming plaats met de actuele milieuregelgeving. Met betrekking tot enkele punten die relatief veel relaties met het ruimtegebruik hebben heeft de gemeente het beleid nader uitgewerkt. Het betreft de thema's verstoring, verzuring, vermessing en verspreiding.

Verstoring

Verstoring vormt in het Rijksbeleid een belangrijk milieuthema. In het landelijk gebied van Goes hangt verstoring veelal samen met bedrijfsmatige agrarische, niet-agrarische en recreatieve activiteiten. Verstoring door recreatie betreft veelal individuele recreanten die in afgesloten natuurgebieden doordringen of schade toebrengen aan landbouwgewassen. Deze vorm van verstoring is via ruimtelijk beleid niet te beïnvloeden. Verstoring door agrarische en niet-agrarische bedrijvigheid betreft hinder in de vorm van geluid, stank of stof voor woon-, natuur- en recreatieve functies. Om deze hinder zoveel mogelijk te voorkomen wordt in het ruimtelijk beleid een zekere afstand tussen genoemde functies gewaarborgd. Om verstoring door geluid te voorkomen wordt rond gevoelige functies een buffer aangehouden. Nieuwvestiging van bedrijven is daarom binnen een afstand van 100 meter ten opzichte van woonconcentraties, recreatieconcentraties of natuurfuncties uitgesloten.

Om verstoring door stankhinder te voorkomen worden conform de milieureggeving (o.a. Richtlijn Veehouderij en Stankhinder) afstanden tussen agrarische bedrijven en gevoelige functies aangehouden. Deze afstanden verschillen afhankelijk van het soort vee dat wordt gehouden (runderen, mestvarkens, fokzeugen, kippen enzovoort) en de mate van gevoeligheid van nabijgelegen functies (bebouwde kom, verblijfsrecreatie, bebouwingsconcentraties of incidentele burgerwoningen).

In verband met stankhinder is ook een afstandsnorm gewenst voor de situering van *mestopslagplaatsen* ten opzichte van gevoelige functies. Het Besluit Mestbassins Milieubeheer gaat uit van de volgende norm:

- mestbassins tot 350 m² : op tenminste 50 meter van een burgerwoning,
- mestbassins van 350 m² tot 750 m² : op tenminste 100 meter van een burgerwoning.

In het Besluit Mestbassins Milieubeheer is echter géén norm opgenomen ten opzichte van de bebouwde kom, terwijl deze vele malen kwetsbaarder is dan een enkele burgerwoning. Daarom is voor het onderhavige bestemmingsplan een afstandsnorm geformuleerd ten opzichte van Categorie I- en II-objecten als bedoeld in de "Richtlijn Veehouderij & Stankhinder 1996". De afstandsnorm komt op het volgende neer:

- mestbassins tot 75 m² : op tenminste 100 meter van bebouwde kom,
- mestbassins groter dan 75 m² : op tenminste 200 meter van bebouwde kom.

De in dit bestemmingsplan opgenomen norm ten opzichte van de bebouwde kom is daarmee een factor 10 'strenger' dan de in het Besluit Mestbassins opgenomen norm ten opzichte van een burgerwoning.

Het bestemmingsplan bepaalt immers dat op een afstand van tenminste 100 meter tot de bebouwde kom een mestbassin mag worden gerealiseerd met een oppervlakte van maximaal 75 m².

Het Besluit Mestbassins bepaalt dat op een afstand van tenminste 100 meter tot een burgerwoning een mestbassin mag worden gerealiseerd met een oppervlakte van maximaal 750 m² (= 10 x 75).

Voor mestplaten ten behoeve van vaste mest is een identieke afstandsnorm geformuleerd, eveneens gerelateerd aan het verdampend oppervlak. Overigens gaat ook het Besluit Melkrundveehouderijen Milieubeheer voor mestplaten uit van een afstand van *tenminste 100 meter tot de bebouwde kom*.

De mestopslag-regeling in dit bestemmingsplan borduurt voort op de Facetherziening Mestopslag, waar een vergelijkbare maar minder genuanceerde afstandsnorm is opgenomen (zie "Buitengebied – Facetherziening Mestopslag", artikel 13, lid 7.A, derde streepje).

Voor categorie 2-bedrijven uit de NeR (ondernemingen of bedrijven waarvan de geuremissiekenarakteristieken binnen de bedrijfstak zeer verschillend zijn, zoals uienverwerkers, mosselconservenfabrieken en spekbakkerijen) zijn geen standaard maatregelen tegen stankoverlast aanwezig. Voor deze categorie hanteert de gemeente Goes de 'Geurnota voor bedrijven in Zuid-Beveland en Tholen'. Doordat de aan te houden afstanden voor elk specifiek geval verschillen is het niet zinvol deze in het bestemmingsplan op te nemen.

Verzuring

Met betrekking tot verzuring is vooral de afstemming tussen de verzuringsgevoelige elementen en de intensieve veehouderij van belang. Verzuringsgevoelige elementen zijn zowel door het Rijk als door de gemeente bepaald. Gebieden groter dan 5 hectare zijn door het Rijk aangewezen op basis van de Uitvoeringsregeling Ammoniak en Veehouderij behorende bij de Interimwet Ammoniak en Veehouderij. Verzuringsgevoelige gebieden kleiner dan 5 hectare zijn in de Uitvoeringsregeling Ammoniak en Veehouderij niet door het Rijk aangewezen. Zij zijn door de gemeente in de 'Verordening tot aanwijzing van voor verzuring gevoelige gebieden in de gemeente Goes' als verzuringsgevoelig gebied aangewezen, waardoor ook deze kleinere gebieden beschermd worden. Op figuur 12 is aangegeven welke gebieden conform Rijks- en gemeentelijk beleid gelden als verzuringsgevoelig gebied.

Conform de Interimwet Ammoniak en Veehouderij dient een zekere afstand tot deze elementen aangehouden te worden. In het verleden gold deze regeling specifiek voor in het bestemmingsplan opgenomen elementen. De Interimwet is echter gewijzigd waardoor de verzuringsgevoelige elementen nu in een gemeentelijke verordening vastgelegd kunnen worden. Deze verordening geldt als toetsingskader voor het verlenen van milieuvergunningen binnen de gemeente. De reeds aanwezige bedrijven zullen geen nadelige gevolgen van deze verordening ondervinden. Alleen bij de afweging van uitbreidingen van bestaande veehouderijen, nieuwe neventakken of geheel nieuwe bedrijven zal het beleid voor verzuring met name via het spoor van de milieuwetgeving een rol spelen.

In het bestemmingsplan is bij diverse vrijstellings- en wijzigingsbevoegdheden een milieutoets voorgeschreven, waarbij ondermeer getoetst wordt op het aspect verzuring. De milieutoets houdt een toetsing in aan Rijks-, provinciaal en gemeentelijk milieubeleid. Hierdoor kan niet alleen een milieuvergunning, maar ook het verlenen van de bouwvergunning aan het milieubeleid worden gekoppeld.

Figuur 12. Verzuringsevoelige gebieden

- Schraalland > 5 hectare (aanwijzing van Rijksweg)
- Schraalland < 5 hectare (gemeentelijke verordening)

Opmerking: bloemtilken worden beschermd via het Convenant bloemtilken

Overigens heeft de gemeente een convenant bloemdijken afgesloten met natuurbeschermingsorganisaties en de agrarische sector. Door dit convenant bloemdijken wordt de 'Verordening tot aanwijzing van voor verzuring gevoelige gebieden in de gemeente Goes' ten aanzien van de hierin aangewezen bloemdijken buiten werking gesteld.

Vermesting

Door een opeenhoping van voedingsstoffen zoals fosfaat en stikstof in de ondergrond, kan een uitspoeling naar het grond- en oppervlaktewater optreden. Deze opeenhoping van voedingsstoffen kan ontstaan door overmatig gebruik van kunstmest en dierlijke mest in met name de akkerbouw. De vermesting leidt tot een slechte waterkwaliteit. Hierdoor dreigen niet alleen natuurwaarden op schrale gebieden te worden aangetast, maar ontstaan tevens problemen met de watervoorziening voor zowel de mens als voor de dieren en de gewassen in de landbouw. Van nature is de bodem in Goes al rijk aan voedingsstoffen. Dit hangt samen met de kleistructuur en de zoute kwel. Exacte gegevens over de bijdrage die meststoffen leveren zijn niet voorhanden. Vermesting wordt door het Rijk tegengegaan door verandering van de productiewijzen in de landbouw te bevorderen. Op gemeentelijk niveau is geen vertaling in het ruimtelijk beleid mogelijk.

Verspreiding

Met betrekking tot verspreiding zijn in het landelijk gebied van Goes vooral de akkerbouw, de fruitteelt en de glastuinbouw van belang. Het gaat hierbij met name over de verspreiding van gewasbeschermings- en ontsmettingsmiddelen via lucht, bodem en water. Het streven is erop gericht om de zogenaamde spuitdift terug te dringen. Hiertoe zijn door de landbouw reeds initiatieven genomen.

4.10 Streefbeeld kernrandzone

Zoals in paragraaf 3.10 is beschreven, zijn er rondom Goes enkele kernrandzones te onderscheiden. Deze zones zijn aangegeven in figuur 13. De ontwikkelingsrichting voor deze zones wordt hieronder beschreven.

Zone 1.a (Deltaweg)

De 'groene' identiteit van deze zone dient gehandhaafd te blijven. Daartoe is deze zone getypeerd als "groen georiënteerd" waar de recreatief-agrarische functie vooropstaat en waar nagenoeg geen bebouwing wordt toegestaan. Er is hier dus plaats voor volkstuinen of sportvelden.

Zone 1.b ('s-Heer Hendrikskinderdijk)

Dit gebied wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van de ruimtelijke scheiding tussen Goes en 's Heer Hendrikskinderen. Een andere typering van het gebied wordt gevormd door de stedelijke activiteiten die er plaatsvinden.

Om de ruimtelijke scheiding te handhaven is in het gebied geen verdere grootschalige bebouwing gewenst. Het gebied wordt getypeerd als "rood georiënteerd" met een klein ruimtebeslag. Hier kan ruimte geboden worden voor bedrijvigheid en woningen ter plaatse van voormalige agrarische bedrijven. Bij bedrijvigheid gaat het om:

- kleinschalige bedrijfsactiviteiten die vallen in de categorie 1 en 2 van de VNG-brochure "Bedrijven en milieuzonering",
- agrarisch aanverwante activiteiten (viskweek, kleinschalige agrarische verwerkingsbedrijven),
- semi-agrarische activiteiten (tuincentrum, hovenier, dierenpensioen, manege).

De bebouwde oppervlakte mag niet worden uitgebreid. Voor het ombouwen van agrarische bedrijfsgebouwen tot woningen geldt als voorwaarde dat er, behalve de bedrijfswoning, maximaal twee woningen mogen ontstaan.

Zone 2 (Oranjeweg)

Door de omvang en de (kwetsbare) ligging van deze zone zijn de gebruiksmogelijkheden beperkt. Het is denkbaar dat in de toekomst nieuwe uitbreidingen plaatsvinden aan de oostzijde van de stad. Zolang het gebied een kernrandzone is, is het een groen georiënteerd gebied dat niet verder mag dichtslippen met ongecontroleerde bebouwing. De voornaamste activiteiten die in het gebied plaats mogen vinden zijn van recreatief-agrarische aard en gericht op de plaatselijke bevolking (volkstuin, sportveld).

Zone 3.a (Oostmolenpark/Kloetinge)

Als gevolg van geluidhinderaspecten is grootschalige woningbouw in dit gebied vrijwel onmogelijk. Tevens is grootschalige bedrijvigheid in dit gebied ongewenst, vanwege de woon- en agrarische functie van de omgeving van deze zone. Daarnaast is de ontsluiting van het gebied niet voldoende voor het realiseren van grootschalige woningbouw en bedrijvigheid. Het gebied is dan ook getypeerd als "groen georiënteerd". Een factor die in hoge mate bepalend is voor de vraag in hoeverre functieverandering mogelijk is, betreft de infrastructuur. Het gebiedje ligt deels ingeklemd tussen een hoofdontsluitingsroute en de spoorlijn. Mede gelet op de directe nabijheid van de wijk Oostmolenpark, zijn vooralsnog zoveel mogelijk bij het agrarisch gebruik aansluitende functies aan de orde, zoals:

- recreatief park / bos,
- volkstuinten

Verder kan op bestaande agrarische bedrijven ruimte worden geboden voor semi-agrarische activiteiten. Enige uitbreiding van de bedrijfsbebouwing ten behoeve van deze semi-agrarische activiteiten is toelaatbaar, in tegenstelling tot zone 1.b.

Zone 3.b (Abbekinderen)

Ten zuiden van zone 3.a is de infrastructuur van een laag niveau. Bovendien is er de problematiek van het sluipverkeer over de Oostmolenweg. In deze zone dient het landelijke karakter dan ook te domineren. De zone is getypeerd als "groen-georiënteerd" met extensief gebruik. Hier kan gedacht worden aan versterking van het landschap en de groenstructuur.

4.11 Streefbeeld overige functies

Bedrijven

In principe is niet-agrarische bedrijvigheid in het landelijk gebied ongewenst. De thans aanwezige niet-agrarische bedrijven kunnen worden voortgezet.

De in het plangebied aanwezige semi-agrarische bedrijven zijn wat betreft karakter in beginsel toelaatbaar in het landelijk gebied en mogen hun huidige bedrijfsvoering ter plaatse voortzetten en beperkt uitbreiden. Omdat het bedrijven betreft die qua karakter primair gericht zijn op de handel in bloemen en planten of de bewaring van en/of sportbeoefening met dieren kunnen zij niet als zuiver agrarisch worden aangemerkt. Ten aanzien van nieuwvestiging wordt dan ook een restrictief beleid gevoerd. Nieuwe semi-agrarische activiteiten kunnen alleen worden toegestaan in de kernrandzone.

In de kernrandzone tussen Goes en 's-Heer Hendrikskinderen is ook de ontwikkeling van agrarisch aanverwante bedrijvigheid (viskwekerij, escargotkwekerij, kleinschalige verwerkingsbedrijven) in vrijkomende bebouwing in principe toelaatbaar. De bestaande landschappelijke en functionele variatie in die zone verzet zich niet tegen een dergelijke verruiming van het beleid.

De agrarische ontwikkelingen in het plangebied zullen waarschijnlijk leiden tot het vrijkomen van agrarische bebouwing. Voorkomen moet worden dat de invulling die aan deze gebouwen gegeven wordt een verkeersaantrekkend effect heeft. Het algemene streven is erop gericht het gebruik van de gebouwen in de agrarische sfeer te houden.

Windturbines (zie figuur 14)

De gemeente Goes staat positief tegenover duurzame vormen van energie. Tevens streeft zij echter naar een aantrekkelijk landschap. Zij geeft dan ook de voorkeur aan efficiënte bedrijfsmatige opwekking van energie op enkele bijzonder geschikte locaties.

Uitgangspunt voor het ruimtelijk beleid van de provincie ten aanzien van windenergie is de concentratiegedachte: het zoveel mogelijk geconcentreerd realiseren van windparken. Deze windparken van tenminste 20 windturbines zijn niet gepland binnen de gemeente Goes. De gemeente staat van harte achter dit beleid. Als reden hiervoor geldt dat door een concentratie ruimte en landschappelijke kwaliteit kan worden bespaard. Tevens ontstaan door de concentratie schaalvoordelen bij de inpassing in het elektriciteitsnet. In de grootschalige windparken kunnen bijzonder grote turbines worden toegestaan. Van grote windturbines zijn er minder nodig om eenzelfde opbrengst te bereiken. Ook hierdoor kan ruimte en geld worden bespaard.

Vanwege de mogelijkheden van grote projecten en de aanwezige landschaps- en natuurwaarden hanteert de gemeente een terughoudend beleid. De landschapswaarden betreffen de gehele voormalige stroomgeul van de Schenge (een nationaal landschapspatroon) en de dijkstructuren rond Oud-Sabbinge en Wolphaartsdijk, alsmede het zicht op beide dorpen. Bij natuurwaarden gaat het om natuurgebieden, hoogwatervluchtplaatsen en opvanggebieden voor wintergasten. Ook plaatsing van windturbines in vogeltrekroutes is minder gewenst, alhoewel de vogelschade op trekroutes lijkt mee te vallen.

De gemeente zou bovendien windturbines alleen willen toestaan indien deze iets toevoegen aan de kwaliteit van het landschap. Dit betekent dat zij als 'landmark' bij grote infrastructuurle werken of structuren geplaatst zouden kunnen worden. Te denken valt aan de windturbines langs de Oosterscheldkering en bij de Zeelandbrug. Eventueel zou gedacht kunnen worden aan de toegang tot de Zandkreekdijk, maar juist hier vindt op groot schaal een uitwisseling van vogels plaats tussen de Oosterschelde en het Veerse Meer.

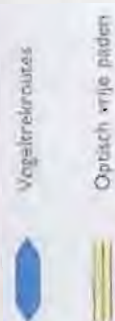
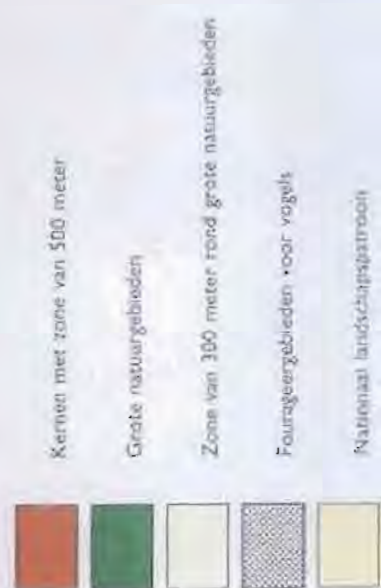
Vanwege deze landschappelijke, natuurlijke en recreatieve aspecten biedt de gemeente op dit moment geen concrete mogelijkheden voor windturbines. Zij stelt echter een nader onderzoek in om de drie beste locaties te vinden. Daarvan zal, mede aan de hand van criteria van de provincie, worden beoordeeld of de plaatsing van vijf tot tien windturbines acceptabel is.

De gemeente benadrukt dat aan de provinciale taakstelling met name in de vorm van grootschalige projecten, met bijzonder efficiënte turbines moet worden voldaan. Zij dringt er bij de provincie op aan vooral de mogelijkheden voor de kust nauwkeurig te onderzoeken, voordat het recreatielandschap in de provincie met grootschalige projecten wordt aangetast.

Figuur 13. Streefbeeld kernrandzone

Figuur 14. Belemmeringen voor windturbines

5. PLANBESCHRIJVING

In dit hoofdstuk wordt een toelichting gegeven op de bestemmingsregeling. De uitgangspunten komen in paragraaf 5.1 aan de orde. In paragraaf 5.2 is een leeswijzer voor de voorschriften opgenomen, en in paragraaf 5.3 worden de plankaarten kort toegelicht. Paragraaf 5.4 t/m 5.6 omvat de toelichting op respectievelijk de agrarische bestemming, de raamwerk-bestemmingen en de overige bestemmingen. In paragraaf 5.7 worden de algemene bepalingen van het bestemmingsplan besproken.

5.1 Uitgangspunten

De juridische opzet voor het bestemmingsplan moet voldoen aan de volgende uitgangspunten:

1. de doelstellingen van het plan moeten duidelijk zijn verwoord en dienen mogelijkheden te bieden om hetzij direct hetzij indirect de plandoelstellingen te kunnen realiseren,
2. het procesmatige en ontwikkelingsgerichte karakter van de ruimtelijke ordening moet erin tot uitdrukking komen. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de bestaande situatie en gevestigde belangen enerzijds en met de gewenste functionele en ruimtelijke ontwikkelingen anderzijds,
3. de planmethodiek moet voldoen aan:
 - a. rechtmatigheid en rechtszekerheid,
 - b. doeltreffendheid en doelmatigheid,
 - c. uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid,
 - d. eenvoud, duidelijkheid en toegankelijkheid.

5.2 Leeswijzer bij de voorschriften

Om de toegankelijkheid van de voorschriften te vergroten wordt hieronder aangegeven uit welke onderdelen het plan bestaat:

1. Inleidende bepalingen

In de voorschriften van het bestemmingsplan worden vele begrippen gehanteerd; de belangrijkste zijn omschreven in artikel 1. Kennisname van de begripsbepalingen is van groot belang voor een juiste toepassing van de voorschriften.

In artikel 2 worden aanwijzingen gegeven voor de wijze van meten van oppervlakten, hoogtes, afstanden en dergelijke.

In artikel 3 is een beschrijving in hoofdlijnen opgenomen waarin de uitgangspunten en hoofdzaken van het plan zijn weergegeven. Deze vormen een kader en achtergrond voor de toepassing en het beleidsmatig omgaan met de overige voorschriften, met name de vrijstellingen en wijzigingsbevoegdheden.

2a. Bestemmingen binnen de gebruikruimte

In artikel 4 t/m 13 is de regeling opgenomen voor de bestemmingen binnen de "gebruiksruimte": Agrarische doeleinden, klasse F en klasse L, Maatschappelijke doeleinden, Bedrijfsdoeleinden, Recreatieve doeleinden, Verkeersdoeleinden, Waterlopen, Water, Burger- en zomerwoningen, Landhuizen en Woonwagencentrum.

2b. Bestemmingen binnen het raamwerk

De raamwerk-bestemmingen hebben betrekking op die gronden waar behoefte is aan stabiliteit, en die gekenmerkt worden door specifieke waarden die samenhangen met natuur, landschap of cultuurhistorie of door belang van stabiele aanwezigheid uit oogpunt van veiligheid.

Tot het raamwerk behoren de volgende bestemmingen: Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarde, Natuurgebied, Multifunctioneel bos, Cultuurmonument, Waterstaatkundige doeleinden 1 en 2, Beschermde dijk, en Waterstaatkundige doeleinden/beschermde dijk.

2c. Dubbelbestemmingen

In artikel 21 t/m 23 zijn de bepalingen voor een aantal dubbelbestemmingen opgenomen. Een dubbelbestemming houdt in dat de gronden naast de andere (basis)bestemming op de plankaart nog een 'extra' bestemming hebben. Het gaat hier om de Leidingen, Archeologisch waardevolle terreinen en de Zone molenbiotoop.

3. Algemene bepalingen

Onder de algemene bepalingen worden de volgende bepalingen verstaan: algemene vrijstellingen, nadere eisen, hoogte van bouwwerken, bouwen langs wegen en in een milieuzone, de algemene gebruiksbepaling, het aanlegvergunningstelsel en dergelijke. Het betreft artikel 24 t/m 34.

5.3 Plankaart en detailfunctiekaart

Bij het bestemmingsplan behoort een viertal kaartbladen (schaal 1: 10.000). Het betreft de *plankaart*, waarop de bestemmingen zijn weergegeven, en de *detailfunctiekaart*, waarop burgerwoningen en zomerwoningen zijn aangegeven.

De begrenzingen van de bestemmingen volgen zoveel mogelijk geografische, topografische en/of kadastrale grenzen. Daar waar dat niet mogelijk bleek, is gekozen voor een meer praktische benadering. Gedeelten van het grondgebied van de gemeente die niet worden meegenomen in het bestemmingsplan "Landelijk gebied" zijn op de kaarten weergegeven met een raster.

5.4 Agrarische doeleinden, klasse F en klasse L (AF en AL)

In deze paragraaf wordt een totaalbeeld gegeven van de regeling voor de agrarische bestemmingen "Agrarische doeleinden, klasse F en klasse L". Korte tijdshorizonten zullen in deze paragraaf de afkortingen AF en AL worden gehanteerd.

• Bestemmingstoedeling AF en AL

De toedeling van de bestemmingen AF en AL is met name gebaseerd op de aanwezige landschappelijke waarden. De aanwezige landschappelijke waarden maken een afstemming van de agrarische ontwikkelingen op deze waarden noodzakelijk.

Voor de landschappelijke waarde van het buitengebied zijn met name de gebiedseigen kenmerken bepalend. Deze gebiedseigen kenmerken komen vooral voort uit nog herkenbare oude landschapspatronen, en bijzondere structurele landschapselementen.

De mate waarin rekening moet worden gehouden met de landschappelijke waarden vloeit voort uit de mate van kwetsbaarheid van het betreffende gebied. De verschillende delen van het landelijk gebied zijn in verschillende mate kwetsbaar voor ruimtelijke veranderingen en ontwikkelingen, met name als gevolg van landbouwkundige en industriële ontwikkelingen. De kwetsbaarheid komt tot uitdrukking in de locatie, aard en schaal van bebouwing en beplanting.

De mate van kwetsbaarheid kan worden bepaald aan de hand van de volgende criteria:

- a. betrekking hebbend op het visueel-landschappelijke aspect:
 - de schaal van het landschap (kleinschaligheid of grootschaligheid),
 - de herkenbaarheid ('herkenbaar' betekent dat de bijzondere samenhang tussen enerzijds het grondgebruik en anderzijds de geomorfologie, bodemgesteldheid, waterhuishouding en cultuurhistorie in het landschapsbeeld begrepen wordt en afleesbaar is),
- b. betrekking hebbend op het cultuurhistorische aspect:
 - de gaafheid van cultuurhistorische elementen en -patronen (deze wordt bepaald door het aantal nog aanwezige gave oude merktekens uit het 'levend geschiedenisboek' van het landschap; naarmate er meer cultuurhistorische elementen en patronen voorkomen, is het landschap kwetsbaarder),
 - de samenhang van de cultuurhistorische structuur met het geomorfologische patroon (er dient sprake te zijn van een nog aanwezige relatie tussen de geomorfologie enerzijds en grondgebruik, percelering, beplanting, bebouwingspatroon en/of wegenpatroon anderzijds).

• Opbouw voorschriften

De regeling voor de bestemmingen AF en AL is voornamelijk vastgelegd in artikel 4.1 t/m 4.4 en artikel 31.1. In artikel 4.1 zijn vastgelegd:

- de doeleinden van de gronden met de bestemmingen AF en AL,
- bouwbeperkingen (waarin ook een regeling voor de toegestane neventakken),
- de beoordeling van bouwplannen,
- enkele specifieke gebruiksbeperkingen aangaande strijdig en toelaatbaar gebruik.

Artikel 4.2 t/m 4.4 omvat de 'flexibiliteitsregeling' voor de bestemmingen AF en AL, dat wil zeggen: de vrijstellingen en wijzigingsbevoegdheden. Ten aanzien van de betreffende ontwikkelingen acht de gemeente het noodzakelijk om een nadere toetsing uit te voeren aan de hand van bepaalde toetsingscriteria.

In artikel 31.1 is het aanlegvergunningstelsel vastgelegd.

• Doeleinden

De gronden met de bestemmingen AF en AL zijn primair bestemd voor de bedrijfsvoering van grondgebonden agrarische bedrijven. Bestaande niet-grondgebonden agrarische bedrijven en bestaande agrarische hulp- en nevenbedrijven zijn positief bestemd.

Binnen de bestemmingen AF en AL zijn enkele bijzondere gebieden expliciet aangeduid:

- gronden met archeologische waarde: dit betreft terreinen waarin bewoningssporen of resten van nederzettingen voorkomen,

- gronden met een waardevolle landschappelijke openheid,
 - gronden binnen een molenbiotoop: dit betreft de gronden binnen 400 meter van de nog werkende molens.
- Voor deze gronden geldt dat de specifieke waarden beschermd dienen te worden. Daarom zijn enkele aanlegbepalingen opgenomen. Binnen een molenbiotoop gelden daarnaast ook eisen ten aanzien van de bebouwingshoogte.

• Situering van bebouwing en overige voorzieningen

Bebouwing op het bouwblok

Er mag uitsluitend worden gebouwd op bouwblokken van bestaande agrarische bedrijven. Vestiging van nieuwe bedrijven op nieuwe bouwblokken is in beginsel uitgesloten. Alleen in uitzonderingssituaties is nieuwvestiging van grondgebonden agrarische bedrijven mogelijk met een wijzigingsbevoegdheid ex art. 11 WRO.

Voor alle agrarische en bijzondere agrarische bedrijven geldt dat de gebouwen én andere bouwwerken moeten worden gebouwd binnen een bouwblok van maximaal 1 ha. Dit voorkomt dat de bedrijfsgebouwen naar willekeur kunnen worden opgericht waardoor onnodige verstening, versnippering of landschappelijke aantasting kan optreden.

Voorbeelden van 'andere bouwwerken' zijn: open hangars, voedersilo's, mestsilos, vloeistofdichte mestplaten, regenkappen.

Overige voorzieningen op het bouwblok

Ook de volgende voorzieningen dienen op het bouwblok te worden gesitueerd:

- tunnels hoger dan 2 meter,
- waterbassins,
- mestbassins.

Vergroting bouwblok

In de bestemming AF is het mogelijk om met behulp van een wijzigingsbevoegdheid het bouwblok te vergroten tot maximaal 1,5 hectare. De overige bouwbeperkingen blijven hierbij onverminderd van toepassing. Voor die enkele zeer grote grondgebonden bedrijven die zich verder ontwikkelen is via maatwerk een grotere oppervlakte mogelijk; de gemeente zal in die gevallen medewerking verlenen met een artikel 19 WRO-procedure.

Buiten het bouwblok

Buiten het bouwblok zijn uitsluitend de volgende bouwwerken en voorzieningen toegestaan:

- rasteringen en drinkgelegenheden voor vee (vanzelfsprekend),
- tijdelijke kweektunnels met een hoogte van maximaal 1,2 meter (dergelijke lage tunnels worden niet als 'bouwwerk' aangemerkt, en zijn dus niet bouwvergunningplichtig).

Hoewel lage tunnels het landschap kunnen aantasten worden zij slechts gebruikt als tijdelijke teeltondersteunende maatregel. Daarom wordt ook geen aanlegvergunning vereist. Het eisen van een aanlegvergunning voor een dergelijke tijdelijke maatregel zou trouwens leiden tot de situatie dat op het moment dat een aanlegvergunning wordt afgegeven, de betreffende tunnels al zijn afgebroken. Zodra de tunnels echter hoger worden en het mogelijk wordt er langdurig in te werken, kunnen ze een permanent karakter krijgen. Daarom mogen hoge tunnels (d.w.z. hoger dan 1,2 meter) slechts na vrijstelling buiten het bouwblok worden opgericht.

Met een vrijstelling mogen buiten het bouwblok worden gerealiseerd:

- mestplaten voor droge mest,
- een waterbassin in 'silo-vorm' ten behoeve van de fruitteelt, met een inhoud van maximaal 250 m³ (voor waterbassins met aarden wal: zie volgende alinea).
- schuilgelegenheden voor melkvee, melkstallen en schuurtjes (in alle gevallen geldt een maximum van 50 m² per bedrijf),
- regenkappen,
- tijdelijke kweektunnels met een hoogte tussen 1,20 en 2,00 meter.

Met een aanlegvergunning mag buiten het bouwblok een waterbassin met aarden wal worden gerealiseerd, met een maximale hoogte van 2,5 meter. Hierbij gelden richtlijnen voor de landschappelijke inpassing.

• Uitbreiding van bebouwing

Bebouwde oppervlakte

In het algemeen wordt een maximaal bebouwd oppervlak gesteld van 50% van het bouwblok. Met een vrijstelling kan dit bebouwingspercentage worden verhoogd tot maximaal 70 %.

Uitzonderingen:

- Voor agrarische hulp- en nevenbedrijven in de bestemming AL geldt in beginsel een bebouwd oppervlak van maximaal 3000 m². Het bebouwd oppervlak kan met een vrijstelling worden vergroot tot 5000 m², mits dit uit landschappelijk oogpunt aanvaardbaar is.
- Voor de bestaande intensieve veehouderij (hoofdtak) aan de Bokkeweg geldt een maximaal bedrijfsvloeroppervlak van 4400 m². Overigens blijven aanpassingen in verband met dierenwelzijn wel mogelijk.

Toevoegen van neventakken

Onder toevoegen wordt verstaan: een nieuwe agrarische activiteit toevoegen aan een bestaand agrarisch bedrijf, binnen het bestaande bouwblok van 1 ha.

Aan een grondgebonden agrarisch bedrijf kunnen één of meer van de volgende takken worden toegevoegd:

1. een tak 'glastuinbouw', met de volgende oppervlakte:
 - bestemming AL: maximaal 500 m² direct, vrijstelling tot max. 2000 m²,
 - bestemming AF: maximaal 2000 m² direct.(N.B: tijdelijke kweektunnels worden niet onder 'glastuinbouw' begrepen, permanente tunnels echter wel).
2. een tak intensieve veehouderij, met de volgende oppervlakte:
 - bestemming AL: maximaal 500 m² direct, vrijstelling tot max. 1600 m² mits landschappelijk inpasbaar,
 - bestemming AF: maximaal 500 m² direct, vrijstelling tot max. 1600 m².(N.B: in kernrandzones is géén tak intensieve veehouderij toegestaan).
3. een tak intensieve tuinbouw ofwel 'tuinbouwveredeling', met de volgende oppervlakte:
 - bestemming AL: maximaal 500 m² direct, vrijstelling tot max. 2000 m²,
 - bestemming AF: maximaal 2000 m² direct, met planwijziging tot max. 5000 m².
4. met een vrijstelling mag een tak agrarische hulp- en nevenactiviteiten van max. 1000 m² worden toegevoegd.

• Mestopslag

Mestbassins dienen te worden gebouwd ofwel aangelegd op het agrarisch bouwblok. De inhoud van mestbassins op een bedrijf mag niet meer bedragen dan noodzakelijk is in verband met de mestproductie op hetzelfde bedrijf, ofwel in verband met de aanwending van mest op de eigen landbouwgronden. Hierbij geldt als absolute bovengrens een maximum inhoud van 1000 m³. Voorzover deze maat reeds nu wordt overschreden, is deze gelegaliseerd (zie bijlage 2 bij de voorschriften). Mestkelders die onder een stal zijn gelegen worden overigens niet tot de mestbassins gerekend.

In verband met de gewenste afstemming op gevoelige functies, vanwege stankhinder, is een afstandsnorm opgenomen. Er dient een afstand van tenminste 100 meter te worden aangehouden tot gevoelige functies, als gevoelige functies zijn die objecten aangemerkt die behoren tot de Categorieën I en II van de "Richtlijn Veehouderij & Stankhinder 1996". Als de gezamenlijke oppervlakte van mestbassins én mestplaten per bedrijf méér dan 75 m² bedraagt, dient een afstand van 200 meter te worden aangehouden.

Overigens verplicht het Besluit Mestbassins Milieubeheer om alle bovengrondse mestbassins af te dekken die na 1 juni 1987 zijn gerealiseerd.

Er zijn vrijstellingen mogelijk voor een grotere inhoud (tot 2500 m³) en voor het realiseren van een mestbassin op korte afstand van het bouwblok.

Ook mestplaten voor vaste mest dienen te worden gebouwd op het agrarisch bouwblok. Hieronder vallen overigens alleen vloeistofdichte (ofwel: mestdichte) platen, die als bouwwerk worden aangemerkt. Een mestopslagplaats bestaande uit bv. Stelcon-platen, ten behoeve van kortstondige opslag bij de landbouwgronden, wordt dus niet als mestplaat beschouwd en mag in principe buiten het bouwblok worden aangelegd.

Ook voor mestplaten is in verband met stankhinder een afstandsnorm tot gevoelige functies opgenomen. Deze is identiek aan de bovengenoemde norm voor mestbassins.

Met een vrijstelling is het mogelijk om een mestplaat buiten het bouwblok te bouwen, op een niet nader bepaalde locatie.

• Niet-agrarische neventakken

Plattelandstoerisme

In specifieke zones worden met een vrijstelling mogelijkheden geboden voor dagrecreatieve voorzieningen bij agrarische bedrijven. Hierbij gaat het om:

- voorzieningen voor extensieve dagrecreatie,
- kleinschalige plattelandshoreca (zie de begripsbepalingen).

Kleinschalige dagrecreatieve voorzieningen tot een oppervlakte van 15 m² zijn overigens zondermeer toelaatbaar, mits deze voorzieningen in de bestaande bedrijfsgebouwen worden gerealiseerd.

Kleinschalig kamperen

Het kleinschalig kamperen wordt in principe geregeld via het spoor van het "Besluit op de openluchtrecreatie Goes" van 30 september 1997.

In het bestemmingsplan is echter wel vastgelegd waar het kleinschalig kamperen in beginsel is toegestaan, en waar niet. Door middel van een ruimtelijke zonering is aangegeven in welke gebieden kleinschalig kamperen toelaatbaar is (Voorschriftenkaart nr. 1). Daarnaast is het kleinschalig kamperen tevens gekoppeld aan agrarische bedrijven: dit betekent dat kleinschalig kamperen alleen is toegestaan op het erf van of direct aansluitend aan een agrarisch bouwblok.

In het plan is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen om ingeval er nieuwe besluiten ten aan van het kleinschalig kamperen worden genomen, het plan zonodig te kunnen wijzigen.

Winterstalling boten en caravans

Het is toegestaan om ongebruikte bedrijfsgebouwen (uitgezonderd kassen) te gebruiken voor winterstalling van boten en caravans. Het is overigens niet toegestaan om een nieuwe loods te bouwen met als doel om daarmee ruimte te creëren voor een caravanstalling in een bestaande of in nieuw te bouwen loods.

Windturbines

In het plangebied wordt vooralsnog geen ruimte geboden voor het plaatsen van windturbines.

• Omschakeling en nieuwvestiging

Omschakeling

Binnen de bestemming AF is het mogelijk om met een wijzigingsbevoegdheid volledig om te schakelen naar intensieve tuinbouw (tuinbouwveredeling) of agrarisch hulp- en nevenbedrijf. 'Volledig omschakelen' wil zeggen dat er bouwmogelijkheden worden geboden ten behoeve van de nieuwe activiteit.

Vrijkomende agrarische bebouwing

In vrijkomende agrarische bebouwing kunnen, zowel in de bestemming AF als AL, met een wijzigingsbevoegdheid mogelijkheden worden geboden voor:

- tuinbouwveredeling,
- agrarische hulp- en nevenactiviteiten,
- agrarisch aanverwante activiteiten.

Cultuurhistorisch waardevolle boerderij

In verband met het streven naar behoud van cultuurhistorisch waardevolle boerderijen (zie bijlage 1) is het mogelijk om met een wijzigingsbevoegdheid de schuur om te zetten in woningen.

Nieuwvestiging

Het projecteren van een nieuw bouwblok ten behoeve van een grondgebonden agrarisch bedrijf is slechts mogelijk met een wijzigingsbevoegdheid; er zal uitsluitend medewerking worden verleend ingeval van *bedrijfsverplaatsing of bedrijfssplitsing*.

In de AF(o)-gebieden, AL-gebieden en AL(o)-gebieden is het projecteren van nieuwe bouwblokken in principe uitgesloten. Het is kort gezegd slechts toegestaan ten behoeve van de verplaatsing van een bedrijf binnen dat gebied. Nieuwvestiging is niet toegestaan in natuurontwikkelingsgebieden.

Nieuwvestiging van andere typen agrarische bedrijvigheid is in het gehele buitengebied uitgesloten. Ook nieuwvestiging van intensieve veehouderijen is in principe niet mogelijk, tenzij er sprake is van het oplossen van knelgevallen. Deze gevallen dienen aan zeer strikte voorwaarden te worden getoetst.

Samengevat zijn de vestigingsmogelijkheden voor grondgebonden agrarische bedrijven als volgt:

- a. ingeval van bedrijfssplitsing geldt dat het afgesplitste gedeelte slechts mag worden gevestigd in een AF-gebied,
- b. bedrijfsverplaatsing is toegestaan in de volgende gevallen:

Herkomst:	Vestigingsmogelijkheden:
elders	AF
AF	AF
AF(o)	AF + AF(o)
AL	AF + AL
AL(o)	AF + AF(o) + AL

- **Beoordeling bouwplannen**

Bouwaanvragen

Bouwaanvragen worden getoetst op de vraag of het bouwplan noodzakelijk is voor een doelmatige bedrijfsvoering. Daarnaast dient bij de beoordeling van bouwplannen rekening te worden gehouden met archeologische waarden.

Vrijstellingen en planwijzigingen

Bij een aanvraag om vrijstelling of wijziging wordt uitsluitend medewerking verleend indien aan de in het plan gestelde voorwaarden wordt voldaan. Bij iedere vrijstelling en wijzigingsbevoegdheid wordt aangegeven aan welke specifieke criteria moet worden getoetst. Dit betreft bijvoorbeeld een landschapstoets, een ontsluitingstoets of een milieutoets. Ook kan worden getoetst of de ontwikkeling past in het gemeentelijk beleid zoals dat wordt omschreven in de Beschrijving in Hoofdlijnen.

- **Teeltondersteunende voorzieningen**

Er worden geen beperkingen opgelegd aan het gebruik van afdekmaterialen op gewassen.

Ook het gebruik van lage tunnels (lager dan 1,2 meter) is toegestaan, zoals hierboven reeds is opgemerkt. Lage tunnels worden niet aangemerkt als bouwwerk.

- **Aanlegvergunningen**

Binnen de bestemmingen AF en AL zijn voor een aantal gebieden enkele aanlegbepalingen opgenomen (artikel 31.1):

1. Gebieden met archeologische waarde
De bijzonderheid van deze gebieden is dat voor grondwerkzaamheden dieper dan 50 cm de provinciaal archeoloog van Zeeland en/of de rijksarcheoloog van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) gehoord dient te worden.
2. Gebieden met een kenmerkende openheid.
Kenmerkend voor delen van het buitengebied is de bijzondere openheid en/of grootschaligheid. Deze gronden worden aangegeven met de nadere aanwijzing "landschappelijke openheid" (o). Voor het behoud van de openheid danwel grootschaligheid is onder meer een aanlegbepaling opgenomen voor houtteelt. Fruitteelt is zondermeer mogelijk.
3. Natuurontwikkelingsgebieden
Binnen de natuurontwikkelingsgebieden dienen de potentiële natuurwaarden te worden behouden. Onomkeerbare ingrepen in de abiotische situatie (bodempopbouw, bodemstructuur, reliëf, waterhuishouding) zijn ongewenst. Bij de planvaststelling is alsnog afgezien van de opnemings van aanleg vergunningsvoorschriften.
4. Zone molenbiotoop
Binnen de molenbeschermingszone dient een aanlegvergunning te worden gevraagd voor houtteelt en voor het aanbrengen van windsingels. Het inplanten van fruitbomen is dus niet aanlegvergunningplichtig.

- **Natuurontwikkeling**

De gebieden die door de provincie Zeeland zijn aangewezen voor natuurontwikkeling kunnen met een wijzigingsbevoegdheid worden gewijzigd van agrarisch gebied naar natuurgebied. De bestemming mag echter pas worden gewijzigd op het moment dat de gronden op vrijwillige basis zijn verworven. Totdat de gronden zijn verworven mag het agrarisch gebruik zondermeer worden voortgezet. Wel dienen onomkeerbare ingrepen in de abiotische situatie te worden voorkomen (zie ook onder 'aanlegvergunningen'). Ook nieuwvestiging van agrarische bedrijven is op deze gronden niet toegestaan.

- **Natte ecologische verbindingzones**

De agrarische bestemming van een strook grond langs een primaire waterloop kan, na aanleg van natuurvriendelijke oevers, worden gewijzigd in de bestemming 'waterloop'. Het gaat hier om de natte ecologische verbindingzones die deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur.

• Kernrandzones

Op Voorschriftenkaart nr. 4 zijn de kernrandzones rondom Goes vastgelegd. Afhankelijk van de aangegeven ontwikkelingsrichting voor de betreffende zone kan via vrijstelling of planwijziging ruimte worden geboden voor recreatieve functies en, ter plaatse van bestaande agrarische bedrijven, voor bedrijfsfuncties of woningen. Bij recreatieve functies gaat het om volkstuinen, sportterreinen, recreatief bos, landschappelijk park en maneges. Ter plaatse van bestaande agrarische bedrijven is een omschakeling richting semi-agrarisch bedrijf, niet-agrarisch bedrijf, agrarisch aanverwant bedrijf ofwel woningen mogelijk.

5.5 Overige bestemmingen in de gebruiksruijtte

Maatschappelijke doeleinden (M)

De bestemming 'maatschappelijke doeleinden' omvat:

- de persgemalen bij de Zandkreekdarn en bij Kattendijk,
- het trafostation bij het Poelbos,
- het weerstation Wilhelminadorp (in de Wilhelminapolder),
- de begraafplaatsen in het buitengebied.

Het gemaal 'De Piet' is bestemd tot 'Cultuurmonument', evenals in het tot nu toe geldende plan "Natuurgebieden".

Bedrijfsdoeleinden (B)

Er liggen verspreid in het buitengebied diverse niet-agrarische en semi-agrarische bedrijven. Deze bedrijven zijn bestemd conform het huidige gebruik; omschakelen naar een andere vorm van bedrijvigheid is slechts toegestaan met een vrijstelling. De bewuste bedrijven zijn met een volgnummer aangegeven op de plankaart. Deze bedrijven zijn in functioneel opzicht niet aan het landelijk gebied gebonden. Nieuwvestiging van dit soort bedrijven is derhalve in het gehele landelijk gebied uitgesloten. De bestaande bedrijven krijgen nog wel beperkte uitbreidingsmogelijkheden; de bedrijfsbebouwing mag nog 20 % worden uitgebreid. Indien nodig kan vrijstelling worden verleend voor een uitbreiding met 30 % (ten opzichte van de aanwezige oppervlakte ten tijde van de 1° tervisielegging).

Een bedrijfswoning mag alleen worden gebouwd indien de noodzaak voor de bedrijfsvoering is aangetoond.

Recreatieve doeleinden (R)

De bestemming 'recreatieve doeleinden' omvat diverse dagrecreatieve functies, namelijk:

- oevergebieden aan het Veerse Meer, alsmede het strandje bij Katse Veer,
- volkstuinjes,
- maneges.

Er zijn specifieke bouwbepalingen opgenomen, toegespitst op de diverse functies. Voor de maneges geldt dat de bedrijfsbebouwing met maximaal 20 % mag worden uitgebreid (met vrijstelling eventueel 30 %).

Verkeersdoeleinden

De bestemming 'verkeersdoeleinden' omvat alle bestaande wegen in het landelijk gebied, alsmede de spoorlijn Bergen op Zoom-Vlissingen en de goederenspoorlijn Goes-Sloegebied.

Enkele wegen op het voormalige eiland Wolphaartsdijk zijn specifiek aangewezen als 'cultuurhistorisch waardevolle weg', vanwege het profiel en tracé van deze wegen.

In verband met de gewenste afstemming op het gemeentelijke landschapsbeleid is voor alle wegen in het buitengebied een aanlegvergunning vereist voor het aanbrengen of omvormen van wegbeplanting.

Waterlopen

Wat betreft het waterlopenstelsel wordt onderscheid gemaakt tussen primaire, secundaire en tertiaire waterlopen. Alleen de primaire waterlopen zijn bestemd als 'waterloop'.

Binnen de bestemming 'waterloop' is natuurbouw mogelijk (aanleg van natuurvriendelijke oevers). Er worden daarom geen exacte profielen aangegeven voor de waterlopen. Overigens kan hier nog worden opgemerkt dat natuurbouw in principe in iedere bestemming mogelijk is, mits de primaire bestemming niet wordt aangetast.

Overigens is in dit plan wel de *bevoegdheid* voor B&W opgenomen om via een planwijziging de bestemming "Waterloop" te verbreden na aanleg van natuurvriendelijke oevers.

Water (W)

De bestemming 'water' is gelegd op het Veerse Meer en het Havenkanaal. Het haventje 'De Piet' heeft een specifieke subbestemming gekregen.

Burger- en zomerwoningen

Alle bestaande burger- en zomerwoningen in het landelijk gebied zijn als zodanig bestemd. De woningen zijn aangegeven op een aparte kaart, de zogenaamde *Detailfunctiekaart*. Het erf behorende bij de woning is verbaal bepaald in de doeleindenomschrijving en is gesteld op 1500 m².

Wat betreft woningen met een aangebouwde schuur geldt dat het gehele bouwvolume voor woondoeleinden mag worden gebruikt. De schuur mag dus geschikt worden gemaakt voor bewoning.

Indien deze mogelijkheid onvoldoende is of geheel ontbreekt, mag het vloeroppervlak enigszins worden uitgebreid, teneinde te voldoen aan de hedendaagse wooneisen.

Burgerwoningen mogen derhalve worden uitgebreid tot 150 m² bewoonbaar vloeroppervlak, mits het uiterlijk van de burgerwoningen niet ingrijpend wijzigt. Bij zomerwoningen, die niet permanent bewoond zijn, is de noodzaak voor aanpassing aan de hedendaagse wooneisen minder aanwezig; het bewoonbaar vloeroppervlak mag worden uitgebreid tot maximaal 100 m².

Het opsplitsen van een burgerwoning in meerdere wooneenheden is overigens niet toegestaan, tenzij het pand een waardevolle (voormalige) boerderij betreft.

Landhuizen (L)

Bestaande landhuizen zijn als zodanig bestemd op de plankaart. Voor de omvang van deze woningen geldt een maximale maat van 1000 m³.

Woonwagencentrum (WOC)

Het woonwagencentrum aan de Oude Zeedijk is als zodanig bestemd. Er zijn 21 woonwagens toegestaan.

5.6 Raamwerk-bestemmingen

De raamwerk-bestemmingen hebben betrekking op die gronden waar sprake is van een extensief gebruik, en die gekenmerkt worden door specifieke waarden: natuurwetenschappelijk, landschappelijk en/of cultuurhistorisch. Tot het raamwerk behoren de volgende bestemmingen:

Agrarische gebieden met landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarde (ALN)

Dit zijn agrarische gronden waar sprake is van landschappelijke én natuurwetenschappelijke waarden. De aanwijzing van de bewuste percelen is gebaseerd op de vegetatiekartering van de Provincie Zeeland.

Voor de ALN-gebieden geldt een uitgebreid aanlegvergunningstelsel, om de aanwezige waarden te behouden. Het agrarisch gebruik van deze gronden kan worden voortgezet, maar dan op zodanig wijze dat de landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden in stand blijven.

Met behulp van een wijzigingsbevoegdheid kan de bestemming ALN worden gewijzigd in 'natuurgebied' op het moment dat een terrein is aangekocht door een natuurbeherende instantie.

Natuurgebieden (N)

Alle binnendijkse en buitendijkse natuurgebieden zijn als natuurgebied bestemd. De natuurbelangen zijn hier bovengeschied aan alle andere belangen.

Multifunctioneel bos (BOS)

De bestemming 'multifunctioneel bos' is gelegd op alle permanente bossen met recreatief gebruik in de gemeente. Het betreft het Poelbos en het boscomplex van De Piet.

De bossen zijn multifunctioneel omdat ze naast een natuurfunctie een nevenfunctie hebben voor dagrecreatief medegebruik en landschappelijke inpassing.

Cultuurmonument (CM)

De bestemming 'cultuurmonument' omvat:

- de nog herkenbare cultuurhistorisch waardevolle elementen (met eventueel ook archeologische waarde),
- archeologische monumenten.

Voor een beschrijving van deze elementen wordt verwezen naar paragraaf 3.2.2.

De primaire functie van deze gronden is het behoud van de cultuurhistorische en/of archeologische waarde. Ter bescherming van de aanwezige waarden geldt een uitgebreid aanlegvergunningstelsel. De binnen deze bestemming aanwezige bouwwerken mogen slechts met een vrijstelling worden verbouwd.

Waterstaatkundige doeleinden 1

De zeeweringen van de Oosterschelde en het Veerse Meer zijn bestemd tot "Waterstaatkundige doeleinden 1". Zij hebben een primaire functie voor de waterkering. De gronden met bestemming "Waterstaatkundige doeleinden 1" staan gelijk aan de 'kernzone' genoemd in de Keur waterkeringszorg. Vanwege het absoluut bovengeschiedte belang van de waterkering is een aanlegvergunningstelsel voor deze bestemming overbodig.

Waterstaatkundige doeleinden 2

De gronden bestemd tot "Waterstaatkundige doeleinden 2" hebben twee functies. Het garandeert de stabiliteit van de primaire waterkering en het reserveert ruimte voor toekomstige verzwaring van de primaire waterkering. De gronden met bestemming "Waterstaatkundige doeleinden 2" staan gelijk aan de 'beschermingszone' genoemd in de Keur waterkeringszorg. Voor de gehele 'beschermingszone' geldt een

meervoudige bestemming. Met betrekking tot de meervoudige bestemming is een voorrangregel opgenomen, waarin wordt bepaald dat de bestemming "Waterstaatkundige doeleinden" prevaleert indien uit onderzoek blijkt dat de waterstaatkundige belangen door woningbouw onevenredig worden geschaad. Het aanvragen van een advies aan een deskundige op het gebied van waterkering is hierbij verplicht. Er is geen aanlegvergunningstelsel opgenomen omdat de Keur voldoende bescherming biedt.

Beschermde dijk (bD)

Alle binnendijken in het landelijk gebied die geen waterkerende functie meer vervullen, zijn bestemd als 'Beschermde dijk'. De waarden van deze dijken bestaan uit cultuurhistorische, landschappelijke en/of natuurwetenschappelijke waarden.

De dijken zijn mede bestemd voor verkeersdoeleinden. Dit betekent niet dat het verharderen van *onverharde* of *half-verharde* dijken zondermeer mogelijk is; daar is namelijk een aanlegvergunning voor nodig.

Waterstaatkundige doeleinden/beschermde dijk (WW/bD)

Alle binnendijken met waterkerende functie hebben deze bestemming gekregen. Voor deze dijken geldt hetzelfde als voor de bestemming 'Beschermde dijk', met dien verstande dat de waterkerende functie de primaire functie van deze dijken is.

Aanlegvergunningstelsel

In artikel 31.2 is aangegeven voor welke werken en werkzaamheden een aanlegvergunning nodig is. Voor de goede orde merken wij op dat de aanlegvergunningplicht niet geldt voor normaal onderhoud en beheer voorzover de werkzaamheden niet leiden tot onevenredige schade en/of onomkeerbare gevolgen voor natuur en landschap.

Artikel 17 WRO

Voor de bestemmingen ALN en N geldt dat het verlenen van een tijdelijke vrijstelling ex artikel 17 WRO slechts is toegestaan indien geen onevenredige schade wordt toegebracht aan de aanwezige waarden.

5.7 Dubbelbestemmingen

Leidingen

Voor die leidingen die vanwege hun uitvoering (bovengrondse hoogspanningsleidingen) of aard van de transporteren stoffen dan wel regionale functie een planologische betekenis hebben, is de bestemming "Leidingen" opgenomen. Voor al de overige leidingen geldt dat al hetgeen in sectorale regelingen of privaatrechtelijke overeenkomsten in voldoende mate is beschermd, niet nog een in het bestemmingplan moet worden geregeld.

Er is sprake van een dubbelbestemming. Binnen de bestemming "Leidingen" zijn, ter bescherming van de leidingen, bouwvoorschriften vanwege andere bestemmingen opgenomen. Om praktische reden is er voor gekozen om geen aanlegvergunning te eisen. In de bescherming van de leiding is al voorzien in privaatrechtelijke overeenkomsten en zakelijke rechten (met name opstalrecht). Als in dat kader toestemming van de leidingbeheerder kan worden verleend voor een bepaalde activiteit, is het niet nodig dat de gemeente de toets nog eens overdoet.

Archeologisch waardevolle terreinen

De terreinen die in paragraaf 3.2.2 van deze toelichting zijn aangegeven als 'archeologisch waardevol' zijn op de plankaart mede bestemd voor "archeologisch waardevol terrein".

Ter bescherming van de aanwezige waarden geldt hier een aanlegvergunningstelsel. Ook bij de beoordeling van bouwplannen dient met de archeologische waarden op de aangeduide terreinen rekening te worden gehouden.

Zone Molenbiotoop

Rondom de nog werkende molens van Kloetinge en Wolphaartsdijk en Eindewege dient rekening te worden gehouden met de molenbeschermingszone van 400 meter. Binnen deze zone geldt een beperking voor de hoogte van nieuwe gebouwen (waarbij onder voorwaarden vrijstelling mogelijk is). Daarnaast geldt ook een aanlegbepaling voor het planten van bomen.

5.8 Algemene bepalingen

In artikel 24 t/m 34 zijn de volgende bepalingen opgenomen:

- * een algemene vrijstelling voor het bouwen van kleine bouwwerken ten behoeve van het openbaar nut,
- * een bevoegdheid voor Burgemeester en Wethouders tot het stellen van nadere eisen bij het verlenen van een bouwvergunning,
- * algemene bepalingen voor de hoogte van gebouwen en andere bouwwerken,

- * bepalingen ten aanzien van het bebouwingsafstanden langs Rijkswegen
- * bepalingen ten aanzien van het bouwen in een geluidzone,
- * een dubbeltelbepaling,
- * de te volgen procedure bij het toepassen van een wijzigingsbevoegdheid,
- * de algemene gebruiksbeepaling,
- * het aanlegvergunningstelsel,
- * overgangsbepalingen,
- * een strafbaarheidsbeepaling,
- * een slotbeepaling.

Kleinschalig kamperen

In de algemene gebruiksbeepaling is vastgelegd dat kleinschalig kamperen niet is toegestaan, tenzij in de voorschriften anders is bepaald. In de voorschriften voor de bestemming "Agrarische doeleinden, klasse F en klasse L" is aangegeven dat kleinschalig kamperen bij agrarische bedrijven is toegestaan, mits deze bedrijven in de daartoe aangewezen zone zijn gelegen.

Een en ander betekent dus dat het kleinschalig kamperen alléén is toegestaan bij agrarische bedrijven die zijn gelegen binnen een gebied dat daartoe is aangegeven op de zonekaart (Voorschriftenkaart nr. 1).

Geluidzones

In het plangebied moet rekening worden gehouden met diverse geluidzones, namelijk als gevolg van wegverkeerslawaaï, spoorweglawaaï en luchtvaartlawaaï.

De zones vanwege het wegverkeerslawaaï en spoorweglawaaï zijn aangegeven in een tabel bij Voorschriftenkaart 5 achter de voorschriften. De geluidszone voor luchtvaartlawaaï heeft uitsluitend betrekking op het luchtvaartterrein Midden-Zeeland. De op de plankaart aangegeven zone stemt volledig overeen met doel en inhoud van het besluit van de minister van VROM van 20 september 2000 nr. M 364 tot toepassing van de aanwijzingsbevoegdheid als bedoeld in artikel 37 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

In artikel 27 van de planvoorschriften is bepaald dat in genoemde zones in principe geen nieuwe woningen mogen worden gebouwd (burger- en zomerwoningen, landhuizen, bedrijfswoningen). De bepalingen zien in de praktijk vooral op het stichten van eventuele nieuwe [agrarische] bedrijfswoningen.

Bepalingen buiten het bestemmingsplan

Bij het verlenen van bouwvergunningen dient ook rekening te worden gehouden met een aantal voorschriften die *niet in het bestemmingsplan* zijn vastgelegd, namelijk:

- bebouwingsafstanden tot *wegen* op grond van de Wegenverordening Zeeland,
- bebouwingsafstanden tot *dijken* op grond van de Keur Waterkeringszorg,
- bebouwingsafstanden tot *waterlopen* op grond van de Keur Waterbeheer van het Waterschap.

Indien men een bouwplan wil realiseren, is de *grootste* van deze bebouwingsafstanden de bepalende afstand. Indien het geluidgevoelige bebouwing betreft dient tevens de 50 dB(A)-contour in acht genomen te worden.

Wellicht ten overvloede wordt hier opgemerkt dat, in het geval er vrijstelling/ontheffing wordt verleend van één van de afstandsrichtlijnen, de andere afstandsrichtlijnen onverminderd van toepassing blijven.

6. GEMEENTELIJK HANDHAVINGSBELEID

6.1 Inleiding

Eén van de taken van de gemeenteraad is het vaststellen van bestemmingsplannen voor het grondgebied van de gemeente. Met betrekking tot het landelijk gebied is deze taak uitdrukkelijk in de Wet op de Ruimtelijke Ordening vastgelegd.

Zo is elk bestemmingsplan een vertaling van het door de gemeenteraad vastgestelde beleid met betrekking tot een bepaald gebied van de gemeente. Dit beleid wordt verklaard en uitgewerkt in de toelichting van een bestemmingsplan. Het beleid wordt concreet vormgegeven door in de voorschriften bij een bestemmingsplan eisen te formuleren waar de bebouwing en het gebruik van de grond aan moeten voldoen. Het enkele feit dat regels worden gesteld aan de bebouwing en inrichting van de gronden impliceert dat ook in strijd met deze regels gebouwd danwel gehandeld kan/zal worden. Op dat moment komt de vraag met betrekking tot handhaving aan de orde. Handhaving is dus geen nieuw fenomeen en wordt in praktijk door de gemeente Goes al toegepast vanaf het moment dat het eerste bestemmingsplan van kracht is geworden.

Een adequaat handhavingsbeleid kan een bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit, het versterkt de geloofwaardigheid van het gemeentebestuur en bevordert de rechtszekerheid en een gelijke behandeling.

De gemeente Goes streeft naar een duidelijk en consistent beleid op het gebied van handhaving. Dit betekent, dat de manier waarop de gemeente in de toekomst gaat handhaven vooraf moet worden vastgelegd en bekend gemaakt. Met andere woorden er moet een gemeentelijk handhavingsbeleid ontwikkeld worden.

Hierbij is het overigens uitdrukkelijk niet de bedoeling dat de gemeente van de ene op de andere dag overgaat tot het opstellen en uitvoeren van een volledig handhavingsbeleid en dat in één keer alle vigerende bestemmingsplannen volledig worden gehandhaafd. Het handhaven in de praktijk moet vastgelegd worden in algemene en beleidsmatige uitgangspunten. Er zullen prioriteiten in de handhaving gesteld worden; de handhaving wordt in fasen uitgevoerd.

6.2 Het landelijk gebied als basis

Reeds bij de voorbereidingen van het onderhavige bestemmingsplan "Landelijk gebied" heeft de gemeente de nadruk gelegd op een goed handhaafbaar bestemmingsplan. Als eerste is een breed draagvlak voor het plan van bijzonder belang.

Zo heeft de gemeente bij het opstellen van het plan met een klankbordgroep overlegd. Deze klankbordgroep bestond uit vertegenwoordigers van: de landbouw, milieu- en natuurorganisaties, de provincie en het waterschap.

Bij het opstellen van het bestemmingsplan zelf is veel aandacht besteed aan de leesbaarheid en controleerbaarheid van de voorschriften. Er is rekening gehouden met praktijkervaringen; te ingewikkelde regels zijn versimpeld of afgeschaft.

Tevens is bij het ontwerpen van de regelgeving aandacht besteed aan de mate van acceptatie van de regels. In de toelichting tenslotte is nader uitgewerkt waar de gemeente met het bestemmingsplan naar toe wil en welke doelstellingen de gemeente voor ogen staan.

De ontwikkeling van een nieuw bestemmingsplan voor het landelijk gebied vormt de basis voor het opstellen en uitwerken van een algemeen gemeentelijk handhavingsbeleid.

6.3 Handhaving en handhavingsinstrumenten

Voordat het gemeentelijk handhavingsbeleid nader uitgewerkt wordt, is het gewenst om in algemene zin aan te geven wat onder de term handhaving wordt verstaan.

De term handhaving wordt vaak eng geïnterpreteerd, in de zin van enkel het toepassen van sancties, zoals bestuursdwang en dwangsom. Dit wordt ook wel de repressieve vorm van handhaving genoemd. Handhaving bestaat echter ook uit het stellen van normen, het geven van voorlichting en het houden van toezicht op een goede uitvoering; de preventieve invalshoek. In de meest optimale situatie zou sanctionering niet nodig moeten zijn.

In de praktijk zullen zich echter altijd gevallen voordoen waarin achteraf opgetreden moet worden tegen illegale situaties. De gemeente kan op verschillende manieren handhaven; de mogelijkheden worden hierna op een rijtje gezet.

Handhavingsinstrumenten:

- Overleg met de overtreder.
- Publiekrechtelijk aanpak (legalisatie, bestuursdwang en dwangsom).
- Privaatrechtelijke aanpak (garantie-overeenkomst, actie ogv onrechtmatige daad).
- Strafrechtelijke aanpak (via art 59 WRO, hechtenis 6 mnd of geldboete van f 10.000,00).
- Gedogen (stilzwijgend of schriftelijk vastleggen).

In de meeste gevallen wordt gehandhaafd door de inzet van publiekrechtelijke instrumenten gecombineerd met een uitgewerkt gedoogbeleid. In paragraaf 4 wordt deze aanpak verder besproken.

Na lezing van het voorgaande kan in het algemeen gesteld worden, dat het uitgangspunt van het gemeentelijk handhavingsbeleid zou moeten zijn: "het bewerkstelligen van de naleving van regels". De gemeente Goes gaat ook uit van deze ruime interpretatie en ziet voorlichting en preventief optreden als een belangrijke basis voor een effectief handhavingsbeleid.

In de volgende paragraaf wordt het gemeentelijk handhavingsbeleid met betrekking tot het landelijk gebied nader uitgewerkt.

6.4 Gemeentelijk handhavingsbeleid landelijk gebied

Hierna wordt in zeven onderdelen het gemeentelijk handhavingsbeleid landelijk gebied nader uitgewerkt. In het beleid worden enkele specifieke aandachtspunten onderscheiden. De aanpak is gefaseerd en gebiedsgericht. Als basis voor de handhaving dient de nulsituatie (=uitgangssituatie). In vervolg op de geconstateerde overtredingen wordt door de gemeente een prioriteitenlijst opgesteld. Op basis van deze lijst brengt het College van Burgemeester en Wethouders de handhaving in de praktijk.

Doelstelling

De doelstelling van het gemeentelijk handhavingsbeleid met betrekking tot het landelijk gebied is het handhaven van een goede agrarische structuur en het beschermen van kwetsbare gebieden.

Specifieke aandachtspunten hierbij zijn:

- Het tegengaan van niet-agrarisch gebruik van (voormalige) agrarische bedrijfsgebouwen.
- Het handhaven van aanlegbepalingen in de ALN-gebieden.
- Het tegengaan van een gebruik als burgerwoning van een agrarische dienstwoning, zolang de bedrijfsgebouwen hun agrarische functie niet hebben verloren.

Gefaseerde aanpak

Het gemeentelijke handhavingsbeleid kent een gefaseerde aanpak. De handhaving richt zich in eerste instantie op vooraf afgebakende geografische deelgebieden van het grondgebied van de gemeente Goes.

Vastleggen nulsituaties

De zogenaamde nulsituaties worden systematisch vastgelegd. Dit geschiedt door middel van luchtfoto's met eventueel aanvullende veldinventarisaties. Op deze wijze kan de volgende informatie geïnventariseerd worden:

- Soort en omvang van het gebruik of bouwwerk.
- De geldende regeling ingevolge het bestemmingsplan.
- De periode van het (reeds aanwezige) gebruik of bouwwerk.
- Eventuele klachten van of schade voor de omgeving of omwonenden.

Systeem van luchtfoto's + veldcontroles

Met ingang van 2000 wordt het hele grondgebied van de gemeente Goes gefotografeerd. Dit gebeurt in fasen, de planning is dat over vier jaar het hele grondgebied, circa 10.200 hectare, gefotografeerd is. Na vier jaar start dan ook een nieuwe foto-ronde. Waar nodig zullen in aanvulling op de luchtfoto's, veldcontroles worden uitgevoerd. Gestart wordt met luchtfoto's van het gebied ten zuiden van de Nieuwe Rijksweg en de Kattendijkse dijk. Uitgaande van de doelstelling van het handhavingsbeleid voor het landelijk gebied is het logisch dat met deze landschappelijk en natuurwetenschappelijk kwetsbare gebieden wordt aangevangen.

Inventariseren overtredingen en beoordelingscriteria

De luchtfoto's worden gescand en opgenomen in het computersysteem. De foto's worden door de gemeente geïnventariseerd.

In vervolg op deze inventarisatie wordt een overzicht opgesteld van het type overtreding (aard, duur, omvang). Op basis van deze inventarisatie wordt bepaald of de betreffende overtreding gelegaliseerd kan worden of (tijdelijk) gedoogd moet worden dan wel of er daadwerkelijk overgegaan moet worden tot handhaving door het toepassen van bestuursdwang of het opleggen van een dwangsom. Tenslotte wordt aangegeven in welke prioriteit de geconstateerde overtredingen "aangepakt" moeten worden. Een en ander wordt in een voorstel aan het college van Burgemeester en Wethouders voorgelegd.

De handhaving zelf (vooraankondiging + waarschuwing)

De daadwerkelijk handhaving start met een soort van vooraankondiging waarin betrokkene wordt gewezen op de strijdige situatie, de van toepassing zijnde regels of voorschriften en een verzoek tot herstel, waarbij op de mogelijkheid van het toepassen van bestuursdwang ofwel het opleggen van een dwangsom wordt gewezen. De vooraankondiging kan, in sommige gevallen voldoende zijn om de strijdige situatie op te lossen. Tegelijkertijd wordt hiermee invulling gegeven aan de hoorverplichting ingevolge artikel 4 : 8 Awb. Wanneer niet aan het

verzoek tot herstel wordt voldaan, volgt de waarschuwing met aanzegging bestuursdwang/dwangsom. Als aan deze aanschrijving geen gevolg wordt gegeven kan daadwerkelijk tot de publiekrechtelijke handhaving over worden gegaan.

Voorlichting en bekendmaking

Aan het gemeentelijk handhavingsbeleid zal op verschillende manieren bekendheid worden gegeven. Het opnemen van een "handhavingsparagraaf" in het onderhavige bestemmingsplan vormt hierin de eerste stap. De foto-rondes worden vooraf gepubliceerd in de plaatselijke huis-aan-huis bladen. De bewoners worden schriftelijk op de hoogte gesteld van het feit dat hun gronden en opstallen gefotografeerd worden en waarom dit gebeurt. Mogelijk wordt ook in een aparte, periodiek verschijnende, nieuwsbrief extra voorlichting gegeven met betrekking tot het gemeentelijk handhavingsbeleid.

6.5 Nadere uitwerking

Tot zover een eerste uiteenzetting van het gemeentelijk handhavingsbeleid. De grote lijnen liggen vast, maar duidelijk zal zijn dat een nadere uitwerking op onderdelen nog vorm moet krijgen. Bijvoorbeeld:

- de organisatie van het handhavingsbeleid,
- het opstellen van een draaiboek voor de bestuursdwang-actie,
- de samenwerking binnen de gemeente, bijvoorbeeld met de afdeling milieu,
- de samenwerking met de Lokale Kontaktgroep Milieu, de politie, het OM,
- de voorlichting en bekendmaking,
- de evaluatie van het gevoerde handhavingsbeleid.

Tenslotte zullen de financiële consequenties van het gemeentelijke handhavingsbeleid meegenomen worden in het beleidsplan voor de jaren 2000-2005.

7. MAATSCHAPPELIJKE TOETSING

7.1 Overleg

Om te voldoen aan het bepaalde in artikel 10 van het Besluit op de ruimtelijke ordening dient bij de voorbereiding van een bestemmingsplan, waar nodig, overleg gepleegd te worden met besturen van gemeenten, met Rijks- en Provinciale diensten etc.

Voor het onderhavige plan zijn in het overleg betrokken:

- Provinciale subcommissie voor gemeentelijke bestemmingsplannen (PPC)
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat; Directoraat-Generaal Rijksluchtvaartdienst; Directie Vervoer en Infrastructuur
- Ministerie van Defensie, Dienst Gebouwen, Werken en Terreinen, Directie Brabant
- Directeur LNO, Directie Zuidwest
- Rijkswaterstaat, Directie Zeeland
- Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek
- Rijksdienst voor de Monumentenzorg
- Gemeente Kapelle
- Gemeente Borsele
- Gemeente Middelburg
- Gemeente Noord-Beveland
- Overlegorgaan Nationaal Park in oprichting de Oosterschelde
- ZLTO raad Zeeland
- Waterschap Zeeuwse Eilanden
- Zeeuwse Milieu Federatie
- Vereniging Behoud Natuurmonumenten
- NV Nederlandse Gasunie
- Kon. Maatschap De Wilhelminapolder
- NS Railinfrabeheer; Beheer en Instandhouding, Zuid
- NV Delta Nutsbedrijven
- De Zeeuwse Molen (vereniging tot behoud van molens in Zeeland)

De ingekomen reacties, en de resultaten daarvan, zijn opgenomen in de separate bijlage 1a ("antwoordnota bestemmingsplan "Landelijk Gebied") behorende bij deze toelichting.

7.2 Inspraak

Ingevolge artikel 6a Wet op de ruimtelijke Ordening dient de gemeente de bevolking te betrekken bij de voorbereiding van plannen op ruimtelijk gebied. Naar aanleiding van de reacties uit het vooroverleg is het voorontwerpplan op een aantal punten bijgesteld c.q. gewijzigd. Vervolgens heeft het voorontwerpplan vanaf 16 maart 2000 gedurende 4 weken in het kader van de inspraak ter inzage gelegen. Gedurende deze periode hebben 18 personen/instanties van de gelegenheid gebruik gemaakt om schriftelijk op het plan te reageren. Op 5 april 2000 is een inspraakavond gehouden. Een verslag hiervan is opgenomen in de onder paragraaf 7.1. genoemde antwoordnota.

Bijlage 1: Inventarisatie van monumentale boerderijen

Westkerkepolderweg 4, Wolphaartsdijk monumentnummer: 16452	"Veldzicht". Bakstenen woonhuis met tuitopgevel en opzij lager doorschietend dakvlak. Pannen zadeldak. 1700 volgens de jaarankers. Geprofileerde goot op klossen. 4-ruits schuiframen met rode strekken in topgevel en gewijzigde ramen in zijgevel met rollagen; staaftankers. Aangebouwde schuur met bakstenen brandtopgevel met vlechtingen, houten wanden, gedeeltelijk in baksteen vernieuwd en rieten zadeldak met eindschild. Opgewipte gedeelten bij drie mendeuren. Stalling en bakhuis XIX-XX. Wagenschuur XX.
Stelleweg 2, Kloetinge monumentnummer: 507844	"Elsahoeve". Dwarsdeelboerderij met losse leden opzet, omstreeks 1890 gebouwd in ambachtelijk-traditionele bouwtrant waarbij in het metselwerk karakteristieke, laat-negentiende eeuwse decoraties zijn toegepast. Door de afmetingen van de schuur behoort deze tot het grote boerderijtype. Gebouwd als boerderij met gemengd bedrijf. De situering van de gebouwen onderling is karakteristiek voor Midden-Zeeland: de schuur in het verlengde van de woning en het varkenshok dicht bij de woning dwars op de schuur. De plaatsing van het varkenshok en de mestvaalt aan de straatzijde is typerend voor groter, dicht aan de openbare weg geplaatste boerderijen. Door plaatsing aan de rand van het onregelmatig gevormde achtererf werd de wagenschuur schuin op de overige bebouwing geplaatst. Het nabij de wagenschuur geplaatste kippenhok, de garage achter de bakkeet en de aanbouw aan de achterzijde van de woning komen niet voor bescherming in aanmerking. Door afmetingen, hoofdvormen en vooral het decoratieve kleurenpatroon in de met pannen gedekte zadeldaken vormen de gebouwen een zeer opvallend complex met bijzondere, voor de tijd van ontstaan kenmerkende decoraties.
Kapelseweg 61, Kloetinge monumentnummer: 507839	"Hof den Berg". Dwarsdeelboerderij met losse leden opzet, omstreeks 1890 gebouwd in ambachtelijk-traditionele bouwtrant waarbij in het metselwerk karakteristieke, laat-negentiende eeuwse decoraties zijn toegepast. Door de afmetingen van de schuur behoort deze tot het grote boerderijtype. De situering van de gebouwen onderling is karakteristiek voor Midden-Zeeland: de schuur in het verlengde van de woning en het bakhuis/zomerwoning evenwijdig achter de woning. De wagenschuur werd dwars, naast de oostelijke kopgevel van de schuur geplaatst. De schuur is met de inrijgevel naar de straat gekeerd waardoor de stallengevel, waar zich oorspronkelijk tevens de mestvaalt en het varkenshok bevonden, van de straat is afgekeerd. Achter de schuur en schuin achter de woning bevinden zich nieuwere loodsen/schuren welke niet onder de bescherming vallen. Door afmetingen, hoofdvormen en samenstellende onderdelen een zeer opvallend complex met voor de tijd van ontstaan kenmerkende decoraties.

Abbekindersezandweg 4, Kloetinge monumentnummer: 16410	Bakstenen woonhuis, gedeeltelijk in mopsteen gebouwd en gedeeltelijk in gele stenen, in L-vorm met voor aan de straat verdieping. Pannen zadeldaken. Bakgoot op ijzeren steunen. 20- en 12-ruits schuiframen; op verdieping 9-ruits. Rollagen boven ramen en deur. XVIII-XIX. Losstaande wagenschuur met pannen zadeldak XX.
Oude Rijksweg 54, 's-Heer Hendrikskinderen monumentnummer: 16406	Huis met tuitgevel met vlechtingen. Datering in de top (onleesbaar). Rechts naast de voordeur kelder-opkamer. Begane grond 9-ruits schuifvensters. Boven kruisramen. Pannen zadeldak XVIII. Schuur van hout (voormuur met baksteen vernieuwd) en met pannen zadeldak gedekt. Hierin datum 1887. Tweede vrijstaande houten schuur onder pannen zadeldak. Losstaand bakhuis-zomerhuis van baksteen, met pannen zadeldak gedekt.
Oude Kraaijertsedijk 4, 's-Heer Arendskerke monumentnummer: 507864	"Dijkzicht". Dwarsdeelboerderij met gemengd bedrijf en verspreide, losse leden opzet, omstreeks 1890 gebouwd in ambachtelijk-traditionele bouwtrant waarbij in het metselwerk karakteristieke, laat-negentiende eeuwse decoraties zijn toegepast. Door de afmetingen en de drie mendeur stellen in de schuur behoort het complex tot het grote boerderijtype. Het complex bestaat uit een geheel bakstenen woning, een zwart geteerde houten dwardeelschuur met stenen stalgevel, een in elkaars verlengde en aaneengebouwd bakstenen bakhuis met varkensstal evenwijdig naast de schuur en een houten wagenschuur. Tussen bakhuis/varkensstal en de schuur bevindt zich een omheinde, gedempte mestvaalt. Het woonhuis staat dwars naast de schuur aan de zijde van de mestvaalt. Deze plaatsing is niet typerend voor de streek en de periode van ontstaan.
Oude Rijksweg 116, 's-Heer Arendskerke monumentnummer: 16403	Hofstede met rechts terzijde van het voorerf fors woonhuis, rechthoekig gepleisterd gebouw onder zadeldak. XVII-XVIII. Ernaast liggend bakstenen bakhuis-zomerhuis onder pannen zadeldak. Parallel met de dijkweg, het voorerf in de diepte afsluitend zwart houten schuur, witte omrandingen, eindgevels met afgewolfd dakschild met witte schulpranden. XVIII-XIX. Een smeedijzeren spijlenhek aan de dijk geeft toegang tot het erf.

Voor de aan zijn agrarische bestemming onttrokken monumentale hoeve Tervatenseweg 42 is bij besluit van de raad van 19 april 2001 de procedure in werking gesteld van de aanwijzing tot beschermd monument in de zin van de Monumentenwet 1988.